פרשת **וירא** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקכ"א שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ואברהם היו יהיה לגוי גדול

בית מסחר הגדול שבעיר הומה אדם, כאשר הגיע יום השוק, תכונה והמולה רבתי שררה בחללה, זקנים עם נערים עומדים בתווך כשכל אחד מודד לעצמו את מלבושו הראוי לו.

בין שאון האנשים היו ניכרים שני אנשים, צעיר וזקן, הזקן בדק את מידתו של כל בגד ובגד וארך זמן רב מאוד עד שהוא בחר לו את הבגד שהיה מעוניין לקנותו, ולעומתו הצעיר בחר במהירות את הבגדים, ולא בדק בעיון את מידתם וקנה בגדים רבים.

פנה אליו הזקן ושאל אותו: מדוע מהרת לקנות היום, ומדוע קנית בגדים כה רבים, הסביר לו הצעיר: יש לי ב"ה משפחה גדולה ברוכת ילדים, ואשר על כן אף אם הבגד לא יתאים לאד הבנים הוא יתאים לאחיו, ואם לא יתאים עכשיו הוא יתאים בעוד כמה חדשים, נמצא שאינני צריך לדקדק כל כך, כי כל הבגדים יביאו לי תועלת בעתיד.

והנמשל מובן, דהנה מודעת זאת שכל תפילה עושה רושם למעלה, ומעולם לא היתה תפילה ששבה ריקם, דאף אם לא מועילה מיד, הוא מביאה ברכה לאחר זמן, אם לא למקרה שעליו מתפללים היא תועיל למקרים אחרים.

ובזה מבאר המגיד מדובנא את מאמה"כ "וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה, ואברהם היו יהיה לגו גדול", ולכאורה אינו מובן סמיכות המקראות אהדדי.

אכן לדרכינו יובן דהנה רשעותם של אנשי סדום ועמורה היתה רבה, וגלוי וידוע לפני הקב"ה שתפילתו של אברהם לא תועיל להצילם, אולם מכיון שעתיד הקב"ה להעמיד את כל עם ישראל לדורי דורות, נמצא שתפילה זו תועלתה מרובה, אם לא מיד הרי הוא לדורות הבאים, ולכן הודיע הקב"ה לאברהם את אשר יקרה, כדי שהוא יעמוד בתפילה ויתחנן מעומק לבו, והדבר יביא תועלת מרובה לבניו לעתיד לבוא.

ומתאמרא משמיה דהרה"ק מלעכאוויטש זי"ע לפרש מאמרם ז"ל (אבות פ"ה מ"ג) "עשרה נסיונות נתנסה אברהם ועמד בכולם", דאין עמידה אלא תפילה, דאברהם אבינו ע"ה עמד בעשרה נסיונות בזכות התפילות, והיא שעמדה לאבותינו ולנו דישראל אין כוחן אלא בפה ועל כן נפרוש כפינו בתפילה ותחנונים קדם שוכן מעונה שיציל נפשותינו מן כל הנסיונות הקשות ונזכה לראות במהרה בישועתן של ישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בביאת משיח צדקינו בב"א.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... ב
תורה ותפלה ..... ג
דבש תמרים ~ לקיטת תמרים ..... ה
קדוש יאמ"ר ..... ז
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ט
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב ..... יא
שנה"י רפאל ..... יב
פינת קדש ..... יד
פשיט כהלכה ..... טז
לוח ההילולא ..... יח
דבר בעתו ..... כה
נועם שבתי ..... כו
פשולחן מלכים ..... לד
דברי הקודש ..... מג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ וכדו':
אצל הר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

ויתן לך את ברכת אברה"ם

ברגשי ידידות ואהדות הערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מעלת כבוד ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני היקר החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, האדם היקר באנשים, תומך נלהב למען החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, ארי שבחבורה, כל פה אליו יודה בשבח ותפארה,

הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר אברהם סופר הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

לדגל שמחת נישואי בתו שתחי'

למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

יה"ר שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושות, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יצחקעל רעטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

חכמה נפלאה וענין רב ועצום בעבדות השי"ת היה טמון בשאלת אברהם על המילה

וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחום היום. וברש"י ז"ל: "**הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה אליו בחלקו**". רבים תמהו, **היתכן שיהיה קדוש ומנוסה כאברהם אבינו מסתפק אם לקיים דבר ה' עד שהוצרך להתייעץ בדבר,** ועוד עם אנשים כענר אשכול וממרא. אמנם כוונת אבינו הזקן בשאלת העצה היתה "**חכמה נפלאה וענין רב ועצום בעבדות הש"י**", והוא כי דבר המילה באמת היה נסיון גדול רב ועצום לזקן בא בימים כמוהו, וחשב אברהם אבינו כי בעשותו הדבר הזה בוודאי יגדל שמו בגוים כי הוא עבד ה' ואוהבו הנאמן, **והנה מדרך החסידים האמיתיים להסתיר דבריהם, וחי' במחשך מעשיהם מהבריות עד היכן שאפשר, לבלתי רום לבבו מחמת כבוד הבריות ומהחזקתו בעיניהם לחסיד ובעל מעשה רב.**

לכן התחכם לשאול בעצה על הדבר, ויראה מזה כי עדיין אינו מוחזק בצדקותו, ואין לבבו נאמן ושלם כראוי לאלקיו, וגם אחרי עצתם איך שתהיה יקל קצת יראתו בעיניהם, [שיאמרו] כי לא בלב שלם עשה הדבר רק על פי עצה ועל דברת בני האדם שמע לדבר ה'. ואפילו אם תהיה עצתם לבלתי שמוע דברי ה'. והוא לא יאבה ולא ישמע לדבריהם, וחמול ימול, **עם כל זה על כל פנים יאמרו כי מראש הדיבור אליו, מידי ספיקא לא נפיק, והיה שקול בעיניו אם שמוע ישמע לדבר ה' או לא".**

נועם מגדים

מאויבי תחכמני לקיים "שויתי ה' לנגדי תמיד"

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא ישב פתח האוהל. שמעתי בשם מוהר"ר נחמן קאסיווער, שהוכיח לבני אדם על שאינם מקיימים את ה"שויתי ה' לנגדי" גם בעוסקם בסחורה, במשא ומתן. וכי תימא, איך אפשר לקיים זאת וכו', **הנה תברא בצידה דהלא בהיות האדם יושב בבית הכנסת ומתפלל לפני ה', אפשר שיחשוב אז בעסקיו וכל מיני משא ומתן, אם כן הוא הדין איפכא נמי אפשר, ודפח"ח.** וזה יש לרמז: "**וירא אליו ה' באלוני ממרא**" בשווקים וברחובות, דהיינו, שידע האדם את ה' בכל דרכיו, גם בצאתו לעסקיו וכדומה, וכי תאמר, שאין הדבר אפשרי, לכך אמר: "**והוא היצר הרע ישב פתח האהל**" בבית הכנסת, בעת תפלת האדם, שמפתה אותו ומעלה בדעתו לחשוב אז בכל מיני משא ומתן, אם כן הוא הדין איפכא נמי אפשר.

תולדות יעקב יוסף

הכפרה המעולה הוא ע"י ש'יתן למכהו לחי'

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו. איתא במדרש עה"פ (איכה ג, ל) "**יתן למכהו לחי ישבע בחרפה**" זה השותק למחרפו וסובל את חרפתו, נותן את הלחי למכהו שיכה אותו כרצונו ומעביר על מדותיו, ועי"ז "**מעבירין לו על כל פשעיו**" (ר"ה יז.) כי כבר נתכפרו לו במה שסבל וקיבל את חרפתו באהבה, וזהו: "**ישבע בחרפה**", עד כאן. וזהו הרמז בפסוק: "**ואקחה פת לחם וסעדו לבכם" יכולים אתם לסעוד לבכם, ואינכם צריכים להתענות לכפרת עונות, כי "אחר תעבורו" שיש בכם מדה טובה של 'מעביר על מדותיו' שמעבירין לו על כל פשעיו.**

נועם מגדים

[וראה מש"כ ב'ישמח משה' פר' מצורע (טז:) על אמז"ל (אבות א, יז) '**ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה**', עפמש"כ הרמ"ק בספר תומר דבורה "שיאמר האדם: מה לי לסבול יסורים הממרקין, או להתענות ולהסתגף כו', יותר טוב אסתגף בבזיון בנ"א וחרפתם לי, ובזה יכופר עוני, וכמ"ש במדרש כונן על הפסוק 'יתן למכהו לחי ישבע בחרפה' וכו', וז"ש: '**לא מצאתי לגוף טוב**' רצ"ל עבור הגוף טוב שלא יחלש '**יותר משתיקה**' עיי"ש. וכ"כ ב'הנהגות ואזהרות מרבי דוד לידא' (אות לא): "**היה מורגל בפה קדוש האר"י ז"ל שהיה אומר שבכל התשובות שבעולם, המעולה שבכולם היא סבול העלבונות וחרופים וגדופים כו'**, כי אם יסגף אדם עצמו לבד, יחליש גופו ויבטל מדברי תורה כו', אמנם זה יאכל וישתה ויעבוד את ה', והעונות מתכפרים כו']

מסירות נפש בכח מכפרת כאילו היתה בפועל

ויעקד את יצחק בנו וגו'. בספר "כסא דוד" להרב חיד"א זצ"ל (דרוש טז) מביא מדרש סתום בזו הלשון: "**בשעה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו, אמר: רבוש"ע, תן לבני עשרת ימי תשובה**". והוא תמוה. ונראה ע"פ מה שמבואר בזוה"ק (במדבר קכא.) שישנן עבירות שאינן מתכפרין כי אם במיתתו של האדם, **אולם אם מקבל עליו מסירות נפש אמיתית, נחשב לו כאילו מסר נפשו בפועל ממש וחקב"ה מכפר לו עוונותיו,** עיי"ש. והנה כי כן, מסירות נפשם של אברהם ויצחק בשעת העקידה בכח, נחשבה להם כאילו נעשה הדבר בפועל ממש, ובאותה שעה הבין אברהם שמסירת נפש בכח נחשבת לכל אדם כמסירת נפש בפועל, ונעשה כבריה חדשה, לכן ביקש אברהם: "**רבונו של עולם תן לבני עשרת ימי תשובה" ימים המסוגלים ביותר לתשובה,** [ובהם יזכירו זכרון העקדה ויציירו בנפשם קבלת מסינ"פ] **ויתכפר להם כל עוונותיהם כולם.**

בני יששכר (תשרי מאמר ב סי' כו– כז)

תורה

בקדושת לימוד הגמרא יזכה שיתראה אליו ש"י

וירא אליו ה' באלני ממרא וכו' וירא ה' אל אברהם אין כתיב כאן, אלא וירא 'אליו' ה', דמקום הניח הכתוב לפרש **שכל איש ישראל באשר הוא יכול לבוא אל המדרגה הזו אשר יראה אליו ה'**, וזה ע"י עסק התוה"ק הנרמז בתיבת **אלנ"י** גימטריא **גמר"א**. (שניהם עולין י' במספר קטן).

הרה"ק מהר"ם מנאדבורנא זי"ע

המאור שבתורה מרפא מהרגלים שאינם טובים

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם", שמעתי בשם המגיד נ"י [הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זללה"ה] על דרך דאיתא (ב"ק יז.) **'אין מים אלא תורה'**. וזהו שנאמר: 'יוקח נא מעט מים' דהיינו התורה, ואז: **'ורחצו רגליכם'** דהיינו הרגליות שלכם, שאתם מורגלים בה.

בריית אברהם

כל מה שלומד יהיה בעיניו למעט וע"ז המאור שבה יחזירו למוטב

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו'. על דרך **ששמעתי בשם אחד קדוש מדבר,** כי האופן המובחר לאדם להיות לומד מעט ואוכל הרבה, כלומר **שכל מה שלומד יהיה בעיניו למעט, ומה שאוכל, אפילו מעט יחשב בעיניו להרבה,** ע"כ שמעתי. ויוקח הוא מלשון לימוד, כדכתיב (משלי ד, ב) כי לקח טוב וגו', ומים רומז לתורה, כמאמר חז"ל (בבא קמא יז.) **אין מים אלא תורה,** כדכתיב (ישעיה נה, א) כל צמא לכו למים. וזהו שאמר הצדיק אברהם **'יוקח נא מעט מים',** שכל מה שתלמדו, אפילו הרבה יחשב בעיניכם למעט, ועל ידי זה **'ורחצו רגליכם'** מעבירות שאדם דש בעקביו, כי המאור של תורה מחזירו למוטב (איכ"ר פתיחתא ב), ועם כל זה **'וחשענו תחת העץ',** להיות נשען ודבוק בצדיק ותלמיד חכם המכונה בשם עץ, כדאיתא בזוהר הקדוש (פינחס רלו.) ובפירוש רש"י בפרשת שלח בפסוק היש בה עץ, עיי"ש.

ייטב לב

לזכות לחכמה, יפנה לעסק התורה מיד בקומו, ועי"ז ישבר כח היצר, ויזכה לאור בהירות והשפעות גדולות

השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה. בהקדים ע"ד הרמז **'כיצד עלה בכבש'** פירוש כיצד עולה ממדריגה למדרגה, ומפרש **'ופנה לסובב'** פירוש שיפנה עצמו לסביבות ישראל להשפיע להם די צרכיהם, **'דרומית'** רוצה לומר הרוצה לבא אל החכמה כמו הרוצה להחכים ידרים, **'מזרחית'** פירוש **מיד בקומו בבוקר לא יפנה רק אל התורה שמזה יבא לו שיזריח אור גדול.**

וזהו **'השמש יצא על הארץ' פירוש כשיבא הבהירות על הארץ הוא הגוף על ידי עסק התורה, 'ולוט בא צוערה' רוצה לומר יצר הרע הנקרא לוט – 'בא צוערה' מלשון מצער שנעשה מצער וקטן * 'מזרחית צפונית' פירוש עם האור הזה יכול להשפיע השפעות וטובות גדולות** כו'.

לקוטי שושנה (ד"ה קדם ידעתי מעדותיך)

הדרכה ישרה וברכה שלימה ללומדי התורה

כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך כככבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו. אמרתי, **'ברך אברכך'** היינו פלפול התורה שנאמר עליו (נדרים לח ע"א) משה רבינו ע"ה נהג טובת עין ומסרו לישראל, שנאמר 'טוב עין יבור"ך', **'והרבה ארבה את זרעך'** רוצה לומר שיהי' לומדים זה עם זה ההיפך מבד בבד, שיהי' שנים יושבים ועוסקים כל אחד בפני עצמו וזהו בד בבד, אבל ההיפך **'הרבה ארבה' שיהי' מדיינים אלו עם אלו ומשמחים הקב"ה בפלפולם,** ויהיו **'ככוכבי השמים'** בגדלם, **'וכחול'** בענותנותן.

דרשות חת"ס (ב' תג ע"ב)

מפניני או"ר החיי"ם הקדוש

יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ, ואקחה פת לחם וסעדו לבכם כו'. עוד ירמוז ענין הנוגע למלאכים **שיקחו מעט מים שהיא התורה,** ולהיות כי התורה יש בה בחינת הפשט ובחינת הפנימיות, והנה המלאכים שבאו בדמות אנשים הוא גוף שברא להם ה' רוחני מהגלדת האוירים (פי' כדי שיתראו בדמות אנשים), ובערך עצמות המלאך יחשב גוף ויתיהם אליו בחינת רגל כידוע הטעם ליודעי חן, **ורמז לחם שיקחו מעט מים מפשטי התורה ויטהרו בו רגליהם שהוא בחינת גוף הניכר עליהם, וישענו תחת העץ שהיא התורה שנקראת עץ חיים** (ויק"ר לה ו) ולזה אמר 'העץ' בה"א הידיעה. גם אמר להם **שיקחו פת לחם הוא בחינת פנימיות התורה ויסעדו בו פנימיותם,** והוא אומרו **'לבכם'** כו'.

אל יתרשל בתפילתו לסמוך על הצדיקים, אלא ידמה שעליו מוטל לפעול בתפילתו כל צרכי ישראל

והנה שלשה אנשים נצבים עליו, תיבת אנשים הם שני מלות מורכבות – ש"ם א"י"ן, כי ג' דברים בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא כי אם במזלא (מו"ק כה.), ו'אין' מזל לישראל (שבת קנו.), וז"פ שלשה אנשים נצבים עליו שצריך כל אדם לראות שהדבר מוטל עליו להמשיך ג' דברים הנ"ל לישראל משם אין, **'ולא יתרשל לומר הלא יש צדיקים שממשיכים טובות הרבה לישראל ואין כדאי להתפלל, רק שידמה בעיניו שעליו מוטל הדבר'** להמשיך משם אין וכנ"ל.

אור לשמים

תחיית המתים שייך רק בציווי ה' 'או בכח התפילה'

ותצחק שרה. שחשבה שהיה דבר המלאך ברכת נביא בלבד כענין אלישע, לא נבואה ושליחות האל ית'. וחשבה שלא יושג זה בזקנים בברכת שום נביא כי אמנם להשיב הבחרו' אחר הזקנה **"הרי הוא כתחיית המתים שלא תהיה זולתי במצות האל פרטית או בתפלה משגת חן".**

ספורנו

עצה שתהיה תפילתו שקולה כתפילה המעולה ביותר

ויכלו המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השיחים. **"שמעתי ממורי חמי הרה"ק מווישניצא** (בעל אדב"ע) **זללה"ה, וכמדומה לי שאמר זאת בשם רבו הרה"ק מלובלין זלה"ה זי"ע,** מה שנאמר בישמעאל שהשליכה הגר אותו תחת אחד השיחים, היתכן שבנה מאברהם אשר היה חביב אצלה כבבת עינה תשליך אותו, ואמר הפירוש, **שהיא התפללה בכל כוחה ואח"כ השליכה הדבר על רצון השי"ת,** "**ועצה זו מועלת כמיוחדת שבתפילות".** וכך יתפרש הכתוב: "**ותשלך את הילד**" שהשליכה את ענין הילד על רצון הבורא ית"ש, וזה הועיל "**תחת**" במקום (כמו, עין תחת עין) "**אחד השיחים**" כ'**אחד**' המיוחד **שב'שיחים'** שבתפילות (השיחים ל' תפלה כמ"ש להלן כד, סג: ויצא יצחק 'לשוח' בשדה).

דברי יחזקאל

התפילות שאנו מתפללין בר"ה הוא על צער השכינה

ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ופסוק זה קושי' ההבנה הוא וכבר עמדו בו מפרשי התורה, וגם **אני** הק' אענה חלקי כיד ה' הטובה עלי, והוא דכתיב בתהלים תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפוך שיחו, ופי' הבעש"ט זי"ע ועכ"י **דכל איש ישראל בעת אשר ישפוך שיחו לפני ה' עיקר תפלתו יהי' על צער השכינה כביכול ע"י איחור הגאולה ואין שמו שלם ואין כסאו שלם עד יבא גואלינו בב"א,** וז"ש "ימלא" ה' כל משאלותיך כלומר כל משאלותיך יהי' אשר ימלא שם הוי"ה ב"ה, והנה תי' יעטף הוא מל' איחור כמו והעטופים ללבן, וז"ש תפלה צריך להיות "לעני" כי יעטף על שנתאחר הגואל צדק הנקרא עני כדכתיב עני ורוכב על החמור, אולם ג"ז לא ישים מגמתו בשביל טובת עצמו יעודי עוה"ב הנאמרים ע"י נביאי ה', רק ולפני ה' ישפוך שיחו, שימצא שם קדשו ותגלה ותראה מלכותו עלינו, ויפוק שכינתא מגלותא, **והנה בר"ה נוסח התפלות שלנו רובם נתייסדו על גילוי כבוד מלכותו ית' כמו שאנו אומרים אבינו מלכינו גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה וכדומה,** וזה זכות גדול לישראל דאף שהם עצמן שרויין בצער בעוה"ר בגלות המר, ומ"מ מניחים צערם ומתפללין רק בשביל צער השכינה כביכול, וז"ש **ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה,** כלומר ה' יראה לדורות זכות זה, **אשר יאמר היום,** כלומר אשר כל התפלות הנאמרים היום דא ר"ה כדאי' בזוה"ק, אינם נאמרים על צורך עצמם, רק **בהר ה' יראה** כלומר בהר זה הר המוריה יתגלה כבוד מלכותו עלינו במהרה ע"י הגאולה שלימה ובנין בית המקדש וסדר העבודה כאן אמן כי"ר,

(נפש יהונתן)

מפניני או"ר החיי"ם הקדוש

וה' פקד את שרה כאשר אמר כו'. כי תפילתו על אבימלך [כדכתיב (בפסוקים שלפניו) 'ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך ואת אשתו ואמהתיו וילדו'] **הוא דבר המעמיד לפקידת שרה** [מצד 'המתפלל בעד חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה' (ב"ק צב ע"א)], **והבטחתו יתברך היתה שיתן לו בן, והזמין לו ה' מצוה שמגולתה שיפקד** [היינו התפילה בעד נשי אבימלך, וז"ל השלה"ק בפרשתן: וה' פקד את שרה, למדו רז"ל 'המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה' ורש"י הביאו, ע"כ מדה טובה ומצוה רבה עושה האדם כשמתפלל בעד צרת אחרים'], **ובזה נתקיימה הבטחתו, והוא אומרו 'כאשר אמר', פירוש ולצד האמירה שאמר ה' הוא שנזדמן לו הדבר ונפקדה, כי כשירצה ה' לחטיב יזמין המצוה שמגולתה היא הטובה המבוקשת,** ותמצא שקודם הבטחת הפקידה כבר נזדמן לאברהם מעשה פרעה שהוא בדומה למעשה אבימלך, ולא עצרו ה' לפרעה כדי שיתפלל עליו אברהם, וזה לך האות למה שפירשנו.

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך. נראה לפרש כי יש הפרש בין ירא את אלקים ובין ירא אלקים, כי את אלקים היינו מפני הבא את אלקים היינו מעונשו, אבל ירא אלקים היינו מרוממותו, והנה באיוב נאמר ירא אלקים, וכן אמר השי"ת להשטן, אעפי"כ אמר השטן החנם ירא וגו' נתנסה, וכן היה קטרוג על אברהם כידוע, ולכך נתנסה ונתגלה שאינו מיראת העונש דאין לו עונש גדול מזה בטבע שישחוט בעצמו בנו יחידו פרי אשר נחנט למאה שנה, והיינו עתה ידעתי כמו הודעתי כי ירי"א אלקיים דייקא אתה מרוממותו ולא מיראת העונש, הואיל ולא חשך וגו'.

(ישמח משה)

☆

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך. ניל ביאור הדבר כי ידוע שמשביעין אותו אפי' כל העולם אומרים עליך צדיק אתה היי בעיניך כרשע ובסמ"ק מונה בין הלאוין שלא להיות צדיק בעיניו שנאמר אל תאמר בצדקתך ע"י"ש, ושמעתי בשם צדיק אחד שאמר אפי' יאמר לי השי' בעצמו שאני צדיק שבודאי אני מאמין כי אמת הדבר היינו באותו רגע שאומר הי' אבל ברגע שאחי"ז שוב יוכל להיות חי"ו שאינו כן כי יש קונה עולמו בשעה אחת ויש להיפך חלילה, ועי"ד שאמרו המקדש אשה ע"מ שאני רשע אפי' כל ימיו היי צדיק הי"ז מקודשת, וע"כ אפי' אם שמעתי מפי השי"ת עצמו שאני צדיק ברגע שאחי"ז לא הייתי מחזיק א"ע לצדיק ע"כ שמעתי, וזהו עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, כלומר ברגע זו ידעתי אבל ברגע שאחי"ז כביכול אני שולל הידיעה שאינו מזדקק לבחירה.

(ויטב לב)

☆

ויעט אשל בבאר שבע וגו' ויקרא בשם הי אל עולם. יתבאר עפי"י מאמרם ז"ל מתחלה עלה במחשבה לבראו במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדת הרחמים, וכן הוא במדרש שאמר אברהם אם עולם אתה מבקש אין דין, ואם דין אתה מבקש לית עולם, הרי כי זה מה שמתנהג השי"ת במדת הרחמים הוא בשביל שיהא קיום לעולם, והנה ידוע כי הי צלך על יד ימינך, שפירשו בו במדה שאדם מודד מודדין לו וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו, והוא כמו צל שעושה מה שאדם עושה, וז"ש הי צלך על יד ימינך היינו חסדיך ורחמנותך ע"כ, וזש"ה ויטע אשי"ל ר"ת איכילה שיתיה ליינה, ור"ל כי מכח שהתרחם על הבריות לתת להם מאכל ומשתה ומקום ללון, ע"י"ז ויקרא בשם הי, היינו שנתעורר רחמים בעולם כי במדה שמודד וכו', וא"כ אל עולי"ם דאית עלמא קאים, וע"י"ז הוא יתי אל עולם.

(קדושת יו"ט)

☆

ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק בנו. הנה מובא בספה"ק דברי יחזקאל (לפורים) בשם הרה"ק הרבי רי ברוך ממעזיבוז זללה"ה דפורים מרומז בתורה בפסוק (בראשית כא ח) ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמ"ל את יצחק בנו, הגמ"ל אותיות מגל"ה, שעשה משתה בפורים. ושאל אותו בדחן שלו מהו הפירוש בתיבת את יצחק בנו, השיב הרה"ק אמור אתה, ואמר שהוא ע"ד מאמרם ז"ל (סוכה מג.) היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגלה, לענין שלא לקרוא המגילה בשבת וגם שלא לתקוע בשופר בשבת טעם אחד להם משום שמא יעבירנו די אמות ברשות הרבים, וידוע (ר"ה טז.) דשופר מרמז על אילו של יצחק, והוטב בעיני הרבי רי ברוך והמליץ עליו במאמר התיקו"ז זכאה מאן דמלל וכו', עכ"ד. וי"ל כוונת הדברים, דבודאי שלא נכתב סתם הלצה בספה"ק דברי יחזקאל, ובודאי יש דברים בגו, אכן יתבאר עפי"ד הרה"ק מהר"ש מאסטרופוליא זלל"ה לפרש מדרש פליאה, שאלה אסתר מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה, והשיבו לה מן השמים מפני שנעשו שונאיהם של ישראל מך ורש, מיד פתחה אסתר ואמרה אלי אלי למה עזבתני, דהיינו שגרמו העוונות ונחסר ממלאך "מיכאל" (אפוטרופסא רבא דישראל) אותיות "אליי", ונשאר אותיות "מך" וכן הוציאו משם "ישראל" אותיות "אליי", ונשאר אותיות "רש", וזהו שנעשו "מך ורש", ולזה פתחה אסתר "אלי אליי" למה עזבתני, עכ"ד ודפחי"ח, ויתכן לומר שלכן תוקעין בראש השנה בשופר של "איל" אותיות "אליי" שתי פעמים לעורר רחמים שלא יחסר אותיות "אליי" במלאך מיכאל ובישראל, והוא הדבר היינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה שאחז"ל (מגילה ד.) חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, דג"כ חייבים בי פעמים למלא אותיות "אלי אליי", ולכן מרומז דווקא בפסוק זה יועש אברהם משתה גדול

"ביום" הגמלי, הגמ"ל אותיות מגל"ה, דדווקא ביום עשה סעודה אחרי שכבר קרא את המגילה בי פעמים [וע"י עוד בברך משה לימים נוראים שהאריך מרן רבינו זי"ל לפרש בזה].

(ברך משה)

☆

מתאמרא משמיה דהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לפרש נוסח התפלה, רבונו של עולם כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם כן יכבשו רחמיך את כעסך מעלינו וכו'. ולכאורה מה הצד השוה שביניהם, והלא אברהם אבינו כבש את מדת הרחמנות, ואנו מבקשים להיפוך שיתעורר מדת הרחמים למעלה. אך ביאור הענין כי אחז"ל (סנהדרין פט:) שאברהם אבינו בלבתו להעקידה, בא השטן אליו ואמר לו ששמע מאחורי הפרגוד שהשה לעולה ואין יצחק לעולה, ואברהם אבינו לא האמין לו, ואמר כך עונשו של בדאי שאפילו אמר אמת אין שומעין לו. והנה הקב"ה לא הביט און ביעקב, אלא השטן הוא המקטרג על ישראל ומעורר דינים עליהם חיו. וזה כוונת תפלתינו שכמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם, כי היה איתן בדעתו שאין לקבל דברי השטן בשום פנים ואופן, כן יכבשו רחמיך את כעסך, כשהשטן עולה לקטרג ולעורר חימה, לא תשמע ולא תאמין לו כי דבריו אינם נשמעים, עכ"ד. ובזה אמרתי לפרש הפיוט, את ימין עוז עוררה לעשות חיל בצדק נעקד ונשחט תמורו איל גנון נא גזעו בזעקתם בעוד ליל לשמוע אל הרנה ואל התפלה, הכוונה שאנו מבקשים מאת הקב"ה את ימין עוז עוררה לעשות חיל, שירחם עלינו הקב"ה ויתגוללו רחמיך על מדותיך, והטעם כי אף שבצדק נעקד ונשחט תמורו איל, דכך היתה הגזירה מתחלה דשה לעולה ואין יצחק לעולה, עם כל זה לא הביט אברהם אבינו ולא השגיח על דברי השטן, ועל כן מדה כנגד מדה גנון נא גזעו שינונן הקב"ה בניו, בזעקתם בעוד ליל, בתוך חשכות הגלות, ואפילו השטן בא ואומר אמת לא ישמע הקב"ה אליו, אלא לשמוע אל הרנה ואל התפלה של בני ישראל באיזה מצב שיהיו. ובזה יתבאר מה שאנו אומרים הושענא למעך אמית"ך, שאברהם אבינו שמע אמיתיות שלך דשה לעולה ואין יצחק לעולה, ועם כל זה לא קיבל דבריו, ולכן מדה כנגד מדה לא ישמע הי לדברי השטן אפילו אם אומר אמת.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ק עצי התמרים

ג' פירושים מתוקים ב'אחר תעבורו', מעת פגישת רביה"ק זללה"ה עם הרה"ק מבעלזא זללה"ה

ואקחה פת לחם וסעדו לבבכם אחר תעברו כי על כן עברתם על עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת. כשהיה משכנו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה בעיר האלאשיץ כשחזר מאונגארין לפולין בגמר המלחמה (מלחה"ע הראשונה), ואיתרמי פעם שרביה"ק זללה"ה (שהיה אז עוד באורשיווא) עבר שם בדרכו לאיזהו מקומן, ורצה רבינו להיכנס להרה"ק מבעלזא לקבל פניו. והנה מנהגו של הה"ק מבעלזא היה, שבשעות הערב היה יושב ומשוחח עם בניו הצדיקים, ולא נתן רשות להפריעו, ואז היה שם הרה"ח ר' יעקב יאקאבאוויטש ע"ה מעיר נירעדהאזי שהיה מחסידי בעלזא וגם היה מקורב לרבינו ז"ל, וכאשר ראה את העגלה שהתקרבה לביתו של הה"ק מבעלזא ומתוכה ירד רבינו ז"ל, הלך והודיע להמשב"ק של הה"ק מבעלזא, ר' אהרן יושע ע"ה, שהרב מאורשיווא נמצא פה ורוצה להיכנס להה"ק, ואמר המשב"ק שכעת לא יוכל להיכנס בשום אופן, והלך הרה"ח ר' יעקב על דעת עצמו ופתח את דלת הרה"ק, ואמר להרה"ק "הנה הרב מאורשיווא נמצא בכאן ורוצה להיכנס לרבינו לקבל שלום", ואמר הרה"ק מבעלזא שימתין כמה רגעים, וקם הרה"ק ממקומו והלך לקראת הדלת לקבל פני רבינו ז"ל, ונתן שלום בפנים צוהלות, וכיבד את רבינו ביותרת הכבוד.

הרה"ק מבעלזא אמר אז לרבינו ז"ל שאף שאין דרכו לקבל אנשים בין מנחה למעריב, אבל כיון שרבינו עובר אורח המזמהר לדרכו הסכים לקבלו בכדי שלא לעכבו, **ואמר אז דבר נחמד בפירוש הפסוק "ואקחה פת לחם וסעדו לבבכם אחר תעבורו", ולכאורה יש לדייק הלא אינו מן הנימוס לומר לאורחים "אחר תעבורו" לשלחם מביתו, אמנם באמת גם זה היא ממדת דרך ארץ שאם רואה אדם שאורחו ממהר לדרכו לא יעכבו ולא יאחר זמנו, אלא ישתדל שיוכל לילך לדרכו בלי עיכוב, וזה שאמר אברהם אבינו להמלאכים "אחר תעבורו" שלא אעכב על ידכם.**

רבינו ז"ל ענה על זה להרה"ק מבעלזא זצ"ל דזה ג"כ פי' "אחר תעבורו' כי הלקיחה מבית הצדיק ישאר אצלם גם לאחר שיחזרו לביתם, שגם אז לא תפסק השפע שקיבלו אצל הצדיק, וז"פ **"ואקחה פת לחם וסעדו לבבכם" שהצדיק יחזק את לבם "אחר תעבורו" שגם אחר שילך מבית הצדיק לביתו תשאר אצלו השפעת הצדיק.** (כן פי' פסוק זה בספה"ק תפארת שלמה פרשת יתרו, וזל"ק: רמז להם כי גם 'אחר שתעבורו' מכאן לבא לביתכם יהיה לכם תועלת להיות נשמרים וכו', כמו שהורה לנו הבעש"ט זי"ע והפליא עצה והגדיל תושיה כו', וכה אמר כי כל מי שזוכה להיות משובתי שבת מאוכלי שולחנו הוא נותן בו סם חיים כו', וגם **פועל להבא להתנהג בביתו בקדושה וטהרה** כו' **ובזה יפה כח הצדיק ע"י שולחנו הטהור לתת לאדם שמירה להבא להנצל מכל רע** כנ"ל).

וחסידים מספרים שבאותו מעמד ציוה הרב מבעלזא להביא כיבוד לרבינו ז"ל, ורבינו השתמט מלטעום שישב אז בתענית, והרב מבעלזא הרגיש בזה, ואמר לרבינו שזה ג"כ אפשר לומר בפי' 'אחר תעבורו', דהכוונה שאמר אברהם אבינו ע"ה להמלאכים "ואקחה פת לחם וגו' אחר תעבורו" **שהרגיש שהמלאכים לא רצו לאכול אצלו, יען שעבודתם הוא בלי אכילה וע"י אכילה יתגשמו, וע"כ אמר להם שאצלו לא יתגשמו ויוכלו לחזור לעבודתם כמקדם וזה "אחר תעבורו".**

מושיען ש"י (ח"ד, ע' עב)

שמחת החתנים

בישואר נכדתו

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

החתן ש"ב ר' הרב ישעי' שליט"א

עם כ"ג

הגה"צ רב דביהמ"ד אהל פיגא שליט"א חדב"ן

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

בהדרת קודש ובקול נעים גילת ורנן, נשגר בזה בשם
אלפי חברי קהלתינו הק', ברכת מזל טבא והגריא
יאה, אל מול פני אבינו רועינו, עטרת תפארת ראשינו,

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

במקהלות ברכו אלקים על כל ברכה ושירה, וקנים עם נעימים כל העדה
המאושרה, כטוב לב המלך, צדיק כתמר יפרח, בעת מושש בלולת
פרי קורם הלולים, ישמח צדיק בפרי מעלליו בנעימים

לרגל שמחת נשואי נכדתו בסימן טוב ובמזל טוב

הכלה החשובה והמהוללה בתש"ק תחי', בת חדב"ן

הגה"צ רבי דוד דוב דושינסקיא שליט"א

רב דביהמ"ד אהל פיגא קרית יואל

בן כ"ק אדמו"ר מדושינסקיא שליט"א

עכ"ג החתן היקר והמהולל ענף עץ אבו"ת

הרב ישעי' שליט"א

בן הגה"צ רבי ארי' מנחם מענדל חובין שליט"א

בן הגה"צ אבד"ק טאמאשוב שליט"א

חתן הגה"צ אב"ד קהלתינו מאנסי שליט"א

ויה"ר שמשמחה זו ישפיע שפע רב לכל קהל עדתינו ולכל בית
ישראל, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו ומלכינו מרן
רבינו שליט"א בראשינו, בב"א.

המברכים בקרוב מול פני הקודש

הנהלת הקהלה

קדוש יאמ"ר

ליקוטי אמרים מפרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

וירא אליו ה'. מה שיכולים להתקיים בדור השפל הזה, הכל הוא בכח התורה, הגם שהוא בשפלות, אבל גם זה המעט כמו שהוא נותן לנו חיזוק בדור השפל הזה, והכל הוא רק בכח התמות מה שים בכל יהודי שהבה מסותרת (לקוטי אמרים יח). וזהו וירא אליו ה' ולא אמר אל אברהם', שאפילו בזמן שים הסתר ואין יודעים בחיזה כח יכולים לעמוד נגד הנסיונות הקשים, הכל הוא בכוחו של אברהם, אפילו בזמן שהוא בהסתר שאין ניכר שמו של אברהם. ומפני שעבשיו נתבשר בלידת יצחק שממנו נמשך הכלל ישראל, על כן רמז זה כאן, שכל הכוחות של ישראל, הכל הוא בכוחו של אברהם והתמות הקדושים.

(חידו"ת תשטז פה)

וירא אליו ה'. וברש"י לבקר את החולה. מרגלית היתה תלויה בצווארו של אברהם, וכל חולה הרואה אותה מיד נתרפא (בבא בתרא טז:). והמהרש"א הקשה: למה לו אברהם מתרפא בחנן טוב זה כשהלה מן המילה; ונראה שעדיין לא היה לו אותה המרגלית טובה בשעה, דאפשר שלא קיבל אברהם המרגלית כשנולד, רק זכה לה אחר כך בזכות המעשים טובים שעשה, ויתכן שדוקא אחר מצות מילה כשזכה לשלימות נפשו שהשלים כל איבריו, אז קיבל את המתנה הלזו, והיה רצון ה' שכשיקבלו יהיה בשמחת ושלימות הנפש, ועל כן שלח אליו את המלאך רפאל לרפאותו, ואמר שנתרפא ממילתו קיבל מתנה טובה זו.

(דברי יואל)

באלוני ממרא. וברש"י הוא שנתן לו עצה על המילה. לכאורה למה היה צריך ליטול עצה מממרא, אחר שצוה לו ה' לקיים את המצוה. ונראה לומרו (ברכות נה מז) על: בעצם היום הזה יימול אברהם (ברכות יז), אל אברהם אין כתיב כאן אלא יימול, שבדק עצמו ומצא מהול; ומובא (רש"י יבמות יג): אברהם נעטער עצמו וה' אמר בידו וסייעו, כדכתיב (נחמיה ט): וכרות עמו הברית; והנה אם ה' אל אומו, אם כן לכאורה דיינו כנולד מהול, וקיימא לן (יו"ד רסג): הנולד מהול צריך להטיף ממנו דם ברית; אבל לפי הגירסא שה' רק סייעו, אם כן כיון דעיקר המילה היה בידי אדם שפיר קיים את המצוה, ואין צריך להטיף דם ברית. ואפשר דשני הגירסאות אמת, דבאמת אל אומו ה', אלא שאברהם נסתפק בזה, מפני שלא המזיק בעצמו שהוא רואי לזה, על כן אמר דאמר לאומי ה' רק עזר לו, ואם כן אין צריך להטיף דם ברית, ועל כן הלך לשאול עצה מממרא כדת מה לעשות, וממרא שידע מגודל מעלתו של אברהם, אמר לו שהכל היה על ידי ה', וצריך להטיף דם ברית.

(טיב לבב)

באלוני ממרא. וברש"י הוא שנתן לו עצה על המילה. אברהם היו לו שני מצות שקיימם תמיד, מצות הכנסת אורחים, ולגייר גרים. והנה הרמב"ם (מורה נבוכים ג מט) כתב: מצות מילה הוא כדי להמלים כח התאוה; אבל אצל אברהם לא שייך טעם זה, דאז כשהיה בן תשעים ושש שנה כבר נתבטלה תאוותו, על כן לא היה לו טעם הגון בפני הבריות על המילה, והיה מתירא שמעכשיו יצטרך לוותר על השני המצות, דאולי לא יבואו עוד אצלו, מפני שעל ידי זה יהיה בעל מום וזר בעיני העמים. אולם ממרא אצא לו טעם הגון על המילה, דה' הציל אותך תמיד, ובודאי שאם זוה לך למול אתה מחוייב לעשות כרצונו, והוא דבר שהשכל מחייב, ובודאי יבינו אותו הכל.

(תשיח)

באלוני ממרא. וברש"י הוא שנתן לו עצה על המילה. בחמת לא מצינו בקרא מפורש שיצוה ה' את אברהם שימול את עצמו, ולא קאמר ליה אלא המול לכם כל זכר (בראשית יז), שימול את בני ביתו קנין כספו (זר הקודש מו ח). והנה אמרו (גיטין מ:): כי עליך הורגנו כל היום (תהלים מד), זו מילה שניתנה בשמיני; והתתם סופר כתב (תשובות יו"ד רמה): הלא עיינו רואות שאפילו

אחד מאלף אינו אם מאמת מילה, וצריך לומר למצוה מגיע ומצלע; ועל כן היה לאברהם מסופק אם יסתכן בדבר, כיון שלא צוה על זה, ולא יהיה לו זכות המצוה שתגן עליו שלא ימות, אבל ממרע השיב לו שאין צריך לירא, שכבר הוא מלומד בנסים, וגם עכשיו יעשה לו ה' נס.

(דברי יואל)

באלוני ממרא. וברמ"י הוא שנתן לו עצה על המילה. בגריעת האדם מאלף ה' מקודם במלאכים, ולפ שלא סייעוהו בילידתו ואם מקום למינים לרדות, לפ נמנע הכתוב מללמד מדת עצום, שיהא הגדול מאלף וגוטל רשות מן הקטן (רמ"י בראשית ט). ולפ שה' היה מודאג שהמלטה גמורה שיעשה כן, מכל מקום שלח לומר להרחות מדת עצום, דבמקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. ולפ שמרחים מדת עצום בזה שמואלים, אבל אין רשאים לעשות כמעשהו כשהוא מתנגד להחמת, אלא מחוייבים לעשות כפי שיורה החמת, ולא להתנהג מאום דבר. וכעין זה היה באברהם, דלפ שהיה מודאג אלו שבודאי יעשה כמצותו, עם כל זה ממדת ענותנותו הלך לשאול עצה על המילה מענר ומשכול, ולפ שלא יעצו לומו למול, מכל מקום הוא לא נתבטל מחמת ענותנותו ולא עשה כעצתם. וכן ממרא שנתן עצה על המילה, וגם עשה כעצתו, זה היה עצה בשלימות, דהיינו אחר שנשלך לומו, וביותר שגם ניית לו ומל עצמו.

(תשיה)

באלוני ממרא. וברמ"י הוא שנתן לו עצה על המילה. באברהם היה דוחק שהם יומל עצמו, יהיה כזר בעיני הבריות, ויביטו עליו כחיה מאוכה מכל העולם, ומה כן יפסיקו מלבוא אלו, לכן רצה שהדבר יתקרב גם כן קצת לאכל האנושי, ומשם שעל ידי שיגלה את לבו לפני ענר ישכול וממרא שהם היו נכבדי האומות, והם יסכימו לדבר, שוב לא יהיה זר בעיני הבריות, כי הם ימליצו עליו ויספרו פי המתלוננים עליו, כי הלא הם עצמם הסכימו למעשיו.

(חידושי תורה)

באלוני ממרא. וברמ"י הוא שנתן לו עצה על המילה. מרגלית היתה תלויה בצווארו של אברהם, וכל חולה הרואה אותה מיד נתרפא (בבא בתרא טז:). ונראה לאברהם היה מסתפק אם אחר שימול יסיר מעליו הצער על ידי סגולת המרגלית, או יקבל על עצמו צער המצוה, וענר ומשכול השיבו לו שלא יוכל לסבול את הצער, ולא ממנו דם הרבה ולא יוכל לסבול וימות, אבל ממרא השיב לו שאין לו למות על הסכנה, דהלא אתה מלומד בנסים, שה' הצילך מכבשן האש והצילך מכל המלכים, וממילא עדיף שלא להסיר את הצער, כי לפוס צערא מגרע, ואביבה המצוה שבאה בצער, כדאמרו (שבת פח:): עושין מאהבה ונמחין ביסורין, עליהם הכתוב אומר (שופטים ה) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו; אבל על עסק המילה הסכימו כולם.

(דברי יואל)

באלוני ממרא. וברמ"י הוא שנתן לו עצה על המילה. מסיק ופרוס מותר למסור נפשו לפילו על דבר שאינו ביהרג ואל יעבור (יו"ד קנז). ק"ו היאמת משה (שמות ד' יח וכדי) כתב: וכי מסיק ופרוס הותר למו, שמותר למסור נפשו על כל מצוה, אלא זה שפיקוח נפש דוחה כל המצות למדו מותי בהם (ויקרא יח) ולא שיעות בהם (יומא פה:), ואלא הלדיק החיות שלו הוא קיום המצות, ואם אינו יכול לקיים אלה מצוה, נקרא אלו נטילת החיות; על כן אמר ממרא לאברהם שאתה צריך למול אף אתם סכנה בדבר, מפני שאלך החיות הוא מה שתקיים מצות ה'.

(תשטז פג)

באלוני ממרא. וברמ"י הוא שנתן לו עצה על המילה. עיקר סכנת המילה הוא הפריעה, ולא ניתנה פריעת מילה לאברהם (יבמות עא:). וכתבו (תוספות): מכל מקום לאברהם פרע מילתו אף שלא נצטוה; נמצא דספיקו של אברהם היה אם יעשה גם את הפריעה אף שלא נצטוה עליה, וכמו שקיים את כל התורה עד שלא ניתנה, או לא יעשה הפריעה כיון דאיכא סכנה בדבר. ואלן ענר ומשכול השיבו לו דכיון אית סכנה בדבר לא יבנים עצמו בסכנה בדבר שלא נצטוה, אבל ממרא השיב לו דכיון שהוא רואה ברוח קדשו דעצור שלימות נפשו צריך לעשות גם את הפריעה, אם כן זה הוא בכלל המצוה שנצטוה עליה, ובודאי יגילנו ה' ולא יזיק לו כלום.

(דברי יואל)

שמחת החתנים

בישואר נכסת
כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
החתן מ"ת הרב יעקב שליט"א
עם כ"ת
הגה"צ רב דביהמ"ד אהל פינא שליט"א תדב"ן

וביום השבת קודש שישו ושמחו

לקראת שבת לכו ונלכה

בהתרגשות עצומה ובחדוה עילאה מתכונים
אנשי שלומינו לשמוח בשמחת
בית כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א אצל

שבת שבע ברכות

שיתקיים ברוב פאר והדר

בשב"ק וירא הבעל"ט

בעיר עזה לנו קרית מלך רב ק"ק קרית יואל יצ"ו

התפילות שב"ק בביהמ"ד הגדול

הסעודות שב"ק לחמשפחה האורחים והמחותנים שליט"א
יתקיים באולם שע"י בית כ"ק מרן רבינו שליט"א – איהעל קמ.

שלחן הטהור

של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יתקיים בעז"ה לרגל שמחת רבינו ברוב עם במקהלות אנ"ש

בבית המדרש הגדול

בשעה 9:30

ריקודין של מצוה אחר ברהמ"ז

שלחן הטהור יערך באופן החבת יתים בתוספות הידבה
מקומות להכיל את קהל עירינו זקנים עם נערים

ויהי"ר שמשמחה זו ישמיע שפע רב לנו ולכל ישראל, וזכות רבותי"ק זי"ע
יגן בעדינו לאמטווי לנא מסוני נהורא לשב ולחיין ולשלם.

הנהלת הקהלה

סיפורי צדיקים, גביאזר הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

יוקח נא "מעט" מים

ידוע העובדא שפע"א איקלע הגאון רבי ישראל סאלאנטער ז"ל לאכסניא ובנטלו ידיו לסעודה שפך על ידיו רק מעט מים כדי שיעור מצומצם, שאלו בעה"ב מדוע לא יעשה רבינו כרב חסדא דמשא מלא חפני מיא (שבת סב:) השיב הגאון ראיתי שהמשרתת היא המביאה מים מהבאר ולכן לא אוכל לקחת הרבה מים יותר מכפי ההכרח, ולהיות ירא שמים על שכם העלובה ההיא, והנה אמרו בגמרא (בבא מציעא פו:) שאברהם אבינו אמר יוקח נא ע"י שליח, ומעתה מובן דכיון שלא הביא בעצמו דייק ואמר יוקח נא "מעט" מים, שלא להיות וותרן על חשבון עמל השליח.

(ליקוטי ישרים)

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו

פע"א הגיע הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנאביל זי"ע לברית מילה ואמרו לו שאבי הבן נוטה למות רח"ל וציוה לעשות הברית מיד ובעזהשי"ת יבריא אבי הבן, והסביר הענין שמצינו שכשהיה אברהם אבינו חולה הגיעו שלשה אורחים, מיכאל גבריאל ורפאל, אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם, יען כי אין מלאך אחד עושה שתי שליחות, ורפאל שריפא את אברהם הלך משם להציל את לוט, ולכאורה למה לא שלחו מיוחד להציל את לוט, רק דלפעמים אין זכות לאותו אדם שיבוא מלאך בשבילו לרפאותו, רק מכיון שבא בשביל אחר יכול ג"כ לרפאות את זה, וכן היה בלוט שלא היה לו זכות שישלחו מלאך בשבילו, רק מכיון שבא לרפאות את אברהם הלך להציל את לוט, וסיים המאור עינים: דכמו כן כאן שאבי הבן החולה אולי אין לו זכות שיבוא מלאך מיוחד לרפאותו, אבל כיון שאליהו מלאך הברית בא לרפאות את הרך הנימול, יכול כבר לרפאות גם את האב.

(ילקוט מאורי אור)

וסעדו לבכם אחר תעבורו

הרה"ק ר' יצחק מווארקא זי"ע כאשר בא לעיר קאלשין היה מתאכסן תמיד בבית הרה"ג ר' מאטיל מיכלזאהן בעמח"ס "מאמר מרדכי", פע"א בא ביום החמישי בשבת לעיר הנ"ל ועמד לפני הפתח של ר' מאטיל ואמר לו שהוא נוסע הלאה ולא ישבות שם, נצטער מאוד ר' מאטיל והפציר בו שיבוא לביתו, והסכים ונכנס לביתו, ויאמר לו הרה"ק מווארקא: הגד נא, מצוה נשגבה כהכנסת אורחים שגדולה היא יותר מקבלת פני השכינה, היכן מבוארת בתורה, אתמהה, מצות "לא תחסום שור בדישו" מבואר בין התרי"ג מצוות, והמצוה הגדולה של הכנסת אורחים נכללת במצות "ואהבת לרעך כמוך". אמנם, לא יתכן היה לבאר המצוה בתורה באר היטב, כי אז היו מקבלים את האורח שבא והיו מברכים עליו קודם כמו על שאר המצוות, והיו מעכבים אותו, ולפעמים הוא נחוץ לדרכו ומפסיד הפסד רב אם יעכבנו, והוסיף להמשיל: אתה הוא איש מסחר ויש לך עסק קבוע לזמן ולשעה, אם יעכבוך עדי יאכילוך וישקוך הרי תפסיד מטרת נסיעתך, על כן נכללת המצוה ב"ואבת לרעך כמוך", להורות שאם לא יוכל האורח להתעכב, אל תעכבנו, ואם הזמן נכון ויאות לפניו אזי קבלהו וכבדהו, ונסע לדרכו, ובזה ביאר ר' מאטיל הנ"ל את מאמה"כ בפרשתן "וסעדו לבכם אחר תעבורו" והתמיהה ידועה, וכי כך אומרים לאורחים אכלו ואחר תעבורו, אלא לפי האמור גם זאת שאמר אברהם אבינו ע"ה להמלאכים "אחר תעבורו" הוא חלק ממצות הכנסת אורחים, כלומר, שלא ידאגו על עיכוב בעת נחיצתם לדרכם.

(שיחות קודש)

ויכרתו שניהם ברית

הרה"ק ר' בונם מפרשישחא זי"ע ציוה פעם למשמשיו לשכור עגלה כי ברצונו לנסוע לווארשא, כאשר אמר כן עשו ונסעו לווארשא, כשהגיעו העירה שאלו אותו משמשיו לאיזהבית אכסניא לנסוע אך הצדיק התעלם משאלתם וציוה להמשיך הלאה ברחובות העיר, לפתע סימן בידיו אל בעל העגלה שיעצו סמוך לבית ממכר יין שרף, ירד הרה"ק מהעגלה ונכנס לבית ומצא שם שני אנשים סבלים שיושבים ושותים יי"ש ומשוחחים ביניהם, נעמד הרה"ק ר' בונם לידם ושמע את האחד שואל לחבירו: האם כבר למדת החומש ב"חק", השיב לו רעהו: הן, אמר לו הראשון: גם אני למדתי, ובעת למדי הוקשה לי מאוד על הפסוק "ויכרתו שניהם ברית" האיך כרת אברהם אבינו ע"ה ברית עם אבימלך העכו"ם, השיב לו השני בקושיא: גם לי היה קשה בפסוק זה, למה כתיב ויכרתו שניה"ם ברית, הלא די היה לו לומר "ויכרתו ברית", אולם בקושייתך עתה נתיישב לי הדבר, שרצה הכתוב להדגיש שאף שכרתו ברית ביניהם, עם כל זאת נשארו "שניהם" כל אחד בפני עצמו, ולא התאחדו להיות אחד, כשסיימו דבריהם אלו, פנה הרה"ק ר' בונם ויצא משם, נתיישב על העגלה וציוה לשוב חזרה לביתו, מפני שכל נסיעתו לא היתה כי אם לשמוע את דברי צדיקים נסתרים אלו.

(שיחות צדיקים)

וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו

פ"א שאל אחד מהרה"ק מקאזמיר זי"ע על מה שמאחר הזמן תפלה, ואם מפני הארכת הכנה לתפלה, הלא יוכל לעשות ההכנה מבעוד לילה, שיהיה הכון כשיגיע הזמן תפלה להתפלל תפלה בזמנה, השיב לו כתיב וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו וגו' ויבקע עצי העולה וגו', ופירוש רש"י וישכם אברהם בבוקר נזדרז למצוה וקשה כין שנתדרז למצוה היה לו לעשות את הכנה לחבוש את חמורו ולבקע

העצים, ולהכין הכל מבעוד לילה, ומיד בהשכמה לרוץ להעקידה, אלא נלמד מכאן שההכנה אל המצוה, צריך שיהיה בזמנה של המצוה דוקא ולא קודם, וכן ההכנה לתפלה, צריך שיהיה בזמן התפלה דוקא ולא קודם.

(נחמד מזהב)

וילכו שניהם יחדיו

כאשר בא הרה"ק מהר"ש מליובאוויטש זי"ע לוויטעבסק לרגל נישואיבנו ר' מענדל עם בתו של הגביר והלמדן המופלג ר' יוסף פאפיערין חתן הגאון המלבים זצ"ל וגם הוא בא לחתונת נכדתו, וכאשר ישבו אצל החתן בעת ה"קבלת פנים" כמנהג, אמר ר' יוסף הנ"ל: עתה יושבים פה שני גדולי ישראל, ובאשר זכינו להיות עמם במחיצתם אבקש אתכם לבאר לי מדרש פליאה אחד אשר לא אוכל להבין, עה"פ "וילכו שניהם יחדיו" איתא במדרש פליאה הה"ד "הלוך ילך ובכה אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו" ויאמר הרה"ק מליובאוויטש הלא הסבא של הכלה הוא זקן ממני וראוי לו הכבוד שנשמע ממנו קודם את חוות דעתו בזה, ויקם הגאון ויפרש את המדרש בפלפול נאה כדרכו בקודש, ואחרי שגמר את דבריו נענה הרה"ק ויאמר: המדרש יבואר עפי"מ דקיי"ל בזבחים דקרבן שנפסל דמו זורקין את הדם לאמה שבעזרה, ולכן כאשר שמע יצחק מאביו "לעולה בני" שהוא יהיה הקרבן, חרד ואמר בלבו שמא לא יוכל אבא לכבוש את רחמיו מעל בנו יחידו, ודעתו לא תהיה מיושבת עליו, ועלול לטעות ויפסול את הדם, וילך הדם לאיבוד, וזהו כוונת המדרש "הה"ד הלוך ילך ובכה" כלומר שיצחק היה הולך ובוכה, ולמה, מפני ש"אדם דואג על איבוד דמיו" שדאג שלא ילך דמו לאיבוד "ואינו דואג על איבוד ימיו" שלא דאג על איבוד ימיו וחייו, כי שמח להיות עולה לריח ניחוח לה', חכאשר סיים הרה"ק את דבריו קם הגאון המלבי"ם ז"ל מעל כסאו ואמר אין פירוש זה כי אם ברוח הקודש, והוא נפלא.

(חבל בנימין)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויאמרו אליו איה שרה אשתך. נ"ל על דרך צחות, דאמרו ז"ל (ב"מ פ"ז ע"א) אשה עיניה צרה באורחים, והנה שרה לא היה עיניה צרה הגם שטבע הנשים כך, אבל היא התחזקה נגד הטבע כדרך הצדיקים שמשנים טבעם, ולכן אמרו המלאכים איה שרה אשתך, כי היה להם הרבה לאכול, אמרו כמדומה שאשתך אינה בביתך והכנת לנו הרבה כפי רצונך שאין עינך צרה באורחים. ואמר הנה באהל, כי אין עיניה צרה והיא מכניסה אורחים נגד טבע שבנשים, ואמרו שוב אשוב ובו', הגם שלפי טבעה אינה ראויה להוליד, מכל מקום ישלם לה ה' מדה כנגד מדה ששנתה טבעה ותלד בן, וק"ל.

כתב סופר

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו. על דרך הלצה, דהנה שיטת היראים (עמוד היראה כד) דאכילה בלא שתיה אינו חייב בברכת המזון, וכיון שחשבם לערביים ע"כ ריצה אותם שלא יהיה להם טירחא יותר מידי להרבות בברכות שלא כהרגלם, כיון שאתן לכם רק לאכול בלא שתיה, ולכן 'אחר' סמוך, תיקף 'תעבורו' שלא תצטרכו לברך.

משך חכמה

ההרה המלט. ויאמר לוט וכו' ואנכי לא אוכל להמלט ההרה וכו'. להבין ענין ההתוכחות של לוט עם המלאך, שהמלאך אמר ההרה המלט ופירש רש"י אצל אברהם ברח, ולוט השיב ואנכי לא אוכל להמלט ההרה ופירש רש"י אצל אנשי סדום הייתי נראה צדיק, עיי"ש. ביאור הענין בדרך צחות יש לומר כך, דהנה מקודם היה לוט מתלמידי אברהם אבינו ודבוק אליו, כמו שנאמר וילך אתו לוט וכו' (לעיל יב, ד), ויעל אברהם ולוט עמו וכו' (שם יג, א), עד שבא לכמה מדרגות, כמרומז בפסוק (שם, ה) וגם ללוט ההולך את אברם היה וכו', וכל זה היה מכחו של רבו אברהם, כפירש"י שם מי גרם שהיתה לו זאת הליכתו עם אברם, עיי"ש.

ואחר שראה בעצמו שכבר הגיע לאיזה מדרגות, נכנס בו רוח שטות לחשוב בעצמו שהוא גם כן רבי, והתחיל להרהר אחר רבו אברהם אבינו ע"ה, עד שנעשה חולק על רבו ועשה מריבה עמו, כמו שנאמר (שם, ו) ויהי ריב וכו' עד שהופרד ממנו לגמרי כמו שנאמר (שם, יא) ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו, והלך לסדום ונעשה שם רבי בסדום, כמרומז בפסוק (א) ולוט יושב בשער סדום ופירש רש"י מינוהו שופט עליהם, היינו רבי, ואמר בלבו אברהם צדיק במקומו ואני צדיק במקומי, כפירוש רש"י שאמר הקב"ה רואה מעשי והייתי נראה צדיק וכדאי להנצל. ובפרט אחר שנענשו אנשי סדום כשנסבו על ביתו והכו בסנורים, תלה זאת בעצמו וצדקתו, והתנשא עוד בעצמו שהוא בעל מופת גדול להעניש את בני אדם, כי עשה מופת גדול כזה שהכו בסנורים מקטן ועד גדול.

ומחמת שטותו וגאותו כאמור, וכדאיתא בילקוט ראובני (וירא אות ק) גם הלאה (פס' ט) 'גש' ראשי תיבות ג'אה ש'וטה, עיי"ש. מחמת זה לא יכול עוד להכניע את עצמו ליסע אל אברהם אבינו, והמלאכי רחמים בקשו אותו המלט על נפשך, ההרה המלט אצל אברהם ברח וטוב לך, 'ויאמר לוט ואנכי לא אוכל להמלט ההרה', פי', לא אוכל עוד להכניע את עצמי ליסע אל אברהם להיות כפוף אליו, כי גם אני רבי במקומי כנ"ל, ואם סדום יהפך, הנה נא העיר הזאת קרובה ואהיה רבי בצוער, ומה עלתה לו, שנעשה שיכור ובא למה שבא ר"ל. ואלמלי היה חוזר ומכניע את עצמו לפני אברהם אבינו והיה נוסע אליו לא היה בא לכל זה כמובן, וכל זה נצמח יען שהתחיל להיות מהרהר אחר רבו כנ"ל, ודו"ק והבן.

(דברי ישראל)

עיקר המוסדות דרבינו יואל
מסאטמאר
קרית יואל
בני ברק
מזל"א טבא ונריא יאי
ברגשי הודאה והערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, בברכת מז"ט בשיר ושבחה, קדם ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד, לטובת מוסדותינו משליך עצמו מנגד, ולא ישבות למעננו בכל עת תמיד, האדם היקר באנשים, ראש וראשון לכל דבר שבקדשים, נודע לשם ולתהילה, נחמד למטה ואהוב למעלה,
הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד
מוה"ר
אשר זעליג לעוו
הי"ו
ראה"ק דקהל יטב לב ד'סאטמאר לאנדאן יע"א
מראשי הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק- סניף איידאפע
לרגל שמחת נישואי נכדתו למזל טוב בשעטו"מ
בת בנו הרבני הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר
מוה"ר שמואל לעוו הי"ו
עב"ג החתן המופלג בתוי"ש כמר יחזקאל ווינבערג הי"ו
בן הרה"ג ר' שמואל ווינבערג שליט"א
אב"ד קהל לב אבות וואדמיר
וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לראות ולרוות מכל יוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בכל בריכאן דנפישא.
המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסיפי התודה והברכה
יחזקאל דאטטער
בשם הנהלת המוסדות
פה בני ברק יצ"ו

פרפראות להכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

מהרי שלש סאים קמח סולת. בגמ' איתא (בבא מציעא פ"ז.) כתיב קמח וכתיב סולת אמר ר' יצחק מכאן שאשה עיניה צרה באורחים יותר מן האיש, והקושיא ידועה שהרי כאן משמע להיפך שהיא נתנה יותר מאברהם דסולת עדיף מקמח. ונראה על פי משל, הארי אמר פעם לגוריו אריות הקטנים בנים שלו, תדעו שאתם הגיבורים הגדולים שבעולם וכל הבריות מתייראים מכם, פעם הלכו האריות הקטנים לפלטין אחד, וראו ציור גדול על הכותל איך ששמשון הגיבור עומד והורג את הארי בידיו וישסעהו כשסע הגדי, ברחו בבהלה לאביהם הארי ואמרו לו, אתה אמרת לנו שאנחנו הגיבורים, ושם ראינו ציור איך שאדם אחד עומד והורג ארי במו ידיו, השיב להם אביהם, אדרבה מזה גופא נודע גודל גבורתינו, אם אנשים מציירים ציור מיוחד האיך שאדם הורג ארי, הרי זה מוכיח שדבר זה הוא חידוש ופלא ואירע רק פעם אחת בעולם והוא שלא כדרך הטבע, דאם היה זה דבר טבעי, לא היו מציינים אותו בציור, ובזה יובן מה שכתוב בתורה ששרה היתה צדיקת ונדיבת לב ליתן להאורחים סולת, מזה יש ראיה שסתם אשה עיניה צרה באורחים.

(בעש"ט הק')

☆

ויש לומר עוד עפ"י מה ששמעתי לפרש דברי המשנה (אבות פ"א מ"ה) יהי ביתך פתוח לרווחה ויהיו עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האשה, וקשה מה שייכות זה לזה, אך י"ל דהנה דרך העולם שאם רוצים להזמין אורחים מרבה האשה בתבשילין וכל מיני מעדנים כי אמרה שאינה יכולה להזמין אורחים אם לא תתן לו לסעוד כראוי כי מתביישת ממנו, וכוונתה שמכח זה לא יוכל הבעל להזמין אורחים בכל עת כי הוצאתה מרובה, וז"ש יהי ביתך פתוח לרווחה ויהיו עניים בני ביתך פי' שאם ברצונך שיהיו עניים בביתך אז "אל תרבה" לאפות ולבשל בשביל האורחים זה יהיה "שיחה שלך עם האשה" רק יאמר לה מה שמספיק לנו יספיק גם לאורחים ואז לא תמנע טוב מבעלה, ובזה יש לפרש דברי הגמרא הוא אמר קמח והיא הרבתה ליתן סולת, ובזה יהיה לה פתחון פה שלא להביא יותר אורחים ומכאן שאשה עיניה צרה באורחים.

(הרי בשמים)

☆

ולולי דמסתפינא לפגוע בכבוד אמנו שרה י"ל עפ"י מאחז"ל (יבמות ס"ג.) דביתהו דרב כי אמר בשלי לי קטנית בשלה לו טלופחי, וה"נ בשעה שעיניה צרה באורחים היא כועסתו כשהוא אומר קמח היא עושה סולת וכן בהיפוך, על כן התחכם אברהם ואמר קמח כדי שתקח היא סולת, וזהו קמח סולת, פי' שאמר קמח וכוונתו הי' על סולת.

(חתם סופר)

דורש טוב

ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים. ויאמר בי נשבעתי וגו' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך. כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך וגו'. צריך ביאור למה לא אמר לו המלאך את כל הברכות כשנגלה אליו בראשונה הלא אז היה הדיבור אחר עמדו בנסיון. **עוד צ"ב** דתיבות "**אשר עשית את הדבר הזה**" מיותרים ולא היה לומר אלא "**יען אשר לא חשכת את בנך**".

ויש לפרש, דהנה ישנם שני סוגי מצוות, הסוג האחד, מצות שאין בהם הנאת הגוף, כתפילין וציצית וכיוצא בהם, **והסוג השני** הם מצות שיש בהם הנאת הגוף כמו עונג שבת, או מצוות כאלו שיש מהם כבוד ותפארת לעושיהם, **ומצות אלו שיש בהם גם הנאת הגוף צריכים יותר שלא יעלה בלבו שום הנאת הגוף כי אם לקיים מצות הבורא**, כמו שאמרו במשנה (אבות ב, א) "**איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם**", ר"ל שמצוה זו שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם, ובקל יטהו יצה"ר להתפארות הגופניות **וצריך זהירות גדול ומחשבה גדולה לסלק ממנו הנאת הגוף כי אם שיהיה שמחת הנשמה, וזהו ששאל התנא באיזה עבודה צריך לברור לו דר"ך ישר"ה לבלתי פנות ימין ושמאל, כל שהיא תפארת בו**'.

והנה מעלת שכר מצוה שיש בו הנאת הגוף שנתייגע בה לעשותה לשם מצוה, נעלה יותר משכר מצוה שאין בו הנאת הגוף, **כי במצוה שאין בה הנאת הגוף, אמרו חז"ל** (קידושין לט:) "**שכר מצוה בהאי עלמא ליכא**", אבל במצוה שיש בה הנאת הגוף ומתייגע לשבר הנאתו הגשמיית, שכרו כפול אף בעוה"ז, חוץ מאור הגנוז לו לעוה"ב, **והנה בעקידה היה בתחילה מצוה שאין בה הנאת הגוף**, ואח"כ כשאמר לו השי"ת: "**אל תשלח ידך אל הנער**" הוא **מצות לא-תעשה שיש בה הנאת הגוף**, שלא ישחוט את בנו, **אבל אברהם בגודל אהבתו וחיבתו לא עלה בלבו שום הנאת הגוף בעבור מניעת מיתת בנו אלא כמו שהיתה כוונתו בציווי הראשון להעלותו לעולה לשמו יתברך בלבד, כן היתה מחשבתו מיוחדת להשי"ת לבד בלי שום פנית הנאת הגוף.**

ובזה מיושב שפיר **שאכן במעשה העקידה גופא עדיין לא זכה להבטחת עוה"ז, עד שקיים הציווי ד'אל תשלח ידך אל הנער' וגו' ועשהו בלי שמחת גופניית, רק מתוך שמחת עשיית רצונו ית'**. והיינו דאמר: "יען אשר עשית את "**הדבר הזה**" ר"ל שצויתיך אל תשלח ידך, "**ולא חשכת את בנך יחידך**", ולא היה במחשבתך שחשכת בנך יחידך מן המיתה, על כך יהא שכרך גם בעוה"ז "**כי ברך אברכך**" וגו'.

פנים יפות (ועי"ש עוד)

ווּעד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ישמח משה"ה במתנת חלקו

באותות הזקדה חביבה, נשגר ברכה מרוכה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד ותדירא, ידיד נאמן תמוך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הזריל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוכבי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדישה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתועדה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, עשוה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה משה יוסף ווערטהיימער הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

מגדולי התומכי מוסדותינו הק' ולמען הקמת חברת הגדול לחינוך הבנות שם בני ברק יצ"ו

שהשמחה במעונו, רוממות קל בגדונו

שמחת אידוסי בתו תחי' למזל טוב

עב"ג הבה"ח המופלג בתוי"ש כמר **שלמה חיים שטיין** נ"י

בן ידידינו הנכבד מוה"ד **משה יצחק שטיין** הי"ו

ושגורה ברכותינו, תערב לפני ה' עתירתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תחזה וגדולה במקום אחד, וידא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סיעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריית גופא ונהורא נפישא, אורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ידדפתו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקירין השמחים בשמחתו

ומכבדים ברנשי החדאה והעריכה לעומתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות

בני ברק יצ"ו

וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם: (פרק יח פסוק א)

וטעם מפתח האהל, להגיד שהיה עדיין יושב על מחלי הסתלק ממנו מלאה השכינה א.

וְאֶקְחָה פַת לֶחֶם וְסַעֲדוּ לִבְּכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: (פרק יח פסוק ה)

וטעם כי על כן עברתם ב. כי מחלי שלכבס עלי, חינם נכון שלא תנוחו מעט מלבי. כן תעשה כמשל לבית. לרך מוסר שבפת לחם לי. לשון רבי מברחם ג. לו יחמר כן תעשה לנו להשען תחת העץ, ולעבור מיל, כי שלוחים מנחנו, ולל תעכבנו לבא בחהל לו ללון עמך ד.

וַיְהִי בְּשַׁחֵת אֱלֹקִים אֶת עָרֵי הַכִּכָּר וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת אַבְרָהָם וַיְשַׁלַּח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה בַּהֲפֹךְ אֶת הֶעָרִים אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֶן לוֹט: (פרק יט פסוק כט)

ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט. ענין הכתוב הזה, כי לוט נתחבר עם הגליק ללכת עמו לשוט בחרץ,

מעשה חש"ב

א נראה דעת רבינו שהמלאכים באו לאברהם, לאחר שכבר נסתלקה השכינה ממנו. ואל תשיבנו מדרשת חז"ל מפסוק זו ש'גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה', דהדרש ידרש, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו.

אמנם דעת רש"י שהמלאכים הגיעו בזמן שהשכינה היה עדיין אצלו. דהנה בהמשך הפסוקים נאמר (שם ג) 'ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך, אל נא תעבר מעל עבדך'. וברש"י (ד"ה ויאמר) מפרש (באופן ב) שאברהם אבינו אמר להקב"ה להמתין לו עד שירוץ ויכניס את האורחים. ומזה למדו חז"ל (שבת קכז.) 'גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה'. הרי לנו דעת רש"י שבעת ביאת המלאכים עדיין היה השכינה שרויה אצל אברהם אבינו.

ובזה מדוייק לשונם של רש"י ורבינו. דהנה ברש"י (ד"ה כחם היום) כתב 'הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים 'הביא' המלאכים עליו כדמות אנשים'. וברמב"ן (שם בא"ד) כתב 'אבל בפרשה רצה לסדר הכבוד שנעשה לו בעת שעשה המילה. ואמר כי נגלית אליו השכינה, 'ושלח' אליו מלאכיו לבשר את אשתו, וגם להציל את לוט אחיו בעבורו וכו'".

הרי לנו חילוק בין לשון רש"י ללשון רבינו, דרש"י כתב שהקב"ה 'הביא' עליו מלאכים, והרמב"ן כתב 'ושלח' אליו מלאכיו. והוא משום דכ"א לשיטתו. דרש"י לשיטתו דביאת המלאכים היה כשהשכינה עדיין היה אצל אברהם אבינו, כתב הלשון 'הביא', היינו שהקב"ה היה שם והכניסם אצל אברהם אבינו. ורבינו לשיטתו שבעת ביאת המלאכים כבר לא היה השכינה אצל אברהם אבינו, כתב הלשון 'ושלח', שהקב"ה שלח מלאכיו לאברהם אבינו.

ב הנה אברהם אבינו ביקש מהמלאכים שני דברים. א. 'אל נא תעבר מעל עבדך'. ב. 'ואקחה פת לחם וסעדו לבכם'. והמלאכים אמרו לו 'כן תעשה כאשר דברת', ואינו מבואר בקרא על איזה בקשה אמרו לו 'כן תעשה כאשר דברת'.

ג האבן עזרא מבאר שתשובתם של המלאכים 'כן תעשה כאשר דברת' קאי על הבקשה השניה, מה שאמר להם 'ואקחה פת לחם', ואמרו כן בדרך ארץ, שדי לנו בפת לחם כאשר דברת ולא יותר. וממילא נשמע מזה התשובה על בקשה הראשונה שהם לא יעברו בלי להכנס אליו.

ד ורבינו מבאר שתשובתם של המלאכים היה על הבקשה הראשונה 'אל נא תעבור', ועל זה ענו לו כן תעשה לנו להשען תחת העץ ולהמשיך מיד בדרכנו, כי שלוחים אנחנו, ואל תעכבו בכך שתכניסנו לתוך האוהל או ללון עמך. וממילא נשמע מזה התשובה על הבקשה השניה 'ואקחה פת לחם, וסעדו לבכם'.

בשכר ילך. והוא שנאמר (לעיל יב ז) וילך אתו לוט, כי לשוא שלו הלך ה', ולכן היה לו זכות להצילו בזכות אברהם. כי בעבורו הוא גר בסדום, ולולי אברהם עולנו היה בחרן עם מולדתו. ולא יתכן שתבא אליו רעה בעבור אברהם שימת במלות קונו. וגם זה היה הענין שעשה אברהם נפשו בכפו לרדוף המלכים בעבורו.

וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל–הַצְּעִירָה אָבִינוּ זָקֵן וְאִישׁ אֵין בָּאָרֶץ לָבוֹא עָלֵינוּ כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ:
(פרק יט פסוק לא)

כי ירא לשבת בצוער. כתב רש"י לפי שהיה קרובה לסדום. ומינו כן, מכל מפני שהיה מן המקומות שנגזרה עליהם ההשחתה, ובתחנתו של לוט הניחה המלאך, בעבור שלא יוכל להמלט ההרה גו ביום, חשב בלבו כי לא ימיך לו עוד מחרי שים לו זמן כך להמלט ההרה. ולכך אמרה בתו ואיש אין בארץ, שחשבה כי בלשת מבית משם נשתתה צוער [1].

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּגֶּד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה יָלְדָה מִלְכָּה גַם הִוא בָּנִים לְנָחוֹר אָחִיךָ:
(פרק כב פסוק כ)

מלכה גם היא. בעבור היותה בת הרן מחיו, היתה בקורה למברהם שנפקד מחיו הגדול [2] בבנים רבים מבת מחיו המת.

מעשה חש"ב

ה נחלקו רש"י ורבינו מהו זכירתו של אברהם להצלת לוט. דעת רש"י שנזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם, ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא, ולא גלה הדבר שהיה חס עליו, לפיכך חס הקב"ה עליו. ודעת רבינו שזכירתו של אברהם להצלת לוט, כי לוט נתחסד עם אברהם ללכת עמו באשר ילך, כדי ללוותו, ולהיות אתו בצוותא.

ואפשר לומר טעם הדבר שלא רצה רבינו ללמוד כדעת רש"י, דהרי מבואר בחז"ל, והובא ברש"י (דברים פ"ב פסוק ה') שבשכר ששתק לוט כששמע שאמר אברהם על שרה 'אחותי היא', נעשה כבנו וירש ארץ עמון ומואב. הרי לנו שעל זה ששתק כבר קבל שכרו. לכן מפרש רבינו כאן הטעם משום שהלך להיות בצוותא עם אברהם אבינו.

ו נחלקו רש"י ורבינו הטעם שחשבו ש'איש אין בארץ', לדעת רש"י משום שסברו שכל העולם נחרב כמו בדור המבול. וכמו שמבאר המזרחי בדעת רש"י שלכן חשבו 'שאין איש בארץ', דסדר העולם כשיש רעידת אדמה וכדומה, שכל הקרובים לאותו מקום מזדעזעין ונופלין מאליהם, אע"פ שאינם בכלל הגזירה.

ודעת רבינו שסברו שאע"פ שהם ראו שצוער לא נחרבה, מ"מ חשבו שצוער לא נחרבה רק משום להציל את לוט. ולכן בצאת אביהם משם השחיתו המלאכים את צוער.

והנה למעשה לא מצאנו שנחרבה צוער. וא"כ למה באמת לא היה אנשים שם. וי"ל שגם אנשי צוער חשבו כמו בנות לוט חשבו, שיחרבו העיר אח"כ, ולכן כולם ברחו משם. וא"כ אפ"ל שבמציאות גם כן לא היה אנשים שם.

ז הנה בפרשת נח על הכתוב (פרק יא פסוק כז) "ואלה תולדות תרח, תרח הוליד את אברם את נחור ואת הרן וגו'", מבאר הרמב"ן שסדר תולדותם של תרח כפי המבואר בכתוב, אברם, נחור, והרן. וז"ל שם "**והנה תרח הוליד בניו הגדולים אברם ונחור בעבר הנהר ארץ אבותיו, והלך לו עם אברם בנו אל ארץ כשדים, ושם נולד בנו הקטן הרן**". והנה הוא סותר למש"כ כאן כי נחור היה הגדול. ואפ"ל שלעיל מפרש רבינו ע"ד הפשט, שהכתוב נכתב כסדרן, ואברם היה גדול שבכולם. כפי ההו"א בגמרא במס' סנהדרין (סט:), משא"כ כאן מפרש רבינו לפי מסקנת הגמרא שם, שאברם היה קטן מהרן, והטעם שנכתב ברישא משום חשיבותו.

אמנם בגמרא (שם) מבואר רק שאברם היה קטן מהרן, אבל אינו מבואר מי היה יותר גדול נחור או הרן. וזה שמוסיף רבינו כאן במש"כ שנפקד 'אחיו הגדול', כוונתו לומר שנחור היה הגדול שבכולם. כמו שכתב רבינו בפרשת נח (פרק ו פסוק י) עה"כ 'ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת'. כי יפת היה הגדול שבכולן, שנאמר 'אחי יפת הגדול', א"כ ה"נ כוונת רבינו שכתב על נחור 'אחיו הגדול', שהוא היה הגדול שבכולן. ולפי"ז סדר תולדתן כדלהן: נחור. הרן. ואברם.

ואפשר לומר מהיכן לקח רבינו שנחור היה גדול שבכולן, דהנה דעת רבינו דסדר תולדתן של בני נח הוא כדלהלן, יפת היה הגדול שבכולם, אח"כ שם, וחם היה הקטן שבכולם. והטעם שנקט הכתוב תחילה 'שם' משום חשיבותו, ולכן נקט אח"כ 'חם', ולא כתב 'יפת' שהוא הגדול שבכולן, כי כן הסדר, אחרי שם נולד חם. ולא רצה הכתוב לכתוב שם ויפת וחם, כי אז היה כלם נזכרים שלא כסדר תולדותם, ואין ליפת מעלה שיבטל הסדר בעבורו.

ולכן סובר רבינו כאן שנחור היה הגדול שבכולן, דרבינו לשיטתו שאפילו כשמתחיל בהחשוב קודם, המשך הכתוב נכתב כסדרן. נמצא דכל הכתוב נכתב בסדר מסויים. דהיינו אברהם אבינו בתחילה מפני חשובותו. ואח"כ לפי סדר שנולדו 'נחור והרן'.

יהוד"ה אתה יודוך אחיך

ברגשי ידידות ובאהבת הערכת, נשגר כוס של ברכת, אל מעלת כבוד ידידינו ידיד מוסדותינו, הרבני היקר החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, האדם היקר באנשים, תומך נלהב למען החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, ארי שבחבורה, כל פה אליו יודה בשבח ותפארת,

הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר מנחם יודא שלעזינגער הי"ו

מגבירי קהילתינו הק' בווילאמסבורג יע"א

חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

לדגל שמחת נישואי בתו שתחי'

למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

יה"ר שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושות, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכת, אסירי התודה והברכה

יחזקאל רוזנטל

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

כל הקובע מקום לתפילתו אלקי אברהם בעזרו

(ברכות ו:)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בגמרא מס' ברכות (ו:) **איתא: "אמר ר' חלבו בשם רב הונא: כל הקובע מקום לתפילתו אלקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו, ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום דכתיב [בפרשתן]** (בראשית יט, כז) **וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ואין עמידה אלא תפילה שנאמר** (תהלים קו, ל) **ויעמוד פינחס ויפלל". ולהלן** (ז:) **איתא: "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל הקובע מקום לתפילתו אויביו נופלים תחתיו וכו', וב'ירושלמי' מס' ברכות** (פרק ד' הלכה ד) **איתא: "ר' אבא רבי חייא בשם רבי יוחנן, צריך אדם להתפלל במקום שהוא מיוחד לתפילה ומה טעם** (שמות, כ) **בכל המקום אשר אזכיר את שמי, אשר תזכיר את שמי אין כתב כאן אלא בכל המקום אשר אזכיר, א"ר תנחום בר חנינא צריך אדם לייחד לו מקום בבית הכנסת להתפלל ומה טעם** (ש"ב, טו) **ויהי דוד בא עד הראש, אשר השתחוה שם לאלהים אין כתיב כאן אלא אשר ישתחוה שם לאלהים, דהיינו לשון עתיד דעשה כן בכל פעם ופעם, עי"ש.**

והטעם דבעינן לקבוע מקום לתפילתו מבואר ב'רשב"א' בחי' אגדות וזה תודה"ק: שהמתפלל צריך לכוין דעותיו קודם שיתפלל לדעת לפני מי עומד, ולעמוד ביראה ולהכיר נמיכותו וגודל האדון אשר הוא מבקש, וכמו שאמרו ז"ל חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין, והכוונה לחשוב ביראתו יתברך ושיעמדו בתפלה מתוך כוונות רצויות, קביעות המקומות מסיב הכנת המחשבה וזיקוק הלב, שהמקום המוכן לתפילה מוסיף יראה בבתי הכנסיות והמקומות המוכנים לעבודת השם יתברך, וזו אחת האזהרה שבאה בתורה ומקדשי תיראו לפי שיראת המקום גורמת להיות הנדרש שם כעומד לנגד עיניו ועל ימינו כל היום, וממנו יבא למידת החסידות והענוה ולא ימוט לבבו מכוונותיו, כדכתיב שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימינו בל אמוט וכו', מלבד שיש עוד תועלת נגלה בקביעות המקום שהוא גורם להתמיד תפילותיו לעתים מזומנים, ובהיות המקום בלתי קבוע יבא ממנו לידי היאוש והעצלה, וכו' עי"ש. וב'מאירי' ביאר כעין זה דכל שהמקום מיוחד לו לתפלה כוונתו מצוי' ביותר, עי"ש.

ו'בשולחן ערוך' או"ח (סי' צח סעי' ד) כ' וזל"ק: "התפלה במקום קרבן ולכך צריך ליזהר שתהא דוגמת הקרבן בכונה וכו' ומעומד דומיא דעבודה, וקביעות מקום כמו הקרבנות שכל אחד קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמיו" וכו', עי"ש, הרי לנו מבואר הטעם כדי שיהא דומיא דקרבן. וביתר ביאר ה'רי"ף' על העין יעקב בברכות (ו:) דאפשר לומר כיון שהתפילות הם כנגד התמידין צריך לקבוע מקום לתפילה, כשם שהיה מקום קבוע לשחיטת התמיד שהוא מקדשי קדשים הנשחטין בצפון בכל יום תמיד, והקובע מקום לתפילתו הרי הוא כאילו הקריב קרבן התמיד, **ואלוקי אברהם שהתקין תפילת שחרית כנגד התמיד של שחר יהיה בעזרו, כיון שהוא זריז בתפילה הוא חשוב כאילו הוא זריז בהקרבת התמיד** עי"ש.

עוד כתב הרי"ף שם כשהאדם אינו מתפלל בכל מקום שיזדמן לפניו רק על מקום קביעתו, מראה שאין תפילתו עליו כקבוע ומשא אלא תפילתו תחנונים ועל כן הולך אל המקום אשר רגיל להתפלל בו, שאילו היה דומה עליו כמשא היה משליך מעליו משא התפילה ומתפלל אותה במקום שיזדמן אליו, **ולכן אלוהי אברהם שהיתה תפילתו ברחמים ובתחנונים כשהתפלל על לוט בהפיכת סדום, לא התפלל אלא במקום קביעתו כדי לשפוך נפשו אל ה' בדברי תחנונים** וכו', עי"ש.

ויסוד הדברים מבוארים במהר"ל בספרו 'נתיבות עולם' (ח"א נתיב העבודה פרק ד) וזל"ק: "משלימות התפילה שלא תהא תפילתו

במקרה קרה כי התפילה הוא הדביקות בו יתברך שהאדם מתדבק בתפילתו בו יתברך, ואם הדביקות הזה היא במקרה בלבד אינו נחשב דביקות כלל כי כל מקרה הוא לזמן ולשעה ואינו תמידי, אבל דבר שאינו מקרה הוא תמידי לכך ראוי שיהיה הדביקות הזה שלא במקרה כלל ועל זה באה האזהרה שיקבע מקום לתפילתו, וענין קביעות המקום לתפילה מפני כי קביעות המקום מורה שאין התפילה שלו במקרה כי המקרה אין לו קביעות ואם יושב פעם אחד במקום זה ופעם במקום אחר דבר זה אינו קביעות כלל ואין זה דביקות בעצם רק מקרה קרה וכו', ויש לך לדעת כי אברהם היה קובע מקום לתפלתו והיה לו הדביקות בו יתברך בקביעות ולא במקרה דכתיב אל המקום אשר עמד שם ולכך היה השם יתברך עמו תמיד בקביעות מבלי הסרה כלל והיה דבוק בשכינה, ובעת צאתו למלחמה השכינה היתה לוחמת באויביו ותמיד השכינה היתה בעזרה וכל זה מפני שהיה קובע מקום לתפלתו, ר"ל שתפילתו שהוא הדביקות שלו בו יתברך היא בקביעות ואינו במקרה ודבר שהוא בקביעות אין לה הסרה כלל הפך המקרה שאין המקרה מתמיד וכנגד האויב צריך האדם חוזק ותוקף שלא יוסר הדביקות", עי"ש.

וב'מהרש"א' פירש שם, וזל"ק: "דכל המשנה מקום תפילתו הוא מקבל שפע וכח אלקי כפי אותו המקום והרוח כמו שאמרו (ב"ב כה:) כל הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין, אבל הקובע לו מקום א' לתפילתו בלי שינוי הוא מייחד כוחות אלקים לשם הא' אמיתי, וזהו אומרו אלקי אברהם בעזרו שנאמר וישכם" וכו', עי"ש מש"כ בזה.

ועי' בענף יוסף שכתב, וזל"ק: "כתב בספר דרך משה וז"ל מחיוב כל אדם לעשות לעצמו מקום קבוע להתפלל שם ערב ובקר שאין השכינה שורה אלא בבית הכנסת או במקום קבוע על הישוב שאין שם בית הכנסת, ואם יחשב אדם לומר הלא מלא כל הארץ כבודו, אף אתה אמור לו עכשיו ישראל בעוה"ר נקראים נדה וכו', ונדה אסורה לישב עם בעלה על מקום שאינו קבוע שנע ונד, א"כ אין השכינה שורה עם ישראל רק במקום קבוע כך מצאתי בכתבי האריז"ל" וכו', עי"ש שהאריך בזה.

ולמש"כ בשם ספר דרך משה [חיברו הרב המוכיח מהור"ר משה כהנא אב"ד ור"מ דק"ק גיבימש במדינת מערהרין שנת תנ"ט] יש להוסיף עוד דבר נפלא דמבואר שם [ליום תשיעי] וזל"ק: "משל נאה בכתבי האריז"ל משל למלך שרוצה ללכוד חומת העיר ורוצה לעשות נקב בחומה, אזי לוקח קני השריפה שקורין רא"ש ביקש ויורה כמה פעמים במקום א' עד שינקוב החומה, אבל אם היא טיפש ויורה פעם א' כאן ופעם א' במקום אחר, אז החומה נשארת שלמה ולא יועיל כל פעולותיו שעשה, כך מיום שחרב בית המקדש נעשה הפסק חומת ברזל בינינו לאבינו שבשמים, והתפלה שלנו היא כמו קני השריפה, ואם אדם מתפלל כל פעם במקום א' אז תפילתו עושה שביל א' לנקוב החומה של ברזל, ואם לאו לא יכול לנקוב", עי"ש.

וחידוש נפלא חידש שם הרי"ף ב'עין יעקב' לפרש באופן אחר, הענין לקבוע מקום לתפילתו, וזל"ק: "ואפשר עוד לומר כל הקובע מקום שאע"פ שיהי' לו מקום חשוב כגון ביהכ"נ שיש בו רוב עם והוא מקדש מעט מה טובו ומה יפיו, עכ"ז יתפלל במקום קביעתו והוא חביב לפניו יותר מתפילתו בבית הכנסת המפואר ברוב עם, וראי' לדבר אברהם שהלך להתפלל אל המקום אשר עמד שם להתפלל ראשונה ולא הלך להתפלל במקום שהתפלל יצחק כדכ' ויצא יצחק לשוח בשדה, שאמרו בספר הזהר שהוא השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת שהוא בפתח המערה שהוא מקום גן עדן, ויצחק הי' מתפלל שם, והרי כשבא אברהם להתפלל עכשיו כבר ידע וראה חשיבות אותו מקום, כמ"ש שם בזהר מעת שרץ אברהם אל בן הבקר הלך עד אותו מקום וחמדו לקנות המערה והשדה מתוך חשיבות שהי' בו, ואע"פ שידע בחשיבות המקום שהוא שדה חקל תפוחין דבגן עדן, עכ"ז בחר המקום קביעתו והלך אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה וכו', וזהו אלקי אברהם בעזרו של זה המתפלל במקום קביעתו ואע"פ שהניח ביהכנ"ס המפואר ברוב עם עכ"ז זכות אברהם עוזרו להתקבל תפלתו", עי"ש.

ודבר נפלא כתב המבי"ט בספרו 'בית אלקים' (שער התפלה פ"ה). וזל"ק: "עוד מבואר בפשט מאמר זה שאומר כל הקובע מקום 'לתפלתו' ולא אמר 'לתפלה', להורות כי מי שמתפלל על דבר אחד **וחוזר להתפלל על אותו דבר עצמו** ראוי שישתדל שיהיה במקומו הראשון והוא סיבה לשמיעת תפלתו, **וגם לפעמים בעמדו במקום שהתפלל בראשונה גם כי לא יתפלל עתה הוא נענה בהיותו עומד במקום שהתפלל בו**, דמיון השואל שאלה ממלך בשר ודם והולך לו, ואח"כ לימים חוזר לאותו מקום ששאל שאלתו כדי שיראנו המלך ויזכור למלאת חפצו והוא אינו חוזר לדבר עוד אל המלך, כן המתפלל לאל יתברך על דבר פרטי במקום מיוחד כשחוזר לאותו המקום בכוונת התפלה שהתפלל, הקב"ה שומע תפלתו שהתפלל קודם, וזהו הקובע מקום לתפלתו שהתפלל כבר, וכמו שהביאו ראיה מאאע"ה שנאמר בו וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, כי לא הזכיר הכתוב שהתפלל עתה אלא שהשכים בשחר אל המקום אשר עמד והתפלל שם אל פני ה', והוא המקום אשר עמד להתפלל על סדום ועמורה שנאמר שם בתחלת הענין ואברהם עודנו עומד לפני ה' כמו שאמר כאן את פני ה', אברהם אבינו בא אל זה המקום על כוונת התפלה שהתפלל אתמול ולא רצה להתפלל עתה, והשי"ת בראותו טוב כוונתו בתפלה זכר אותו וזכותו והציל את לוט בעבורו כמו שכתוב ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט וגו', שזה הענין היה מעין התפלה ששאל על סדום ועמורה, וא"כ הקובע מקום לתפלתו כמו שאמרנו אמרו עליו אלהי אברהם יהיה בעזרו, כלומר כי כמו שלהיותו אלהי אברהם זכר את לוט בזכותו כמו כן לקובע מקום לתפלתו כמוהו יהיה בעזרו", עי"ש.

אולם נחלקו הראשונים אי מיירי דוקא בבית ושם בעינן מקום מיוחד, אבל לא בבית הכנסת, וי"א דאף בבית הכנסת בעינן קביעות מקום, ותלוי גם בהטעמים הנ"ל, ויתבאר בהמשך מאמר הבא בס"ד.

ברכה לרא"ש משביד

מהררי ציון עיר הקודש, נישא ברכותינו מלא הגודש, לכבוד מע"כ ידידינו האי מרגניתא טבתא, מלא מדע וחכמתא, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ותיק ועושה חסד במידה מרובה וגדושה, נביעה רנות בעד מפעליו הכבירים לתעודה ולתורה, לו העוז והגבורה, להגדיל תורה ולהאדירה, עומד לימינינו בכל עת ועונה במסירות נאמנה, להרחיב גבולי הקדושה בתוך עדת מי מנה, איש חי ורב פעלים, לטובת מוסדותינו פעיה"ק ירושלים, שמו הטוב מברכים ומהללים.

הרה"ג הרבני הנגיד המפיאר

מוה"ר

אשר זעליג לעוו

הי"ו

ראש הקהל דקהילתינו הק' בעיה"ב לאנדאן יצ"ו

ומראשי הנהלת מוסדות יסב לב באה"ק פניק אייזאפא

לרגל שמחת נישואי נכדתו למז"ט

בת בנו ידידינו הנעלה, פאר והמעלה, אוצר כל כלי חמדה וסגולה,
נודע לשבח ולתהלה, עומד לימינינו בכל עת ועונה, בדעת ובתבונה, שמו משבחים בשפתי רננה.

הרה"ח ר' **שמואל לעוו** הי"ו

עב"ג החתן **יחזקאל ווינבערג** הי"ו
בן הרה"ג ר' **שמואל ווינבערג** שליט"א
אב"ד קהל לב אבות ויואדמיר

ושפתינו מרחשין תפלה וחינונים, יהא רעוא מן קדם אלקי שוכן מעונים, שיזכו לבנות בית נאמן בישראל מוצקת איתנים, אך טוב וחסד ירדוף אותו תמיד לאורך ימים ושנים, ברכה והצלחה בכל העניגים, עדי נזכה לותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

הכו"ח בברכת ציון וירושלים
בשם הנהלת המוסדות בעיה"ק ירושלים תובב"א

ישכר יצחק יואזן

כמה פרטי דינים בהלכות שאלות טל ומטר (ב)

א] אם עומד באמצע אמירת "יהיו לרצון" השני ואמר "ה' צורי" ונזכר שלא אמר טל ומטר יגמור בדעתו שחוזר לברכת ברך עלינו ויכול לסיים את הפסוק ויאמר "גואלי" וחוזר לברכת ברך עלינו (א) ויש אומרים שלא יסיים את הפסוק אלא יחזור לברכת ברך עלינו מיד (ב).

ב] מי ששכח לשאול טל ומטר בברכת ברך עלינו והזכירו בטעות בברכת "השיבה שופטינו" לא יצא וצריך לחזור(ג).

ג] טעה ולא שאל גשם בברכת השנים ונזכר באמצע ברכת "ולירושלים עירך" ובטעות חזר לברכת השנים ואמר כל נוסח הברכה ואח"כ נזכר שלפי ההלכה יש לו להמשיך ולשאול גשם בשומע תפילה – יפסיד במקום שעומד וידלג לברכת "ולירושלים עירך" וישאל גשם בברכת שומע תפלה (ד) ויש אומרים שחייב להמשיך ולהתפלל כסדר הברכות ויאמר תקע בשופר וכל המשך הברכות (ה).

ד] אם נזכר במודים ששכח לומר ותן טל ומטר וחזר לברך עלינו ושוב שכח להזכיר טל ומטר ונזכר באמצע ברכת תקע בשופר ששכח לשאול גשם בברכת השנים, ימשיך בתפילתו כסדר ברכות השמונה עשרה וישאל גשם בברכת שמע קולנו (ו).

ביאורים והוספות

(א) כ"כ בעיטורי מרדכי דהעיקר תלוי בהיסח הדעת שאם כבר גמר את הפסוק הרי כבר הסיח דעתו מאמירת תחנונים ונגמרה תפלתו ושוב אינו יכול לחזור לברך עלינו וצריך לחזור לראש התפילה אבל בנידון דידן שבעוד שהוא עוסק בתחנונים נזכר שדילג וגומר בדעתו לחזור לברך עלינו א"כ אפילו אם מסיים פסוק של יהיו לרצון כיון שלא הסיח דעתו מלהתפלל יכול לחזור לברכת השנים ויש עדיפות שיגמור הפסוק עד הסוף כמבואר במגילה (כ"ב ע"א) כל פסוקא דלא פסקיה משה אנן לא פסקינן והובא דין זה להלכה במשנ"ב (רפ"ט סק"ב) שאסור להפסיק באמצע פסוק.

(ב) שם בשם הגרמ"ש קליין שליט"א דאם מסיים את הפסוק מתפרש הדבר דסיים תפלת שמונה עשרה ויתכן דאינו יכול לחזור לברכת השנים ולכן יש להפסיק באמצע הפסוק של יהיו לרצון.

(ג) שו"ת עמק התשובה (ח"א סימן ה') כיון ששאל מטר שלא במקומו ואינו מענינו של ברכה זו כלל ולא שייך שם לא יצא בזה והביא ראיה ממה שכתוב בשו"ע (סימן הי"ד) שאם נזכר בברכת אתה קדוש שלא אמר מוריד הגשם יש לו לחזור לתחילת שמונה עשרה באופן שלא אמר מוריד הטל ואם נימא שמועיל בדיעבד הזכרה שלא במקומה למה חוזר לתחילת שמונה עשרה יאמרנה במקום שנזכר דאין לך בדיעבד גדול מזה שלא יגרם לו כמה ברכות לבטלה.

(ד) אשי ישראל (פרק כ"ג ס"ק קע"ז) בשם הגרח"ק כיון דלפי ההלכה לא היה צריך לחזור לברכת השנים א"כ נחשב בטעות והרי הוא עומד בברכת ולירושלים עירך דיכון דיש אפשרות לתקן בשומע תפילה נמצא שאם חוזר לברכת השנים נחשב ברכותיו לבטלה, ועיין בשערי תשובה (סימן קי"ד ג') שכתב בשם שו"ת מכתם לדוד (או"ח סימן ג') שאם לא אמר על הניסים בחנוכה ופורים וסיים תפילתו וטעה והתחיל להתפלל שמונה עשרה פעם שנית ונזכר באמצע התפילה שאין חיוב להתפלל שנית צריך להפסיק באמצע הברכה דהוי ברכה לבטלה.

(ה) בשם הגרמ"ש קליין שליט"א דכיוון שעיקר החיוב לשאול גשם הוא בברכת השנים ושם הוא עיקר מקומו וכיון שחזר לברכת השנים הרי הוא עוקר את עצמו וחוזר לברכת השנים ואם כן יש לו להמשיך כפי סדר הברכות.

(ו) הנה מקור דברי השו"ע שחייב לחזור לברכת השנים מקורו מדברי הרא"ש בברכות (פ"ד סי"ד) דהוא משום קנס כיון שכבר טעה פעמיים וכמבואר בגמרא ברכות (ל"ג ע"א) שאם לא אמר הבדלה בתפילה בחונן הדעת וגם טעה ואכל לפני הבדלה חייב לחזור ולהתפלל כדי לעשות הבדלה בתפילה וכמו כן הכא כיון שלא שאל גשם בברכת השנים וגם טעה שלא שאל בשומע תפילה חייב לחזור לברכת השנים ולפי"ז יש לדון דאדם זה שטעה פעמיים ועליו לחזור ולומר טל ומטר

ה] אם סיים ברכת שומע תפילה ולא שאל גשם בתוך שומע תפילה ונזכר לפני שהתחיל תיבת "רצה" יאמר שם ותן טל ומטר לברכה אבל אם כבר התחיל תיבת "רצה" יחזור לומר את כל ברכת השנים וימשיך משם ואילך [ז].

ו] אם נזכר אחרי שסיים ברכת שומע תפילה לפני רצה וטעה ואמר את כל נוסח של ברך עלינו וחתם "מברך השנים" לפני רצה יש לדון אם יכול להמשיך ולומר רצה או שצריך לחזור לתקע בשופר [ח].

ז] שליח ציבור שטעה בתפלת לחש של שחרית ומנחה ולא שאל טל ומטר ונזכר אחר שהתחיל רצה מעיקר הדין חייב לחזור לברך עלינו אך באופן שיהיה טירחא דציבורא אם יחזור לברך עלינו שיצטרכו להמתין עליו אז יוצא ידי חובת תפילה בחזרה שאומר בקול רם ומיד שנזכר יפסיק באמצע תפילת הלחש ולא יסיים את תפילת הלחש[ט].

ח] אמנם יש מי שכתב שעדיף שיחזור הש"ץ בכל אופן כמו יחיד ובשביל טורח הציבור ירמוז לאחר שיאמר תפלת החזרה במקומו [י] ולכן באופן שהוא חיוב ואינו רוצה לוותר על התפילה בחזרה עדיף שיחזור לברך עלינו כמו יחיד [יא] ורק בנזכר כשסיים תפילתו או באמצע תחנונים שלאחר התפילה אז לא יחזור ויסמוך על חזרת התפילה.

ט] אך באופן שאינו יכול או שקשה לו לחזור לברך עלינו יחזור לשמע קולנו וישאל שם טל ומטר [יב].

ביאורים והוספות

בברכת השנים למה נאמר שכעת ששכח עוד פעם יהיה דינו שיוכל לסמוך על מה שיזכיר בשומע תפילה, אך למעשה פסקו אחרוני זמנינו שימשיך כסדר הברכות וישאל בשומע תפילה כ"כ בהליכות שלמה (עמוד ק"ח) ובמלבושי מרדכי מביא כן בשם בעל שבט הלוי זצ"ל.

(ז) שו"ע סימן קי"ז סעיף ה'.

(ח) דיש להסתפק באופן זה שאמר כל ברכת השנים לפני רצה אם נחשב שעקר משומע תפילה וחייב להמשיך ברכת תקע בשופר וכצד הזה כתב בספר פניני תפילה (עמוד קנ"ח) או יש צד אחרת לומר היות שיכול לשאול גשם לפני רצה א"כ מה שאמר את כל ברכת השנים נחשב כאילו שואל גשם בהזכרה מורחבת ומעתה יוכל להמשיך ולומר ברכת רצה וכן כתב בספר קב ונקי אכן באופן שאמר כל נוסח ברכת השנים ולא חתם וודאי שיש לחשבו כהזכרה בעלמא ולכו"ע יכול להמשיך ברצה.

(ט) בשו"ע סימן (קכ"ו ס"ד) מבואר דשליח שטעה בתפילת לחש אינו חוזר משום טורח הציבור ועיין משנ"ב סקי"ז דאיירי באופן שנזכר באמצע תפילת הלחש ובתהלה לדוד (סק"ד) כתב שיעצור ויפסיק באמצע תפילת הלחש ולא יסיים את התפילה וכן משמע בביאור הלכה סימן קכ"ד (ס"י ד"ה יכוון דעתו) בשם חידושי רעק"א עיי"ש והטעם דאיך נאמר לו להמשיך כשאין התפילה כראוי ובליקוטי חב"ח מסופק בזה אם ימשיך להתפלל או יפסיק במקום שעומד ובפסקי תשובות פסק למעשה שיסיים את תפילת הלחש דס"ל דכל דברי התהלה לדוד הוא רק לפי הצד שתפילה בלי הזכרה לא הוי תפילה אבל אם נאמר דנחשב תפילה יכול לסיים תפילתו בלי ההזכרה אך העירו על דבריו דאף דנחשב תפילה מ"מ כיון שלא יצא בזה אין ראוי לגמור השמו"ע באופן מקולקל שחייב לחזור עליו שנית.

(י) בכף החיים (ס"ק כ"ד) כתב כיון שעפ"י האריז"ל אין להתפלל תפילת החזרה בלי שיתפלל קודם תפלת הלחש לכן עדיף שיחזור הש"ץ תפילתו וירמוז לאחר שיאמר תפלת החזרה, ועיין במלבושי מרדכי שכתב דיש כאן גם ספק בהלכה דהוא ספק ומחלוקת אם יפסיק או שמשלים את השמו"ע, וגם זה דש"ץ אינו חוזר בתפילת הלחש לפי הלבוש הוא גם בנזכר באמצע תפילתו אך המג"א הביא דעת הלבושי חמודות דסובר שזהו רק אם כבר השלים תפילתו אבל בנזכר באמצע התפילה אף הש"ץ חוזר כיחיד.

(יא) כדי שלא ליכנס לספיקות הנ"ל אם להפסיק או להמשיך ואם יש להקל גם בנזכר באמצע תפילתו.

(יב) כ"כ במלבושי מרדכי שם עפ"י מש"כ בשו"ת שבה"ל (ח"י סי' כ"ג) שאם נזכר ברצה שלא אמר ותן טל ומטר וטעה וחזר לשומע תפלה יצא בדיעבד דאפשר לסמוך על כמה ראשונים הסוברים להלכה כהירושלמי שיש לחזור לשומע תפלה ולא לברכת השנים וא"כ יש לומר בנידון דידן כי שעת הדחק כדיעבד הוא.

מזלא טבא וגדיא יאה

ברוך מבנים אש"ק

אשר בקהל עם נברך בשמחה ברכת מזלא טבא בשם אלפי בני ציון הקרו"ם
זך וזהב לעטר ולפאר בשם אלפי חנוכי מוסדותינו הק' באה"ק בהדוותא ובעו"
עין ביודך ובזרוה בימינך, בפעליו הכבדים לא ישבות למענ מוסדותיו יזמם ולל
לעזור ולסמוך עושה ומעשה כל הימים, האשון הוא למקראי קודש יד להדוש"ט
לאה ושאה בעדינא דחדוותא להודיע שמחו בשפתותינו, על כן נודה לשמו ונהללו בפינו
גול גואל בשמחתו, על כל החסד שגומל בחסדו, בדין הוא שיטול שכרו לחיים ולש"ב

בשמחה רבה לך ענו שיהה, לכבוד האי גברא יקירא, עיטור הכן לימין מוסדותינו בעוז ובגבורה,
אין נוטרין עליו את ההלל בתשאיר, הרבני הנעדר הנכבד והמפואר, מופתי בכל יואר

מוה"ר ד' אשר זעליג לעוו שליט"א

ראש הקהל וקהל שב לב דסאטמאר לאנדאן
ומראשי הנהלת מוסדותינו הק' "שב לב" באה"ק
מנוף אירחאפע

לרגל השמחה שבביתו, רון שיר ושבח על שפתו

בנישואי נכדתו הכלה תחי'

בת בני ידידינו הרבני הנכבד והנעלה, נודע לשם ולתהילה

הר"ר שמואל שליט"א

עב"ג החתן המצויין **יחזקאל** נ"ו

בן הה"ג ר' **שמואל** וויינבערג שליט"א

אב"ד קהל לב אבות וואדמיר נ"י

לטוב טוב ובשעה טובה ומוצלחת

עה רבשטא, והו בטוחיי, כל יומא, לראות נחמו שפע נחת דפרישה למלכו עלטיא, ברב שגשוג ושפ
לאת הברכה, בריבוי והשטעה, עושר ואושר, נתוך שפון ושבחה לאורך ימים ושנות חיים ושלום ורעעים יח
לטל זוהות ישרים על שכוני חשוכה, נתוך רב תענוג ואורה, ואר שוב ותסד ירדפוכם וכל טילי חשים

אלה הדברים, בברכה נאמרים, בשם כל קהל ישרים
החותמים למטן ששם בברכה, בהערצה והערכה

מרדכי ליפקוביץ לנגאוו
בשם הנהלת מוסדות שב לב באה"ק

חיים אלטמאן קלוין
בשם קרן מוסדות שב לב באה"ק

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

י'עלה ו'יבא א'יהולי ל'בבינו

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה יואל מרדכי גוטמאן הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק יע"א

מגדולי תומכי מוסדותינו הק' ולמען הקמת הבית הגדול לחינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

לדגל שמחת אירוסי בנו למזל טוב

הבה"ח המופלג בתוי"ש כמר **יוסף** ני"ו

עב"ג הכלה החשובה שתחי' בת ידידינו הנכבד

מוה"ד **שלום ברוך מרדכי גאלדבערגער** הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא, אורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקירין השמחים בשמחתו

ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות בני ברק יצ"ו

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

כ"א חשון

הגה"ק רבי אברהם אזולאי בעל חסד לאברהם זי"ע

וזרח השמש

נולד במדינת פאס בשנת ש"ל משפחתו הוא מחכמי קשטילייא אשר באו מגירוש ספרד תיכף לפיס, בנערותו הי' שוקד בלימודו ביושבו בצל חכמי עירו כמו שכתב בהקדמתו לספרו חסד לאברהם ז"ל: זכרתי ימים מקדם עיר מולדתי פאס יע"א עיר גדולה במעלה ותהלה, עיר של יקרים וחכמים אנשי סגולה מיוחדים, ואני בקרב חכמים שלמים וגם רבים יושב בשבת תחכמוני להתחמם כנגד גחלתם בעמלה של תורה באהבה ובחיבה ומידי לילה ולילה ומידי שבת בשבתו דבר בעתו הואלתי באר פי המדבר על אוזן שומעת בחכמה ובדעת חברים מקשיבים, ערבים עלי דברי דודים בדרושים חדשים מקרוב מתוקים מדבש ונופת צופים.

גדלותו בתורת החי"ן

כבר בימי עלומיו החל רוח בקרבו ללמוד ולעסוק בתורת הנסתר והי' בקי מאוד בספרי הרמ"ק ואז נדר לעלות לא"י להתענג על ד' בלימוד חכמת האמת כדכותב בהקדמתו לספרו אור החמה ז"ל: ויער ד' את רוחי ורוח קדשו נוסכה בי לדרוש אחר חכמת האמת ודרשתי ממרי מדות הנמצאים בזמני להביננני קצת מפשר אמרי ספר הזהר ומוצאו ומובאו, ולא נכנסו הדברים באזני ופרשתי כי אמרתי כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה, וכאשר חפץ בי ד' בא לידי ספר פרדס רימונים להאלקי כמהר"ר משה קורדווירו זלה"ה והי' לי למשיב נפש ויעירני כאיש אשר יעור משנתי וטעמי כי מתוק האור אור החכמה האלקית, ואדור נדר לד' לעלות אל ארץ חמדה להתענג באור יקר אשר חבר הרב זלה"ה על ס' הזוהר.

גדלה מעלתו וכחו בתורת הנסתר שנתגלה לו רבי חיים ווויטאל זי"ע לאחר פטירתו שיכול להוציא הכתבים שצוה לגנוז בקברו ככותב נכדו החיד"א בשם הגדולים (מערכת ספרים ערך ע') וכבר כתבנו כמה פעמים שמורי זקיני מהר"א אזולאי ומהר"י צמח זי"ע עשו הפסקות ויחודים עד שהרב מוהרח"ו ז"ל נתן להם רשות לחפור בקברו ולהוציא משם הכתבים שצוה הוא ז"ל לגנזן והוציאם משם.

עליתו לארץ ישראל

בעת ההוא החל המרידה בעיר פאס גם כי סבלו ממשלחת חיות רעות אשר טרפו והרגו הרבה אנשים אז גמר בלבו לקיים נדרו לעלות לארץ הצבי כדכותב וז"ל: ויהיו כי הקיפו לי הימים ראש ולענה מנת כוסם מלא מסך במים אדירים משברי ים סוף ואני בתוך ההפיכה אשר הפך ד' באפו ובחמתו לעיר קברות אבותי ע"ה עיר פאס יע"א המהוללה לתורה ולתעודה אז אמרתי עתה אקום ואשלם את נדרי בס"ד.

אשיב ממצולות ים

בדרכו לארץ ישראל נעשה לו נס כשניצל מלהתבע בלב ים ככותב ז"ל: ויהי היום ואנחנו באני' בלב ימים וד' הטיל רוח סערה בים ויהי סער גדול בים והאני' חשבה להשבר, ויחתרו המלחים

ימי ההילולא

כ"א מרחשון

- רבי אברהם אזולאי ב"ר מרדכי (חסד לאברהם) - ת"ד
- רבי אשר אנשיל ב"ר יואל אשכנזי זצ"ל מזלאטשוב

כ"ב מרחשון

- רבי דוד שלמה אייבישיץ ב"ר ירחמיאל (ערבי נחל) - תקע"ד
- רבי עזריאל הורוויץ ב"ר דוב (דער אייזערנער קאפּ) - תקע"ט
- רבי ישכר דוב ב"ר יושע רוקח (מהרי"ד מבעלזא) - תרפ"ז

כ"ג מרחשון

- רבי אברהם חיים ב"ר מענדל מלינסק - תרס"ה

כ"ד מרחשון

- רבי אברהם בן הגר"א - תקס"ט
- רבי נפתלי ב"ר אליעזר ליזענסק - תקצ"ט

כ"ה מרחשון

- רבי אברהם בן הגר"א - תקס"ט
- רבי נפתלי ב"ר אליעזר ליזענסק - תקצ"ט

כ"ו מרחשון

- רבי רפאל הכהן ב"ר יקותיאל זיסקינד (תורת יקותיאל ומרפא לשון מוסר) - תקס"ד

כ"ז מרחשון

- רבי דוד לידא (עיר דוד) - תנ"ה
- רבי דוד צבי ב"ר שאול ערנפעלד (אביו של התן סופר) - תרכ"ב

להשיב אל היבשה ולא יכלו כי הים הולך וסוער עלינו ובהתעטף עלינו נפשינו את ד' זכרנו ונקרא את ד' בלב נשבר ונדכה, אנא ד' אל נא נאבדה אבות עם בנים אך אוסיף להביט אל היכל קדשך, ותבוא עליו תפלתינו ויקם סערה לדממה וישקוט הים מזעפו, ויצאני אל היבשה בחוף הים קפוטקיא הוא דמיעטא וימהרו האנשים לרדת אל היבשה כי היינו רעבים גם צמאים והניחו כל אשר להם בקרב הספינה בלב ים עד אשר נשוב ממחרת, והי' ביום ההוא והי' סער גדול בים ויהי בהיות הבוקר וישקף רב החובל אשר ירד עמנו אל היבשה וירא והנה אין האני' על חוף הים ויך כף אל כף ויאנח כי אבד כל רכושו אשר רכש וכל יגיעו, וייחל ז' ימים אולי תשוב הספינה ואין קול ואין עונה, וייחל עוד ז' ימים אחרים ואין קשב ויתייאש מן הספינה והצדקנו עלינו את הדין כי הי' כספינו כופר נפשינו, ואתנחם ואתעצב אל לבי על חידושי שחדשתי אשר טפחתי ורביתי ע"כ. וכתב נכדו החיד"א בשם הגדולים דכדי שיזכור נס זה עשה חתימתו דמות ספינה.

א"י נקנית ביסורים

לבסוף הגיע אל המנוחה ואל הנחלה והתיישב בעיר האבות היא חברון תוב"ב ושם הי' עוסק בספרי מרן הרמ"ק אשר הפליא אותו שכתב כ"כ הרבה ברזי תורה, וגם אז לא שקט ולא שליו כי פרצה מגיפה בעיר חברון ואז ברח לירושלים עיה"ק וגם שם הי' המגיפה ובכל הר הקודש הי' שולט המגיפה וכשנעצר המגיפה בעיר עזה עבר לשם כדכותב ז"ל: ויהי היום בשנת שע"ט שנת הגמול נהפך לאבל מחולינו כי יד ד' הי' בדבר גדול מאוד ויהרוג מחמד עין ואמלטה אני וביתי לעיר הקודש ירושלים תוב"ב וגם שם הי' חרון אף ד'.. ואמלטה שם אני ובני ביתו אל סביבות עיר חברון תוב"ב ואני יושב משומם קצת ימים כי לא ידעתי לאן אפנה ולאן אנוסה כי היתה יד ד' נטוי' בכל הארצות.. שמע ד' בקולי ותעצר המגיפה מעיר עזת"ה אשר ליהודה תוב"ב ואמלטה שמה בי"ט באב ומצאנו שם קצת רווחה.

הסתלקותו הנפלאה

פעם אחד בא פאשה מאינסטמבול לעיה"ק חברון ת"ו ומנהגם ביום ששי הולכים הישמעאלים להתפלל במערת המכפלה ובתוכם בא הפאשה מאינסטמבול ורצה לראות מה שיש בתוך המערה, ובין כך נפל החרב שלו מן התיק כי החרבות שלהם הוא מקודם בתוך תיק ומניחים בתוך החגורה והי' מצופת בזהב ואבנים טובות והי' שוה כל הון, וגזר על ישמעאלים שיוציאו מן המערה והורידו אותם בחבלים, ולא הספיקו עד שהוציאו אותם מתים, וכיון שראה הפאשה כן לא ידע מה לעשות וכי ימותו כולם וגזר על ישראל שהם יוציאו מן המערה ונתן להם ג' ימים, מה עשו ישראל עשו תעניות ותפלות ואח"כ כשהגיע הזמן נתפחדו ישראל להכנס ועשו גורל ונפל הגורל על הצדיק עליו, ותומ"י כשראה שהגורל נפל עליו הלך בטבילה וטבל ולבש תכריכים וכל הלילה היו יושבים אצלו ודורש להם דברי קבלה מאברהם אבינו ע"ה, ואח"כ הלך ואמר להם שיתפללו בעדו שישמר מכל דבר צער והלך למערת המכפלה והכניסו אותו בחבל ואמר עתה הגיע העת שאראה בתוכה ואמר שמע ישראל ואח"כ שאלו לו מי אתה והשיב אני אליעזר עבד אברהם, ואמר לו כיצד באתה לכאן וסיפר לו המעשה ואמר לו המתין בכאן עד ששאשל רשות מאברהם יצחק ויעקב זיע"א אם תכנס, וכן היה ונתנו רשות להכנס ונכנס ומרוב הפחד לא אמר להם שלום עליכם שנתעלף ונתנו לו ריחות וקם וסיפר להם המעשה, וכיון שראה הגן עדן שם לא רצה לצאת ואמרו לו שזה לא אפשר, רק אתה מוכרח לצאת ולמחר יהי' הנשמה שלך בכאן וכל ישראל היה תאוים אימתי יזכו לראותו כי חשבו ח"ו וד"ל, ומאת ה' העלו אותו בחבלים ובא לביתו שמח והיו כל ישראל שמחים ע"ז ואמר להם כך וכך נגזר עליו וכך רצונו בזה שלמחר יהי' פטירתו ונצטערו כל ישראל כי אבד חסיד, ומה יעשה והנה כל הלילה היו יושבים אצלו והוא היה דורש להם בעניני קבלה עד קודם אור הבוקר וירד בטבילה שלו בביתו וטבל ולבש תכריכים ולמד עם הקהל קבלה וקודם אור הבוקר אמר שמע ישראל וכו' ויצא נשמתו בטהרה, והיה בכי' גדולה ומספד רב.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו ברכה ספריו הק' בנגלה ובנסתר בראש וראשון ספרו אשר על שמה נקרא חסד לאברהם יסודות בחכמת הקבלה, ספרו קרית ארבע (שקראו כן גם על שמה של העיר חברון בה נתחבר) שכולל בתוכו ד' ספרים על תורתם של ד' מטיבי לכת של חכמת הקבלה האריז"ל תלמידו ר"ח ויטאל, רבי אברהם גאלאנטי, והרמ"ק ונקראו בשמות אור החמה, אור הלבנה, זהרי חמה, ואור הגנוז, ספרו בעלי ברית אברהם שחבר בעיר עזה שם מצא מקום מנוחה לאחר שהי' הולך נע ונד בארה"ק מפני המגפה כנ"ל ונדר בעת צרה לחבר ספר על דרוש, מתחלה קראה בעלי בית "אברם" כי בעת שחיברו לא הי' לו בנים כדכותב בהקדמתו: ויזכני לקיים מצות פרי' ורבי' ובזה אקרא בשם בעלי ברית אברהם ויהיה שמי מלא, גם חיבור פירוש על המשניות בשם אהבה בתענוגים, וכן יש ממנו ס' מעשי חושב (קיצור כוונת המצות) וס' כנף רננים (קיצור כוונת התפלה) עדי זהב (הגהות על הלבוש) ועוד.

כ"ב חשון

הגה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע

צור קודש מחצבתו

"בטרם אצרך בבטן ידעתיך": מקרא זה ניתן להמליץ עליו, שנים רבות לפני שנולד, חזה הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע ברוח קדשו כי עתיד הוא להיוולד ולהאיר פני תבל בקדושתו, הי' זה כאשר שבת זקינו הרה"ק השר שלום מבעלז זי"ע אצלו, ומנהגו הי' לכבד את הצדיקים ששבתו במחיצתו בברכת המזון, ואילו הם חזרו וכיבדו אותו, וכך נהג גם השר שלו', אך הרה"ק מאפטא מיאן לברך, באמרו לו שרצונו שהוא יברך, לאחר מכן שאלו בנו הרה"ק ר' יצחק מאיר מז'ינקוב זי"ע מה ראה לשנות

ממנהגו, ולמה חזר וכיבד את הרה"ק מבעלזא בבהמ"ז, ענה הרה"ק מאפטא: "שני תשובות בדבר ראשית מכל הנוכחים לא הי' מי שהבין את דברי תורתי אלא הוא בלבד, ושנית עתידים בניך להשתדך עם בניו, ומשידוך זה יוולד בן שיאיר את העולם", לימים נשא הרה"ק מהר"י מבעלז את בתו של הרה"צ ר' שמואל אשכנזי זצ"ל חתנו של הרה"ק מז'ינקוב, ואכן בשנת תרי"ב נולד להם בן ה"ה הרה"ק מהרי"ד שהאיר את העולם בצדקתו, ונקרא שמו בישראל ע"ש זקינו הרה"צ מו"ה ישכר בער רמר"ז אבד"ק סקאהל (חותן זקינו השר שלום וגם דודו אחי אמו ועל ברכיו של דודו זה נתגדל השר שלום עד היותו לאיש מפני שאביו ר' אלעזר נפטר בדמי ימיו).

ברא כרעא דאבוה

בימי ילדותו נתגדל על ברכי אביו אשר חיבבו והעריצו מאוד, ומסופר דפע"א כשהיה ילד קטן שמע אביו באמצע הלילה את קול בנו מהרי"ד היושב ועוסק בתורה, ויהי ממחרת קרא לכל בניו וסיפר להם את זאת, וכוונתו היה לעוררם שגם הם יעשו כמוהו, נענה אחד מהנוכחים ואמר שאין זה פלא כיון שממילא אינו יכול לישון מכאבים שיש לו ממכה שברגליו ולכן לומד, כששמע זאת אביו הק' נתחוורו פניו, כי היה קרוב מאוד לליבו ולא ידע כלל שיש לו יסורים, אחר רגעים אחדים אמר: "זה אינו, בערניו לומד גם בלאו הכי ואפילו כשיכול לישון". בימים ההם היה חוק שרב העיר צריך לחתום על תעודת "מעטריקאל" שמטעם הממשלה, שבהם מנויים דיירי העיר למשפחותם, הרה"ק מהר"י לא צה לחתום בעצמו, וביקש ממי שהיה ממונה להכין את התעודות שיחתום לבדו את שמו כאילו הוא חתם, יום אחד קרא לו מהר"י וצוה לו שמהיום והלאה יחתום את שם בנו "בערניו", וזה היה אות שמתכוון למנותו כממלא מקומו, אמנם כאשר שמע הרה"ק מהר"י שנתפרסם הדבר והיה לשיחה בפי הבריות, חזר בו וציוה לכתוב את שמו כמקדם.

אבי עד שר שלום

חיבה יתירה נודעת היתה לו מזקינו השר שלום פע"א הושיבו על ברכיו הק' ולחש לו באזנו דברים רבים כשנשאל לאחר מכן ע"י אביו מה לחש לו, ענה שאינו זוכר כשגדל חזר אביו ושאלו שוב על כך, ושוב ענה שאינו זוכר, כך חזר הדבר בתקופות שונות, רק בשעה שנסתלק אביו הרה"ק מהר"י לאחר שישב על כס הרבנות בעת הקבורה נזכר בדברי זקינו, וזה הי' הדרכה וחיזוק על התמנותו לרבנותו. מסופר שהרבנית הצדיקת מרת טויבא (בתו של ר' זונדל בנו של השר שלום) היתה נוסעת להמהרי"ד ופע"א היתה שם על ימים נוראים ואמרה אח"כ למהרי"ד שהפיוט "וכל מאמינים" הוא אומר בדיוק כמו זקינו, והשיב לה מהרי"ד: אני יודע, ולפלא הוא כי מהרי"ד היה כבן ד' או ה' בעת הסתלקות זקינו השר שלום זי"ע ועכ"ז אמר אני יודע. יסופר שפע"א כשהלך להתפלל על ציון זקינו הק' אודות ביטול גזירה מעל ישראל, השיח שם ליבו ואמר: "זיידע, דו האסט מיר ליב געהאט צו הערן ווען די ביסט געווען אויף דער וועלט, הער מיר צו יעצט אויף אויף יענע וועלט".

האיש מקדש ומתקדש

בחורף שנת תרכ"ח כשהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקנית מרת באשע רוחמא בת הרה"צ ר' ישעי' משולם זושא זצ"ל בנו של הרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זי"ע, ונשאר שם בטשערנוביל לאחר חתונתו כעשר שנים מהם אכל ארבע שנים "קעסט" על שולחן זקינו הק' שקירבו במיוחד והשתעשע בו, ושקד והתייגע בתורה משך רוב שעות היממה, ביום אחד קיבל הרה"ק ר' אהרן מכתב מהרה"ק מהר"י מבעלזא בו מבקש ממנו שיקרב את בנו, קרא לו זקינו ואמר לו: "אביך כותב אלי שאקרבך, אך איננו מוצא זמן מתי לקרבך כי אתה לומד ללא הרף". עד לבואו היו מפנים כל השאלות של החצר בטשערנאביל להרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנאסטייפל זי"ע לאחר נישואיו הודיע כי מהיום והלאה אינם צריכים לפנות אליו אלא יכולים לפנות בכל השאלות למהרי"ד. זוגתו הרבנית לא האריכה ימים ונפטרה בדמי ימיה ביום כ"א אדר תרמ"ד, בשנת תרמ"ו נשא בזיווי"ש את הרבנית חיה דבורה בת הרה"ק ר' אברהם שמואל פטשעניק האבד"ק בראזנא.

ביום כ"ד שבט שנת תרנ"ד יום הסתלקות אביו הרה"ק ר' יהושע זי"ע, הוכתר למלא מקום אביו כאבדק"ק בעלזא במשך כעשרים שנה ישב שם וניהל את עדתו על מי מנוחות, לאחר פרוץ מלחה"ע הראשונה ביום תשעה באב שנת תרע"ד הוכרח לברוח לאונגארין וישב בראצפערט עד חודש אדר שנת תרע"ט ולאחר מכן התישב במונקאטש עד חודש אדר שנת תרפ"ב, אח"כ חזר לגאליציע ושהה שתי שנים בעיר האלאשיץ עד שבנו את ההריסות בעיר בעלזא, בחודש שבט שנת תרפ"ד חזר לעיר בעלזא ושם ישב עד יומו האחרון.

איש אלוקים קדוש

קדושתו המופלאה היתה מיוחדת במינה, צפה בעיניו הטהורות למרחקים, ולא נפל מדבריו ארצה, ורוח הקודש הופיע בבית מדרשו וגדולי עולם היו עדים לדבר, פ"א בתקופה של חורף קשה והשלגים כיסו את המסילות הברזל, ולא יכלו לנסוע, בין הבאים שהמתינו לנסוע לבעלזא היה הגה"ק בעל ערוגת הבושם הגה"ק בעל באר מנחם מקליב הגה"צ מטשאבא זי"ע וכמעט שנתייאשו מנסיעותם, לשמחתם הגיע יהודי עשיר ששיחד את מנהל הרכבת בסכום הגון כדי שיוכל להגיע לבעלזא קודם שבת, והלה נתן הוראה לפנות את השלג מהמסלה, ואכן הגיע לבעלזא, בליל שב"ק קיבלו שלום ממנו, כשהגיע תורו של אותו עשיר פנה אליו ואמר לו מי שרוצה להגיע לשבת מגיע, נענה בעל ערוגת הבושם ואמר לסובבים אותו שמעתם מה שהרבי אמר, דברים אלו לא אמר לנו, אלא ליהודי זה שדאג לכך שנוכל לשבות בבעלזא והי' בכך רוה"ק גלוי. פ"א בא "בישוף" לבעלז בשבת ויצא לקראתו, ולא רצה לילך בשטריימל שלו ולקח שטריימל מאברך א', וכשבא בחזרה, אמר הוא ראה אותי אבל אני ב"ה לא ראיתיו, "נראה ואינו רואה הוא מדריגה יותר גדולה מרואה ואינו נראה".

לוחם מלחמות ה'

ידוע מה שהי' מרגלא בפומיה של רביה"ק זי"ע שדרכו במלחמה נגד הציונות הוא ממשיך את הדרך מצדיקי בית בעלזא, כידוע שהרה"ק מהר"י בעלזא לחם בתקיפות נגד המתחדשים, ורצה לעשות פילוג הקהילות בגאליציי כמו באונגארין, כי ההתבדלות בבעלז הי' מיסודי היסודות עד שאמרו בבעלז כי אם לא נמצא רשעים בסביבותיהם להפרד מהם צריכים להשתדל שפושע ישראל יקבע את דירתו שם כדי שיהי' ממי להפרד. וגם הרה"ק מהרי"ד הלך בדרכי אביו, ועוד בחיי אביו תפס מקום במערכות המלחמה נגד ההשכלה, ובמחזיקי הדת שהוקמה אז ע"י אביו והגה"ק ר' שמעון סופר זי"ע הי' נחשב בין הראשונים לעמוד על המשמר.

וכמו"כ הי' אחר מלחמת העולם הראשונה שהחל אז להתפשט נגע הציונות הי' אז הראש והראשון לעמוד על המשמר לבלתי תת לשטן להשחית לחדור לבתי בני ישראל, פ"א התבטא שצריכים לכוון על ה"ציוניסטן" ועל ה"מזרחיסטן" ולמלשינים אל תהי' תקוה וכו' וכל המינים כרגע יאבדו, [ודבר זה נכתב במכתב עת "קול ישראל" חשון תרפ"ז ושם כתוב שאמר זאת בדרשה לפני כל נדרי], באחד ממכתביו כותב בזה"ל: "כל המתדבק בהם מיד נכנס בו רוח מינות וכפירה מפעפעת בו רח"ל, ויש לי הרגשה לומר שהמזרחי עוד יותר מסוכן לדת מהציוניים", פ"א אמר בדרך הליצה למה נקרא שמם מזרחי לפי שהשכינה שורה במערב, והם לוחמים עם כביכול נגד השכינה לפיכך נקראים מזרחים, אמר שכשמברך שלא עשני גוי מכוון ג"כ שלא עשני ציוני לפי שהם נכללים ג"כ במלת גוי, לפי שכל שיטתם הוא להתדמות להגוים ויהי ככל הגוים בית ישראל.

וכמו"כ לחם כארי נגד כל רעיון של האגודה ובכל מוצאי יו"ט הכריזו בבעלז בשם האדמו"ר שלא להתחבר עם הציונים והמזרחי והאגודה, וכן אמר כ"ק רביה"ק זי"ע שהרה"ק רבי ישכר דוב היה הראשון שהסביר לו גודל סכנת האגודה, אמר, "עס איז געווען בייַ מיר (אין ביהמ"ד) בחורים און יונגעלייט וואס זייַער פנים האט געשיינט פון תורה און יר"ש, און זייט זיי זענען אריין און דע אגודה קען איך זיי נישט קוקן אין פנים". רגיל היה הרב מקראסנא ז"ל לומר בשם אביו שכשנתייסד האגודה לא אמר הרה"ק רבי ישכר דוב ז"ל כלום ולא יצא נגדם ויש שאמרו שהרה"ק מבעלזא הוא מהאגודה, אז אמר פ"א בס"ג: "אלה עשית" ווען די האסט געמאכט די אגודת ישראל "והחרשתי" האב איך שטיל געשווּיגן, אבל "דמית היות כמוך", אבער די קלערסט היה כמוך און מ'גייט ארום זאגן איך בין מסכים מיט אגודת ישראל, "אוכיחך ואערכה לנגד עיניך", וועל איך ארויס קומען בחרב ובחנית. פעם הביע רבינו הק' זי"ע: "וועז איך וואלט מיך באנוצט מיט די לשונות פון בעלזער רב קענן די אגודה, וואלט מען מיר נאכגעוואפן מיט שטיינער.

עם מרן ה"עצי חיים"

סיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל שאביו מרן העצי חיים זי"ע הי' חשוב מאד בעיני הרה"ק מהרי"ד, וכמה פעמים נתבטא בהתפעלות רבה ממרן עצי חיים, בעת שהותו של מהרי"ד בראצפערט בעת מלחמת העולם הראשונה וגם מרן העצי חיים הי' שם, רצה פעם העצ"ח לילך לבקרו ושלח את בן ביתו אל מהרי"ד לשאול באיזה זמן שיוכל לבא, הקפיד על השליח ואמר על אדם גדול כזה אתה שואל מתי שיבוא בכל עת שרוצה לבוא דלתי פתוחה לפניו, פע"א הי' צריך העצ"ח לבקרו וראו את המהרי"ד עוסק שלא כדרכו בסידור הכסאות בחדרו, ושאלו אותו לפשר הדבר, ענה מה אתה שואל "דער סיגוט'ער רב איז דאך א לייב" וצוה לכסות את השלחן במפה כמו בשב"ק באמרו כי הרב מסיגעט הוא ת"ח ות"ח הוא בבחינת שבת, בעת שהי' אצלו עצ"ח בעריכת השלחן בליל שב"ק שאל אותו מי הוא המשב"ק הראה העצ"ח על "ר' אשר גבאי" וצוה מהרי"ד את משמשו שיניח בשב"ק זו את ר' אשר לשמש אצל השלחן בהעמדת היין וכדו' וישבו מהרי"ד ועצ"ח וערכו השלחן ביחד ור' אשר עומד ומשמש, ואחר כל מאכל עירב מהרי"ד את השיריים עם השיריים של העצ"ח, וחילקם כך להחסידים, באותו עת ששהה בראצפערט נולד לעצ"ח מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל וכיבד העצ"ח את מהרי"ד בסנדקאות ולבש הרה"ק מהרי"ד את השטריימעל לכבוד הברית וגם צוה לכל היושבים והחסידים שילבשו את השטריימעל להברית.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

רמזים רבים ראו אצלו על שקרב והולך יומו האחרון, בליל שמיני עצרת האחרון בעת שנכנס אל הרבנית לברכה בברכת "גוט יום טוב" כמנהגו, אמרה לו הרבנית: "היום התפללת בקול רם והיה ב"ה עולם גדול", הפטיר הרה"ק לעומתה: "אַ דאגה אין בעלזא אן עולם אַ גלאטע שבת חיי שרה וועט דא אן לויפן אַ עולם".

בשנתו האחרונה השתתף בשמחת חתונה והי' שם כמה ציונים ששרו את שיר הציוני, שקראו "התקוה" ורוחו של הרה"ק נסערה מאוד למשמע השיר הטמא הזה, ומרוב צערו קיבל שטף דם ברגלו ונפל למשכב, ומחולי זה לא קם ונסתלק בליל שב"ק פר' חיי שרה כ"ב מרחשון שנת תרפ"ז, ורבבות אלפי ישראל מרחבי גאליצי' באו לחלוק לו כבודו האחרון, גם רביה"ק זי"ע הספידו מספד תמרורים בעיר סיגעט וההספד נדפס במילואו בספה"ק דברי יואל פרשת תולדות.

כ"ב חשון

הגה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ זי"ע
בעמח"ס "לבושי שרד" ו"ערבי נחל"

מתולדותיו

נולד בשנת תקט"ו בעיר אוזיראן, כשהגיע לפרקו נשא בהמלצת הגאון בעל "מאיר נתיבים" את בת בנו של הגאון ר' אברהם אביש מרגליות בעל "צילותא דאברהם" אחיו של ה"מאיר נתיבים" ה"ה הגאון ר' יחיאל מיכל מלשקאביץ זצ"ל, בשנת תק"מ הרביץ תורה בנאדבורנא ובין תלמידיו הי' הגאון מבאטשאטש זצ"ל, כיהן ברבנות בכמה קהילות בישראל קודם בעיר

חורוסטקוב, ואח"כ בעיר בוזשנאב כפי שאנו רואים בדרשותיו בספרו "ערבי נחל" בשנת תק"ן, ואח"כ בעיר "סראקע" שבה כיהן עד שנת תקס"ט שאז עלה לארץ ישראל, וע"ש העיר הזאת נקרא בקרב ישראל, חביב ונערץ ה' על בני קהילתו, הוא שפט אותם בחכמה ותבונה, בני עירו קבלו את פסקי דיני כמפי האורים מבלי לערער עליהם, מסופר שכדי שיוכל לפסוק דין תורה בלי שום חשש של משא פנים בדין, התקין בבית דינו שבעלי הדין אשר באו לדין לפניו, עמדו בחדר מיוחד מבלי יוכל לראותם משם, והוא ישב בחדר אחר, הרבה בדרשותיו הנפלאים ובתוכחת מוסרו הנעים השוה לכל גם להפחותים שבקהל, והרבה מדרשותיו באו לאחר מכן בספרו "ערבי נחל", לפני עלותו לארה"ק בשנת תקס"ט, יצאו כל העיר אנשים נשים וטף ללוות את רבם הנערץ, ולווהו עד מחוץ לעיר, על אף שתמיד ה' מוכיח ומיסרם, היתה אהבתם אליו, וקשה היתה עליהם פרדיתו, כשיצא מן העיר הפך פניו כלפי העיר ואמר: כמה נאה את סראקע, שאלוהו, הלא כשרבינו ישב בה ה' מייסרנו קשות ועירנו לא מצא חן במיוחד בעיניו, השיב להם בצחות: היא גופא מפני שאין אתם בתוכם עכשיו על כן נאה היא....

רבותיו

עיקר חכמתו קיבל מאת רבו הגדול רבי זאב וואלף מטשארני–אוסטראה זי"ע, וז"ל בעל שם הגדולים החדש: הרב מו"ה דוד שלמה אייבשיץ, הוא המאור הגדול, הגאון האמיתי החסיד המפורסם קדוש ישראל, בנגלה ובנסתר ידיו רב לו, ה' אבד"ק סראקע, חיבר ספרים נוראים... והוא מתלמידי הרב הגדול, חסידא קדישא מו"ה זאב וואלף מטשארני–אוסטראה, ע"כ, כמו כן קבל תורה מפי הרה"ק רבי משולם פייביש מזבאריז זי"ע, וגם מביאו בספרו לבושי שרד בשו"ע או"ח סי' קס"ח, וגם בסוף יו"ד, ידוע היא העובדא שבעת כהונתו בסאראקע, ה' נוסע תמיד אליו ללמוד תורה מפיו, ובני קהילתו של ר' ש"ד בקשו להניאו מלנסוע לרבו הק', באמרם אליו שלא נאה לגאון כמוהו לנסוע למי שאינו גדול כל כך בתורה, והוא ניסה תמיד להוכיחם שרבו יותר גדול ממנו בתורה, אך הם לא קבלו את דבריו, פ"א הגיע ר' פייבוש לסראקע, רצו התלמידי חכמים בני סראקע להוכח אחת ולתמיד את גדלותו בתורה, ונכנסו לתהות על קנקנו והציעו לפניו שש קושיות חמורות בש"ס, והוא בגודל ענוותנותו ענה להם שיכול לתרץ כל הש קושיות בתירוץ אחת והיא– שאינו יודע ללמוד, אח"כ נכנס הרה"ק בעל לבושי שרד לרבו ומענה בפיו, שגם בלאו הכי הוא סובל רבות מבני עירו על נסיעותיו אליו ועתה שמנע עצמו מלהראות את כוחו בתורה אעכ"ו שלא יניחו לו, ענה לו רבו הנח לי כמה יגיעות יגעתי עד שפעלתי שלא אראה את למדנותי מן השפה ולחוץ וכעת ברצונך שאעבד עולמי בשעה אחת, ומ"מ בפעם אחרת ה' רבו עוד פעם בסראקע ונתעוררה שאלה חמורה בעניני מקוואות אז הוכרח לפסוק בדבר שנוגע לעיקרי תורה, ואז נוכחו כולם בגאונתו (כתבי הר"י שו"ב), בין רבותיו נמנה אף הרה"ק רבי עוזיאל מריטשעוואל זי"ע בעל "תפארת עוזיאל".

בשפתי צדיקים

ה' גאון גדול בתורה, וקדוש ונורא ה' שמו בין רבותינו גדולי ומאורי החסידות, ונצטט מדבריהם עליו בהסכמותיהם על ספרו "לבושי שרד" על הלכות ש'מיטת ושבירת העצמות, ר'יאה, ד'ינים ליו"ד, ומשם תקחנה, הרה"ק מאפטא על אף שראה אותו מעולם, רבה היתה השתקקותו לראותו, וכך הוא כותב בהסכמתו: מי האיר ממזרח צדק, נודע בשער בת רבים בישראל גדול שמו כשמן תורק, מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק, עילת תהילת גולת כותרת, ה"ה כבוד הרב הגאון המובהק, בקי בחדרי תורה נ"י פטיש הימיני עמוד החזק, המשובח והמפואר כבוד קדושת שמו מה"ו דוד שלמה נ"י שהי' אב"ד סאראקע, ועתה זכה לישב על התורה ועל העבודה באה"ק תובב"א, ואמת ה' הדבר אשר שמעתי בארצי על אודותיו ועל חכמתו אשר נתן אלקים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאד ורוחב לב נכון בים התלמוד ופוסקים, ומחדדין שמעתתיה טפי, חידודי' קודם לליבונה ללבן ולברר שמעתתא אליבא דהילכתא, ומה נכבד ה' בהגלות נגלות לעיני ומצאתי ראיתי את שאהבה נפשי פה להשתעשע עמו באהבים ואילת חן, אך דודי מני נסע ואינו דומה שמיעה לראיה, איברא אי לא חזינא ארי' חזינא מרבעתיה דידיה ה"ה מכתבי פיתוחי קודש... ע"כ, הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע כותב בהסכמתו ...ואף שאין דרכי ליתן הסכמה על ספרים חדשים הנוגעים להלכה פסוקה, אך אוקי גברא אחזקתי', כי הוא חריף ובקי בחדרי תורה כחד מן קמאי, וכל מעשיו לשם שמים, וצלל בים אדירים לירד לעומקה של הלכה, ע"כ אמרתי כל מן דין סמוכי לנא, לאדפוסי אידרא לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל... ע"כ, וז"ל של הגה"ק בעל "באר מים חיים" זי"ע: הן הבהיק והאיר נגד עיני ספר נפלא יקר הערך, מופז ונחמד למראה בעיני בעלי השכל, אשר הועלה ואשר הובא מארץ הקדושה תובב"א, והאיר מפני המזרח אור תורה של כבוד הרב הגאון הנשר הגדול בוצינא דנהורה תפארת ישראל... ובבוא עם הספר הלז להעלותו על הדפוס המשובח דפה קהלתנו ק"ק מאהלוב, קריתי בו שתים ושלוש דלתות, וראיתי שדברי הספר המה... דברי האורים המאירים ומתנוצצים לכל עבר ופנה, ותומים שמתמם דבריו בפסקי הלכות, ודוד בכל דרכיו משכיל, וה' עמו לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, וגם אני איזיל ואשתבח בעירי לחזק ידי המביא לבית הדפוס שעל ידי מעשי אצבעותיו יזרח אור הבהיר... ע"כ.

ומלבשתו ענווה

"מאד מאד הוי שפל רוח" ה' נר לרגלו, לא הרשה לפרסם שמו בעת שהוציא ספריו, וז"ל של המביא לבית הדפוס של ספרו "ערבי נחל" ה"ה תלמידו הנאמן רבי ארי' לייבוש מרגליות זצ"ל: "והנה לא נמצא בכתבי המחבר טעם לקריאת החיבור הלז בשם ערבי נחל, אך עיין בזוהר ויקרא ויקרא דף פ"ה ע"ב, נראה שמגודל ענוותנותו דהמחבר קראוהו בשם זה, וגם כי ערבי נחל במ"ק עם הכולל בגימטריא דוד שלמה במ"ק, וגם מזה נראה ענוותנותו

וצדקתו כידוע", בשנת תקפ"א הוציא לאור הרה"ק ר' ישראל נחמן דרוהאביטשער זי"ע מביאי ביתם של תלמידי בעשטה"ק זי"ע, נאמן ביתו של קדוש ישראל הרב החיד"א זי"ע את ספר "אש"ד הנחלים" של הרד"ש הכולל ביאורים ללשונות הקשים שבט"ז ומג"א, וגם על הספר הזה לא הרשה לכתוב שמו וז"ל של ר' ישראל נחמן בהקדמתו: לדידי חזי לי האי שופריא דהמחבר, מכירו הייתי לשעבר, עודנו באבו במדינתינו פולניא יע"א, אף כי אחרי עלינו אל ההר הטוב הזה, אדמת קודש צפת אתל"א, שם ישבנו על התורה ועל העבודה, עבודת הקודש, וראו ראיתי את גודלו ואת ידו החזקה בתורה ובחסידות, ובנאות דשא הרביץ תורה בישראל, וחיובא רמיא עלי דידי לפארו ולהללו ולספר שמו בכל הארץ, לעשות לו שם כשם הגדולים אשר בארץ, אמנם מה אעשה כי זממא נפל בפומיה דהאי גברא בצוותו לבל אשא שמו על שפתי חיבוריו", וגם אחרי עלותו לאה"ק בשנת תקס"ח עם כל כבודו וגדלו ופרסומו שהי' לו בחוץ לארץ, התיישב בעיה"ק צפת יצ"ו וקבע מקומו בביהמ"ד למטה במקום העניים ופשוטי העם, והתפרנס ממלומדות עם איזה תלמידים.

במקום שיש חילול ה'

עם כל ענוותנותו, להיפך הי' הדבר כשנגע דבר מה לכבוד ה' ותורתו, אז ויגבה לבו, באותו הימים שישב בצפת הי' בביהמ"ד ההוא איזה גביר שהי' מקומו למעלה בביהמ"ד במקום חשובי העם, ופרנסתו שלו היתה בשפע מבניו שהניח בחו"ל שהיו שולחים לו סכום נכבד תמידין כסדרן, פ"א אירע עכוב בדרכו של השליח, והי' הגביר שרוי בעגמת נפש, הן על הכסף שאזל מכיסו, והן על חוסר ידיעתו מבני משפחתו, והנה סוף סוף הגיע השליח וצרור הכסף בידו, כאשר השליח הביא את הכסף היתה זאת באמצע התפילה, והלז שוחח עמו קצרות על אודות איחור דרכו, רד"ש שעמד במערב ביהמ"ד יצא ממקומו, ופסע לעבר ה"מזרח", נטל את הגביר בזרועו והוליכו לחוץ ביהמ"ד, ואמר לו "כאן מותר לדבר" וחזר למקומו, בשעת מעשה חרה הדבר להגביר וגמר בלבו שאחר התפילה יעשה את החשבון, אבל אחר התפילה חשב הגביר כי הצדק דווקא עם רד"ש, כי הלא אמת שאסור לדבר בבית הכנסת, ואדרבה הלא ניכרת בזה יראתו הגדולה שלו, שלא גר מפניו, עם היותו כעני עומד בסוף ביהמ"ד, ואני הוא עומד במזרח, אי לזאת נגש הגביר אל רד"ש ונתן לו סכום נכבד מאד, אבל רד"ש לא רצה לקחתם, כאשר העתיר ההוא בהפצרותיו שרצונו להנות אותו, אמר לו: הלא אני מלמד עם כמה תלמידים, קנה צלוחית יי"ש משובח ונשתה כולנו יחד.

ובא השמש

ביום כ"ב מרחשון שנת תקע"ד נתבקש לישיבה של מעלה, ונטמן בבית החיים העתיק בצפת במערה אחת עם הרה"ק רבי ארי' לייב מוואלטשיסק והרה"ק רבי אברהם דובער מאווריטש בעל ה"בת עין" זי"ע, על מצבתו חקוק: פ.נ. הרב הגאון האמיתי צדיק יסוד עולם חסיד ועניו מ' דוד שלמה בן ירחמיאל בעמ"ח ספר לבושי שרד וס' ערבי נחל עלה לשמים כב' מרחשון ש' תקע"ד לפ"ק.

מורשתו הרוחנית

מורשתו הרוחנית שהשאיר לנו היא ספריו הק' שנתקבלו באהבה רבה בתפוצות ישראל, "לבושי שרד" על הלכות ש'מיטת ושבירת העצמות, ר"יאה, ד"ינים ליו"ד, זה הי' ספרו היחידי שזכה עוד לראותו בחיים חיותו עולה על שלחן מלכים מאן מלכי רבנן, ספר שהרעיש תבל בשעתו, והוכר כספר יסוד, ורבים מגדולי התורה נמנעו מליתן היתר הוראה למי שלא הי' בקי בספרו זה, על הספר מסכימים רבים מגודלי ומאורי הדור, ה"ה הרה"ק מבארדיטשוב, הרה"ק מאפטא, הרה"ק רבי ארי' לייב מוואלטשיסק (מתלמידי המגיד זי"ע, שהי' מוקיר ומחבב את רד"ש מאד, ואף נקבר אתו ביחד באותו מערה), הרה"ק בעל באר מים חיים, זי"ע, כולם כאחד משבחים ומפארים את רוב גדולו של הספר בהנהרת פסקי הלכה בעומק העיון, הרה"ק מוואלטשיסק זי"ע (שמילא את מקומו של רבי ארי' לייב מוואלטשיסק אחר עלותו לא"י) חיבר ספר "עמק השידים" השגות על הספר "לבושי שרד", ונכנס להרה"ק מאפטא זי"ע ליטול הסכמה, החריש הרה"ק מאפטא וסגר את הספר, למחר בא אליו שוב לבקש שיסכים על ספרו, פנה אליו הרה"ק מאפטא ואמר לו: על הרב מסארקע אתם רוצים לעשות השגות, אני מעיד עליו שהי' לו גילוי אליהו, הניחו לו עם שיבושיו, אין צריך לתקנן, ואמנם חזר בו הרב מוואלטשיסק,

כ"ה חשון

הגה"ק רבי נפתלי וויסבלום מליזענסק זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תקכ"ה לאביו הרה"ק רבי אלעזר (שהוציא את הספר הק' נועם אלימלך) בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, הי' תלמידו של הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב זי"ע.

ושנא את הרבנות

בשנת תקס"ו אחרי פטירת אביו מילא בע"כ את מקומו בליזענסק, אלפי חסידים התחילו לנהור אליו והוא לא רצה בשום פנים ואופן להיות רבי וממש גירש את חסידיו בכח, והי' נוסע לשבות בצל הרה"ק ר' נפתלי מראפשיץ זי"ע, והרה"ק מראפשיץ הי' פושט את הבגדי הלבן של שב"ק מפני כבודו, ור"נ הצטער על זה ואמר: הלואי ולא הייתי נולד, אז דער הייליגער רב זאל אויסטיען די ווייסע בגדים פאר מיין כבוד וועגין, ר' נפתלי מראפשיץ הי' מכבדו לשורר "אזמר בשבחין", והי' אומר בזה הלשון, "אז ר' נפתלי וויל מוחל זיין זינגען אזמר בשבחין, זאל ער זינגען אזמר בשבחין, פ"א באו אליו הרה"ק מצאנז והרה"ק מקאמינקא והרה"ק ר' הרעשעלע גלאנץ חתן הרה"ק בעל ארי' דבי עילאי זי"ע, בליל שב"ק ניגשו אל חדרו של ר"נ, והוא הי' יושב

שם עם תריסין סגורים, והי' שם חרך קטן, והביטו מתוך אותו חרך וראו אותו יושב גמרא או שו"ע, ויהי כאשר רק הביטו בתוך החרך, מיד עשה ר"נ תנועה בידו שילכו, ולא הרהיבו ליכנס, ונסעו משם מבלי להיכנס אליו, ואח"כ נסעו עוד פעם, ובפעם השניה נסע תחת ר' הערשעלע ר' אליעזר דזשיקובער בן הרה"ק מראפשיץ זי"ע, וכיון שהוא הי' בן הרה"ק מראפשיץ הרהיב עוז ודפק על הדלת, ר"נ פתח את הדלת והבין שזה הי' מעשה של ר' אליעזר'ל, הראה באצבעו (כמתרה) אליעזר'ל, ענה ר' אליעזר'ל, איר זענט נישט מקיים קיין הכנסת אורחים, האט זיך ר"נ צעשמייכלט והרשו להם ליכנס, פעם אחרת נסעו אליו עוה"פ הרה"ק מצאנז והרה"ק מקאמינקא, כשהצריכו לעלות על איזה הר ראו את ר' נפתלי עומד שם על ראש ההר, ומראה להם באצבעו שיחזרו לעקבותיהם, ופחד גדל נפל אליהם ותיכף חזרו לאחוריהם, פ"א בערב יום הכיפורים בחששו שמא יהי' מאימת הדין מישהו שיכנס אליו עם קויטל, לכן הי' יושב לסעודה עם הרבנית לצידו, ומי שנכנס אליו וראה את הרבנית יושבת לידו מיד הי' חוזר לאחור, הרה"ק מצאנז אמר פ"א ששום צדיק אינו רוצה להיות רבי רק מן השמים כופין אותם, אחד הי' שנלחם עם השמים הרה"ק ר' נפתלי מליזענסק, והוא נצח אותם, להרה"ק ר"נ נאבדו אצלו שמונה עשרה בנים ואמר שזהו עונש מן השמים על שאינו רוצה להיות רבי, ואמר: ביז צום לעצטן, און איך וועל נישט ווערען קיין רבי, רק כשגבר דוחקו נסע לחזור לעיירות, עם הרה"ק מצאנז והרה"ק מקאמינקא זי"ע ששימשו כגבאים.

פועל ישועות

רק שתי שעות בשנה ביום הפורים אז לקח פתקאות, פ"א ביום הפורים התחפש את עצמו לרבי ולבש את הבעקיטשע של אביו הק' ודפק על קופסת הטבק ואמר כל מי שרוצה ליוושע יבוא ויישע, הי' שם אדם אחד שאשתו היתה משותקת רח"ל ואמר אני רוצה ליושע ורץ והביא את אשתו לחדרו של ר"נ ומיד קמה והלכה על רגליה כאחד האדם, ראו זאת אנשים והחלו לנהור אליו ולבקש את ברכתו, אחז בשולי המעיל ונענם ואמר "געגוג נאריש געמאכט", פ"א בא אליו אשה עם קויטעל עם פדיון והניחה לפניו את הקויטל עם הפ"ן, אמר לה ר"נ כנראה שאין את יודעת שאני אינני רבי רק שתי שעות בשנה ביום הפורים, האשה כאשר שמעה ממנו דברים אלו שאינו רבי, לקחה בחזרה את הקויטל עם הפדיון ורצתה ללכת, נהנה ר"נ מהאשה ואמר לה הנני בטוח שתיושעי בזכות האמונה שהיתה לך בי במה שאמרתי שאינני רבי, דאילו החסידים שלי עד כמה שאני מתייגע עמהם וחוזר לפניהם שאינני רבי אינם מאמינים בי, אבל את תיכף ומיד האמנת בי בזכות זה תיושעי.

עין רואה

עיין בספר חכמה מא"ן סיפור נפלא, בנו של הרה"ק ר"נ הרה"צ ר' זושא זצ"ל לאחר נישואיו עבר להתגורר בעיירה קטנה במזרח גאליציא, ואביו הורה לו שלא ילך לשום רבי, והוא ציית לדבריו, פ"א הגיע הרה"ק מרוזין זי"ע לעיירתו, ורבים באו לקבל פניו, גם ר' זושא הלך אליו, כל הקהל עברו לתת שלום והרה"ק מרוזין לא דיבר כלום עם שום אדם, אך כשהרה"צ ר' זושא בא לפניו שאל אותו מי אתה, אברך, ענה מליזענסק, שוב שאלו, מי מליזענסק, השיב בנו של ר' נפתלי, שאל אותו איזה ר' נפתלי, ענה, בנו של ר' אלעזר, שאלו איזה ר' אלעזר, השיב, בנו של הרבי ר' אלימלך, אמר הרה"ק מרוז'ין: נו, רבי אלימלך הגדול, דער גרויסער ר' מלך, והוסיף "שומע אתה אברך כאשר הרוסים גוזרים גזירה, היא הולכת ונחלשת, אבל כאשר הקיר"ה (הקיסר ירום הודו, קיסר אוסטריה) גוזר גזירה היא הולכת ומתחזקת", הוא חזר על הדבר שלש פעמים, והמשיך, פעם הי' מפקד גדוד, נו, ער האט זיך שיין געפירט אין זיין הויז, הוא נהג בביתו ברחבות רבה, פעם הגיע ביקורת, והסירו אפילו את המסמרים מהקירות, נו, הבה נתפלל מנחה, ר"ז תמה למשמע הדברים אבל כמובן שלא העיז לשאול, כעבור זמן נסע לבקר את אביו, שאלו אביו, עדיין לא ראית שם רביז"ס חדשים, ענה כן ראיתי את הרוזינער, אמר לו ר"ז והוא בודאי שאל אותך מי אתה, מי מליזענסק, ואמרת לו כל יחוסך, עד שהוא אמר רבי אלימלך הגדול, ואמר שכאשר הרוסי גוזר גזירה היא הולכת ונחלשת אבל כאשר הקיסר גוזר גזירה היא הולכת ומתחזקת, וסיפר לך מעשה במפקד גדוד, וסיים ר"נ: אם הרוזינער סיפר לך זאת, הרי זה לאות שאני צריך לנסוע אליו לשבת... .

יסורים של אהבה

הרבה פעמים ראו איך שחוכך עצמו על גופו, והיו העולם סוברים שזה מפני שכמעט שאינו רוחץ עצמו, ע"כ נושך אותו, ולכן הוא מחכך עצמו, עד שפ"א נתגלה למה הוא חוכך עצמו, דדרכו הי' כשהלך למקוה לא הי' רשאי שום אדם להיות שם, פ"א חשב איש אחד הלא הרבי נפתלי מתנהג כבעה"ב פשוט, ולמה יש לו מנהג זה שאף אחד אינו רשאי להיות בשעה שהוא הולך למקוה, מה עשה, הטמין עצמו במקוה לראות מה מעשהו שם, ראה שיש לו חגורת ברזל עם מחטין, ואת זה תחב בגופו, ולא רצה שיהי' רק במקום אחד, ע"כ הי' מנדנד החגורה שיקרע עצמו גם בשאר חלקי הגוף, אז הבינו שזה שחכך א"ע, לא חכך את עצמו, אלא הזיז את החגורה לשאר חלקי הגוף.

אשכבתי' דרבי

נסתלק ביום כ"ה מרחשון שנת תר"ט (תקפ"ט) הוטמן בעיר ליזענסק ליד ציון אביו הק' ר' אלעזר, מסופר דבר פלא דבאהל של הרה"ק הרר"א הי' ב' חדרים, בחדר הפנימי הי' מונח הרר"א ובהחיצון הי' מונחים בניו הקדושים, ולא הי' מקום לר"נ בהאהל החיצון, והי' שם בהלוויה הרה"ק ר' אלימלך רודניקער זצ"ל (בן הרה"ק ר' מענדל בער בן הרה"ק ר' אלעזר בן הרר"א מליזענסק זי"ע) פנה להמצבות ואמר: "מאכט עטץ פלאץ פאר"ן פעטער, איז גוט, אז נישט, וועל איך מתיר זיין דעם חרם (שהטילו חרם לא להטמין שום אדם בחדר הפנימי) און כ'וועל אים לייגן לעבען זיידן, און ער וועט אפילו נישט זיין ברוגז, ופלא פתאום ראו שהמצבות באהל הצטופפו ונעשה מקום עבור רבי נפתלי זי"ע וקברו אותו שם.

ברכת ציון וירושלים

מהררי ציון וירושלים, נברך ברכות בכפליים, קדם האי גברא יקירא, העומד לימינינו תדירא, איש האשכולות, כליל המעלות, עושה חסד לאלפים, מקבל את כ"א בסבר פנים, שמו נודע בשערים, במעשיו האדירים, מרבים פעלים לתורה ולתעודה בעוז ובגבורה, ברוח נדיבה ובנפש מסורה, להגדיל תורה ולהאדירה, כל היום דורש טובתינו, עומד בכל עת ועונה לימין עוז מוסדותינו, פה בעיר קדשינו, ה"ה

הרבני הנגיד המפואר כש"ת

מוה"ר

אברהם סופר

הי"ו

מנכבדי קהלתינו הק' בוויליאמסבורג יצ"ו

חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל השמחה שבביתו שורה, ברוב הדרה ואורה

שמחת נישואי בתו שתחי'
למז"ט ובשעטומ"צ

מה ינתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיוכה לברכות עד בלי די
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגני צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולכב
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכלל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתוב
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

בשם הנהלת המוסדות
פעיה"ק ירושלים תובב"א

יעקב יצחק יואלן

קריאה לעורר הזמן | לילות החורף (א)

לקט מאמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, בעניני קדושת היום וסגולתו

אין פרשת וירא איז דאך מרומז אלע ימים טובים, ס׳איז א ראש השנה׳דיגע פרשה, די קריאה איז דאך פון די וואך (וה׳ פקד את שרה ופרשת העקידה). און די וואך שטייט אויך פון סוכות... דער מדרש זאגט אז דאס וואס אברהם האט געזאגט (בראשית יח, ד) והשענו תחת העץ מיינט א סוכה, איז דעמאלטס געווען סוכות. תוס׳ אין ראש השנה (דף יא. ד״ה ד״ה אלא) זאגט אז ס׳איז געווען צוויישן יום כיפור און סוכות, וויייל לויטן פרקי דרבי אליעזר (פרק כט) אז אברהם אבינו האט זיך געמ׳לט יום כיפור, קומט אויס אז יום שלישי למילתו איז געווען צוויישן יום כיפור און סוכות.

אין די וואך איז מרומז אויך פסח ומצות אפה (בראשית יט, ג) ויאכלו, זאגט רש״י פסח היה.

שפעטער שטייט (שם כא, ח) ביום הגמל את יצחק, ״הגמל״ איז אותיות ״מגלה״, איז דאך מרומז אויך פורים. (הובא בדברי יחזקאל (לפורים) בשם הרה״ק הרבי ר׳ ברוך ממעזיבוז זללה״ה).

די גמרא אין ראש השנה (דף יא.) רעדט ארום וועלכער יום טוב ס׳איז דעמאלטס געווען, וויייל דער מלאך האט געזאגט (בראשית יח, יד) ״למועד״ אשוב אליך (ופירש״י ליום טוב הראשון הבא ולשרה בן), און די גמרא פירט אויס אז דער מלאך איז געקומען סוכות און געזאגט אויף פסח ולשרה בן.

ספר שולחן מלכים (ח״א), שיחות קודש ממרן רבינו שליט״א עם כ״ק האדמו״ר ממאדזשיץ שליט״א, ה׳ וירא תשס״ט

◆◆◆

שמעתי מפי הרה״ק אדמו״ר רבי יעקב יוסף טוערסקי זצל״ה מסקוויא, שהגיד בשם הרה״ק ר׳ אברהם יושע העשיל מאפטא זי״ע בעל אוהב ישראל, שאמר על לילות הארוכות אשר בימות החורף, שהן גיבענטשטע נעכט.

(אמרי דבש)

נכון מאוד ובוודאי שכאו״א ישמור עצמו מאוד לבל לעשות עוד דברים מכוערים למען יראת ה׳ יהי׳ חופף עליו כל היום, ויכין א״ע לימי החורף ללילות הארוכים הבעל״ט לעבוד בהם את ה׳ ולהוסיף לימוד התורה, וכמו״ש בקדשו הרר״ב מפרשיסחא בלה״ק: ״די זיסע געסט די לאנגע ווינטער נעכט קומען אן״ צריך האדם להכין לקבלם בטהרה ולעבוד בהם את ה׳ בתורה ובמעשים טובים.

(תפארת שמואל)

◆◆◆

שמעתי מר׳ לייב אברהם שו״ב דק׳ אטיק מאהלוב, ששמע מפה קדשו של הרה״ק מרוזין שאמר בשם אביו הרה״ק ר׳ שלום מפאהריבטש, כי פסוק (בראשית א׳ ב׳) והארץ היתה תוהו ובוהו נאמר על השבתים שעד שבת חנוכה, ויאמר אלוקים יהי אור קאי על שבת חנוכה, והרה״ק מאפטא היה קורא אותן כדרלעומר שבתים, ואחד קדוש (הרה״ק ר׳ צבי מזידיטשוב זי״ע) אמר בזה״ל די ווינטערדיגע סדרות גייען גיט אנגעטוהן (מיט פעלצן), כלומר שהם בלבוש עב.

(מרגניתא דבי רבנן)

◆◆◆

אמר הרה״ק ר׳ צבי מזידיטשוב זי״ע, בעל העטרת צבי, שלילות החורף יש להם קדושת חול המועד, וכאשר האדם עוסק בתורה בלילות החורף הארוכים זוכה להרגיש בהם קדושת חול המועד.

(הגה״ק מהרי״ד מבעלזא זי״ע)

◆◆◆

פעם אמר הרה״ק העטרת צבי מזידיטשוב זי״ע: ״אַ איד קען זיך אויסבעטן ווינטער פארטאג׳ס ווי יום הקדוש ביי נעילה״.

(אוצר ישראל)

זכות הגליון בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר יואל מרדכי גוטמאן הי"ו

אב"י בבארא פארק יע"א

לרגל שמחת אירוסי בנו בכורו למז"ט בשעטו"ע

החתן **יוסף** נ"י

עב"ג בת הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **שלום ברוך מרדכי גאלדבערגער** הי"ו

אב"י בקרית יואל יע"א

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות מהם ועכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, בעידה טובה מרובה וגדושה
מיתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

כעתירת וברכת

מערכת "קול התאחדותינו"

דקהל יטב לב ד'סאטמאר
בני ברק

נלקט מספר "מקראי קודש- לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת

אֶקוֹד עַל אַפַּי. וְאֶפְרוֹשׂ לְךָ כַּפַּי. עֵת אֶפְתַּח פִּי. בְּנִשְׁמַת כָּל חָי

צלותא דשבתא (ד)

מזמור שיר ליום השבת ◇ נשמת כל חי

מזמור שיר ליום השבת

כיון שראה אדם הראשון את השבת פתח את פיו בשבחו של הקדוש ברוך הוא ואמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון, באותה שעה מלאכי השרת יורדין כתות כתות מן השמים, מקצתן היו אוחזים בידיהם כנורות ועוגבות, ומקצתן היו בידיהם נבלים ומצלתים וכל כלי שיר ומנגנין לפניו בשיר, שנאמר ולזמר לשמך עליון להגיד בבקר חסדך.

(אותיות רבי עקיבא - אות א)

עליונים ותחתונים משבחים לו כאחד

וא"ר יהודה אין לך שבה וקילום לפני הקב"ה כמו שבחו של שבת, העליונים ותחתונים כולם משבחין לו כאחד, ואפילו יומו של השבת ממש משבח לו, הה"ד מזמור שיר ליום השבת.

(זוהר חדש – פרשת בראשית דף כב:)

הנשמה מוצאת מקום לשבח

יום השבת טוב להודות בו לה' משאר ימי השבוע, כי האדם פנוי מעסקי העולם, ונשמתו זכה מטרדת הגוף, ומתעסקת בחכמה ובעבודות האלקים, וטוב לזמר לשמך עליון כי הנשמה העליונה תמצא מקום לשבח לך שאתה עליון.

(רד"ק - תהלים צב ב)

מזמור שיר ליום השבת, זה המזמור ראוי לומר בשמחה עצומה עד מאד, כי הוא גם כן מתקוני התפלה עתה בעולמות העליונים הקדושים. ובפסוק: טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון, ראוי שיתן הודאה עצומה במחשבתו להבורא יתברך שמו ויתעלה, שברא אותו בחלקו הקדוש וזכה אותו להודות ולזמר לשמו הגדול, ומגודל החדוה על זה, יקבל על עצמו מסירות נפש להראות גודל תשוקתו אליו יתברך שמו ויתעלה. כי שמחתני ה' בפעלך גוו', ראיתי בזה פירוש נפלא ואמיתי: בפעלך הם המצוות הקדושים, במעשי ידיך ארנן, קאי על כלל התורה שהיא מעשי ידיו של הקדוש ברוך היא, לכן בפסוק זה יכנים האדם שמחה עצומה בלבו על זה, מה גדלו מעשיך ה', מאד עמקו מחשבותיך וכו'.

(יסוד ושורש העבודה - שער ח פ"ב)

מזמור השבת שתקנו אנשי כנה"ג לאמרם בהלתהבות. הנה גודל שירות ותשבחות שאנחנו עם קדוש מזמרים לבוראינו ית"ש ויתעלה, ביום שבת קודש, בתפלת שחרית בפסוד"ז ובנשמת, מבואר בזוה"ק פ' ויקהל וכו'. ומבואר בזוה"ק שמזמורים אלו של שבת תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה לאמרם בתפלת שחרית וכו'.

אהובי ורעי ידידי נפשי איך לא יתן האדם אל לבו לומר אותם המזמורים בהתלהבות גדול ובשמחה עצומה עד מאד, כי הם בעצמם מעוררים החדוה ושלמות הרצון וכו'..

(יסוד ושורש העבודה – שער ח פ"ז)

שר של שבת צוח טוב להודות לה'

לכל בריה ברא הקב"ה שר, ובליל שבת בראשית ישב על כסא כבודו וקראן כולם, ובעמדם לפניו עמד מכסאו להושיב בו שר של שבת, וזה תפארת עטה ליום המנוחה, שכבוד גדול עשה לו שהושיבו על כסאו לפני כל השרים, ובראותם כך עמדו ואמרו שירות לשר של שבת וכו', וירד מן הכסא וצווה טוב להודות לה', וענו כולם ולזמר לשמך עליון, וזהו שבח של יום השביעי, אותו הכבוד שעשה לו הקב"ה. ויום השביעי משבח וכו', כלומר כל מזמור טוב להודות לה' וכו' לפיכך יפארו ויברכו לאל כל יצוריו אלו השרים שענו כולם ואמרו לזמר לשמך עליון.

(אלי' רבא - סי' רפא סקי"ב בשם הכל בו)

ב'יהי כבוד' אין משמיטים פסוק 'והוא רחום'

חתנו של ר' חיים קנאלער שמע פעם איך שרבינו הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא זצקו"ל, אומר הפסוק 'והוא רחום' בתפלת שחרית של שבת בהפרק 'יהי כבוד', בשעה שעבר לפני התיבה. והרהר בדעתו דאיתא בספרים לדלג פסוק זה בשבת. הרגיש רבינו את מחשבתו, ועזב את העמוד וניגש אליו כשבידו הסידור שממנו התפלל, והראה לו שכתוב שם שעל פי האריז"ל יש לאומרו אף בשבת (מהרח"ו אי' לאמרו בלחש, וכן סיפר בנו הרה"ק מציעשנוב ז"ל שהי' אומרו בלחש), יען בעינן י"ח פסוקים ב'יהי כבוד', ורק אצל 'הודו' משמיטין אותו.

(י"ג אורות - ח"א מע' שינאווא עמ' קמה)

הללוי"ה הללו את שם ה' וכו', בודאי מגודל השבת שמבואר במזמור זה להבורא יתברך שמו, יתלהב לב האדם ממילא אל השמחה והחדוה באלקותו ית"ש ויתעלה, ובפסוק כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדונינו מכל אלהים, יחשוב בזה הלשון: אני מאמין בזה אמונה שלימה ואמיתית, וגם השגתי בקט שכלי, כי גדול אתה ואין כמוך, וישמח שמחה עצומה עד מאד באלקותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד, ומגודל תשוקתו יקבל על עצמו תיכף מסירת נפש להראות אמיתת אמונתו באלקותו ית"ש ויתעלה, ובפסוקים עצבי הגוים כסף וכו' פה להם וכו' עינים להם וכו', יכוין לבזות הקליפות, כי בודאי באמירת פסוקים אלו על הכונה זו, מתבזים הקליפות וכל הסטרא אחרא ונעשים שפלים ובזויים בעיני עצמם עד לעפר, ועל ידי זה נתגדל ונתקדש שמו הגדול של בוראינו ית"ש בכל העולמות.

(יסוד ושורש העבודה - שער העליון פ"ו)

בעת מאמרנו מזמור הזה [הללו את ה' מן השמים] בשב"ק, צריכין אנחנו לתת לבנו בדעה ובכוונת הלב הזה, להיות כאילו מקובצים כולם ע"י להתראות לפני בוראם ב"ה וב"ש, וכי יבואו לראות פניו לא יראה פניו ריקם, רק להיות בפיהם שיר ושבחה הלל וזמרה לפני המלך ה', ושישמח בהם הבורא

שבת בשבתן

עניני שבת בקודש בפרשת השבוע

בשבת נתעורר רחמים גדולים בלי שום תפלה

במדרש פרשה זו (ב"ר נא ט) **אין לך שבת ושבת שלא יהא קורין בו פרשתו של לוט, והוא פלא.** ורבים נתקשו בו, ונראה כי איתא בזוהר תא חזי ענותנותיה דאברהם, שלא התפלל כלל על לוט שיצילהו ד', רק הקב"ה בעצמו זכר צדקת אברהם ובזכותו ניצול, כמו שכתוב (יט כט) ויהי בשחת כו' ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט, **הרי שהישועה באה ממילא בלי שום תפלה, והוא על דרך** (ישעי"ה סה כד) **והיה טרם יקראו ואני אענה. וכמו כן בשבת הדין הוא דאסור לשאול שאלות צרכיו, וכמו שאמרו ז"ל** (שבת יב.) **שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא ממילא, נתעורר בכל שבת רחמים גדולים להושע בלי שום תפלה והוא כעין פרשתו של לוט.** על כן שפיר עולים דברי המדרש 'אין לך שבת ושבת שלא יהא קורין פרשתו של לוט' והבן.

(אמרי נועם)

ית' ע"ד ישמח ה' במעשיו, ויקבלו כולם מנות מאת המלך הקדוש, כ"א כאשר יוכל שאת בנפשו, ולבטל מהם כל הדינים ולגזור עליהם טובות ברוב ברכה וחיות, ולקבל הברכה והמתנה שהוא לפניו בכל ימות החול מבירור הניצוצות אשר מהם הוא, ויסביר להם פנים, ויברכם בברכתו הגדולה והרחבה, ולא הוא כדבורו של חול וכו'.

(סידורו של שבת - שורש ה ענף ה עלה ה)

שיש חסידים שעושים מצות צדקה ע"ד הנז' בפסוק הנז' גם בשבת ויו"ט, והוא כי בערב שבת יניח ב' פרוטות תוך התיכת נייר א' ויכתוב עליו שתי פרוטות ויניח עוד פרוטה תוך נייר אחר ויכתוב עליו פרוטה אחת ויניח את שתיהם בביתו בחלון זה בצד זה רחוקים זמ"ז, וכשאומר ביום שבת ואתה מושל בכל יצייר אותם במחשבתו ויאמר בלבו הריני מתנדב לצדקה את שתי הפרוטות ואת הפרוטה ויאריך בתיבות עד גמר מחשבה זו, ולמחר במ"ש יקחם ויתנם בקופה של צדקה או ליד העני או להגבאי.

(עוד יוסף חי – פרשת ויגש)

עניני תפלות שבת קודש

קבעתי כמה דברים ממנהגי רבינו בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע שהיה מארי דרזין, כמו השירה פסוק בפסוק, וכן הלל הגדול, והודו שקודם מנחה של עש"ק וכו', אשר מנהגן בזה קודש קדשים ומביא לעבודת ה'.

(ספר התקנות, לבעל שו"א - פרק לב)

ביום שבת קדשנו שהוא יום תפארת המלך, ורצונו בשמחת כל העולמות וכל הנבראים, ומכל התגברות הקדושה והניצוצות שעלו כל ימי החול, הקב"ה מתעטר בהם בשבת ועושה אותם עטרה לראשו ועטרת תפארתו בראשו, אשר נאמר 'אשר בך אתפאר' ורמז בו יום שבת כי בך אתפא"ר גי' בשב"ת במספר השוה, כי בשבת מתעטר ומתפאר באלו הניצוצות שעלו בכל ימי החול, ואח"כ כלול תפארת בראשנו נותן לנו, שמהנ"ק האלו נעשה אז כתר ועטרה הכל למוהין קדישין.

(סידורו של שבת - שורש החמישי ענף ה עלה ג)

נשמת כל חי

הקב"ה מתאווה ביום השבת לשמוע שבחן של ישראל

ואת"ה קדו"ש יוש"ב תהילו"ת סופי התיבות השב"ת, לפי שעיקר התהילות של ישראל בשבת, שהרי למלאכים יש שש כנפים כנגד שש ימים כנף ליום, נשאר כנף אחד לשבת, זהו מכנף הארץ זמירות שמענו (ישעיה כד, טז), כשם שהמלאכים אומרים קדוש קדוש קדוש, כך ישראל בשבת נשמת, במקהלות, הכל יודוך.

(פירוש סידור התפילה לרוקח - ובא לציון)

עוד תקנו נשמת כל חי ובמקהלות. הכל יודוך. ונראה בעיני דהיינו טעמא שהוסיפו אילו שבחות בשבת, דאשכחן שלא בחר הקב"ה ביום השבת בשבחות של מלאכי השרת, כי אם בשבחות ישראל, דאמרינן במדרש שש כנפים שש כנפים לאחד, מלאכי השרת משוררים כל ימות השבוע משורר בכנף את יומו, דהיינו ששה כנפים לששה ימים, ביום השבת אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע אין לנו כנף שנשורר לפניך, תן לנו כנף שביעי ונשורר לפניך היום, א"ל הקב"ה יש לי כנף אחד בארץ שמשורר לפני היום, שנאמר (ישעיה כד טז) מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק.

(אור זרוע - ח"ב הלכות שבת סימן מב)

מפני הנשמה יתירה

אחר שירת "ויושע" מוסיפין "נשמת" מפני הנשמה יתירה שיש לאדם בשבת וכו'.

(לבוש - או"ח סימן רפא ס"א)

נראה לי שתקנו ראשונים לאומרו [נשמת] בשבת על מתנה טובה שנתן לנו המקום, כמו שתקנו לומר על הלל הגדול.

(הראב"ד מנרבונה, בעל האשכול - מובא בשו"ת הגאונים החדשות סי' לו)

דע כי זה השבח של 'נשמת' הוא גדול במאוד, הוא מדבר ממעלת נפש רוח נשמה המאירה בנו, כי אנחנו חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, ובזה אנחנו דבקים בו ית', והוא מלכנו והוא אבינו, ועל כן עשה לנו ניסים ונפלאות תמיד בכל עת, ועלינו להורות ולהלל אותו ב"ה, ואע"פ שאין בכוחנו להללו ולשבחו חלק א' מאלף אלפי אלפים רבבות וכו', על כל זאת עצמותינו תאמרנה ה', כי הגוף הוא נרתק הנשמה, מתקדש מקדושתה, ע"כ צריכין להתקדש בכל האברים בכל שיעור קומה שהוא צלם ודמות הנשמה שיש בה רמ"ח איברים רוחניים וכו', זהו כלל ענין השבח הזה של נשמת.

(סידור שער השמים, שלה"ק – תפלת נשמת)

הבט נא וראה יקר תפארת סוד 'נשמת כל חי', כי כל דבריו בריכות בחשבון עליונים למעלה וכו'. ולכן צריך לומר סדר 'נשמת כל חי' בנועם קולות, בשירה וזמרה, כי הוא מהולל בתשבחות, ושתהא כל אות ואות נקראת בקריאה תמה יפה ומבוארת.

(שלמי חגיגה, למוהר"י אלגאזי - סדר תפלת שבת סי' ד אות ה)

בשחרית בעת שיאמר ש"ץ 'נשמת כל חי', אזי זמן ביאת הנשמה היתירה.

(חסד לאברהם - מעין ב נהר מט)

בשבת מחוייב לומר 'נשמת' והיא נקראת ברכת השיר, ומוטב שידלג מזמורים, ואם אין שהות כלל, יאמר ב"ש ותהלה לדוד ויאמר נשמת וישתבח, ונ"ל דאסור להתחיל בשבת ישתבח אלא דוקא נשמת, וכמדומה ששמעתי כן בשם הגר"א שנשמת נקראת ברכת השיר.

(חיי אדם - חלק ראשון כלל יט אות ו)

אחיי ורעיי זרע קודש אהובי נפשי, בוודאי השמחה שראוי להיות לאדם מעם קדוש הישראלי, בעת שאומר השבח הגדול הזה [נשמת כל חי] יותר מכל השמחות ותענוגים שבעולם, וביחוד בתיבות 'ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע כו' אין לנו מלך אלא אתה' ישמח שמחה עצומה על שיש לו מלך גדול כזה, ושזכה להיות תחת מלכותו ית"ש ויתי' זכרו לעד, ומגודל תשוקת אהבת מלכותו ית"ש ויתעלה עליו ועל זרעו, יקבל על עצמו בשמחה עצומה מסירת נפש,

שבת קודש

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

שבת קודש היא בכחי' לילה כיום יאיר והיא המשפיע חסד לעולם

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחם היום, היום זה שבת קודש, שהוא כולו בחי' יום, ואין בו בחי' לילה כמאמר הרה"ק מוהר"י מווארקא זללה"ה הטעם שבכל יום כשאחד מקבל פני חברו, בבוקר אומר צפרא טבא, ובערב לילה טוב, **ובשבת קודש אומרים שבתא טבא ביום ובלילה, מפני שכלו בחי' יום**, והוא ישב פתח האהל, שבת היא הפתח של כל ימי השבוע, כי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תלין (זח"ב פח.) כל הברכות ומקור החסדים נמשך מש"ק, וכמ"כ מדתו של אברהם הוא חסד, והוא המשפיע מדת החסד בעולם שהוא תכלית כל הבריאה, כי אמרתי עולם חסד יבנה, והוא כמד"א עה"פ **אלה תולדות שמים וארץ בהבראם**, **בהבראם אותיות באברה'ם שעיקר שמים וארץ הוא ע"י מדתו של אברהם מדת החסד.**

(בית אברהם)

[וראה עוד בספה"ק עטרת ישועה בפרשתן, שמחשב ועולה שהיה זה בשב"ק ורמיזא דחכמתא בענין זה]

להראות גודל תשוקתו למי שלפניו נגלו כל תעלומות והמון נסתרות, ודי בזה.

(יסוד ושורש העבודה - שער שמיני פ"ח)

נשמת כל חי. רמוז יראת ה', פי' כי מגודל קדושת השבת ראוי שיכוין אדם כי אין הגוף לבד מברך ומשבח את השי"ת כ"א הנשמה בכל גודל תוקף קדושתה עם אור של הנשמה יתירה שמתוספת בשבת הם מברכים את שם ההוי"ה ב"ה, וז"ש מגודל יראת ה' שראוי ליראה את ה' בשבת יראת הרוממות, ע"כ נשמת כל חי תברך את שמך הוי"ה ומגודל אהבת ה' אזי ורוח כל בשר תפאר ותרומם זכרך הוא מדת אדנ"י שהוא מלכנו מדת מלכות שבשבת יש תגבורת החסד והרחמים.

ובזוה"ק פ' תרומה כתב זה השבח של נשמת גדול מאד הוא מדבר ממעלת נר"נ המאירה בנו כי אנחנו חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, ובזה אנחנו דבקים בו ית' והוא אבינו, וע"כ עושה לנו נסים ונפלאות תמיד בכל עת, ועלינו לשבח ולהודות ולהלל אותו ב"ה, ואף שאין בכחינו להללו ולשבחו חלק א' מאלף אלפי אלפים רבבות, עכ"ז עצמותינו תאמרנה ה' מי כמוך כי הגוף הוא נרתק הנשמה מתקדש מקדושתה, ע"כ צריכין להתקדש בכל האיברים בכל שיעור קומה כו' עיי"ש.

(כתר נהורא – הו"ד בספר אור השבת סי' ב אות כ)

נשמת צריך לומר בהתרגשות ובכל כוחו, כמו שאנו אומרים כל עצמותי תאמרנה ה', ושאלו את הרבי רבי הערש רימנובער ז"ל על שאומרים נשמת כל חי תברך, והלא מי הוא המברך עד עכשיו אם לא הנשמה ומאי רבותא, ותירץ, כי עד נשמת מברכת ומשבחת הנשמה עם הגוף ובנשמת משבחת הנשמה לבד, ואשרי לצדיק כזה, ועל כל פנים נשמע כי ענין נשמת הוא דבר אחר לגמרי, שצריך אז למסור הגוף להקב"ה, ובזה נתקנים הנשמות הנדהות, והוא תיקון לפגם הדיבור אם אומרים בחיות גדול, לכן על פי רבינו האריז"ל יש בו יהוד להגות הדיבור לצדיקי עליונים שזכו לזה, אשרי להם.

(ספר התקנות, לבעל שו"א – פרק מא)

ומאותו אור גדול [שנברא בששת ימי בראשית ולא נגנז עד אחר שבת] נשאר לנו חלק קטן בנשמה היתירה שבאדם שהיא בשבת יותר עדינה וקדושה מאשר בשאר הימים, ולכך אנו אומרים בכל שבת נשמת כל חי תברך את שמך.

(ילקוט מעם לועז - בראשית סוף אות כה)

הרה"ק ר' משה ראזוודאוב זי"ע היה אומר: "עם איז כדאי צו ארבעטן דאם נאנצע לעבן בכדי איינמאל צו קענען זאגן נשמת ווי עם דארף צו זיין".

(הגדה של פסח, זרע קודש – עמוד שצט)

נשמת בסוד התפילין

נשמת כל חי וכו' הם סוד התפילין הנקרא חיי המלך, והכוונה היא כי זה הוא תמורת התפילין שבימי החול, וכו' והבא לומר קריאת שמע בשבת מבלי הקדים נשמת כל חי דומה קצת לפי סודו, כקורא קר"ש בלא תפילין.

(מוהר"ח ויטאל - שער הכוונות דרוש א בענין קידוש ליל שבת)

מכאן מדבר הנשמה לבדה

'נשמת' כל חי תברך וכו', הקשה הרה"ק (ר' צבי הירש מרימינוב זלה"ה) ועד עכשיו מי היה המברך אם לא הנשמה. רק הפירוש הוא, כי עד עכשיו, עד נשמת, היו שניהם הגוף והנשמה מברכים יחדיו, ומעתה הנשמה לבדה תברך עם כלות הגוף.

(באורות המים - באר לחי רואי עמוד כ בד"ה נשמת)

יום מוכן לכל השגה בשביל תוספות הנשמה

ואומרים 'נשמת', לרמוז שיש לנו נשמה יתירה בשבת, ובה אנו משיגים חכמה יתרה בשבת, לפי שהוא יום מוכן לכל השגה, ובפרט לצדיקים שהם חיים, כענין שאחז"ל (ברכות יה.) סוד אמרו (ש"ב כג, כ) ובניהו בן יהוידע איש חי, מפני שהוא צדיק נקרא חי, כנוח תמיד עליו הרוח, וזהו 'נשמת כל חי'.

(מטה משה - ח"ד אות תמה)

מסוגל על כל צרה שלא תבא

קבלה בידינו מר"י החסיד ששבח נשמת כל חי מסוגל על כל צרה שלא תבא, לקבל האדם על עצמו כשיהיה ניצול ממנה, לומר נשמת כל חי בתודה וקול זמרה בפני עשרה, ובו נצולו רבים, חס"ל.

(כף החיים - סי' רפא אות ח סד"ה נשמת)

אשרי המכוין בכל תיבה ותיבה

על כן כל איש אשר בו רוח חיים יכוין בנשמת בכל כחו, כי הוא שבח שיר השירים, ואשרי המכוין בכל תיבה ותיבה, ואומר בכל כחו בקול רם בנעימה.

(החוקה - מובא בהגדת בעה"ת עמוד רה)

משום שנתוסף לו נשמה יתירה

נשמת כל חי נתקן בשבת, משום שנתוסף לו נשמה יתירה בשבת, מוסיפין אנו שבח והודאה לשמו יתברך ויתעלה, על כל הטוב והגמול שגמל עמנו מיום היותנו, וגומל עמנו בכל עת ובכל שעה, ואין אנו כדאים לשבח לפניו, ואילו פינו מלא וכו' אין אנו מספקים להודות וכו', וכל אלו הענינים מתבארים בספר הזוהר פרשת תרומה (דף קלח.).

(סדר היום - תפלת שחרית בד"ה נשמת)

להלהיב לבו עד הגיעו להתפשטות הנשמיות

ראוי להלהיב לב האדם כאש אוכלת, לדבר התיבות בכח גדול ועצום, ולהכנים שמחה עצומה מאוד באלהותו ית' שמו ויתעלה, כל כך עד הגיעו קרוב להתפשטות הנשמיות.

(יסוד ושורש העבודה - פרק שמיני בד"ה מרום)

אין אנו מספיקים

ופירשתי מה שאנו אומרים בנשמת כל חי, אילו פינו מלא שירה וכו' אין אנו מספיקים וכו', ושוב אמר ע"כ איברים שפלגת בנו וכו', הן הם יודו, והלא הניח שלא יספיקו ואיך הם יודו. אבל הענין הוא כך, אילו פינו מלא שירה כים וכו', אין כל יחיד ויחיד יכול להספיק אחד מאלף וכו', אך התחברות כל הכנס"י הקדושה, בהיות כולם אדוקים זה בזה והם הדבקים בד' אלקים חיים ומלך עולם, בודאי יספיקו כרצונו וחפצו.

(חתם סופר – ה"כ פ' משפטים ד"ה ועבדתם את)

ובשבע כלכלתנו

על כן יטעה האומר בתפלת שבת, ובשוב"ע כלכלתנו בוי"ו, כי שובע שם הפועל הוא, והנכון ובשב"ע כלכלתנו בלא וי"ו.

(אבן עזרא - מקץ מא כט)

ונאמנים

מחלאים רעים רבים ונאמנים דליתנו, חלאים הם נאמנים, שהקב"ה גוזר ביום פלוני יבואו על פלוני יסורין, לא יעברו לעולם אותו הזמן שלא יזקוהו, כי יש בני אדם שהם חולים באדר, ויש באלול, כשיבא אדר ואלול לעולם חולים הם, זהו נאמנים בשליחותם, מהם דליתנו נשאתנו והצלתנו.

(רוקח - הגדת בעה"ת רי:)

הזמן המעולה שיש ליהודי

שמעתי מהגה"צ ר' יואל אשכנזי ז"ל בשם הרה"ק בעל דברי שמואל מסלאנים זלה"ה אמר: די העכסטע צייט פון א איד איז דאס דאוועגען, ווען ער קען זיך אויסגעבן דאס הארץ פארן אייבערשטן, די העכסטע דאוועגען איז אום שבת 'יומא דנשמתא', די העכסטע דאוועגען פון שבת איז דער 'נשמת', די העכסטע ווערטער פון נשמת זענען די ווערטער "עד הנה עזרוני רחמיך", "ואל תטשני ה' אלקינו לנצח", דאס איז בחינת חרב פיפיות, שתי פיות, הודאה און בקשה [והוסיף עכ"ז אויסצוהערן א צובראכענעם איד און אריינברענען א גוטן געפיל חשוב יותר מאלף פעמים נשמת].

(מהריצ"ו מתלמידיו ז"ל)

סגולה לזכרון לומר מנשמת עד ישתבח בכוונה

הרה"ק רבי חיים מקאסוב זצ"ל אמר להרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זצ"ל: קיבלתי מאבי (רבי מנחם מענדל בעל אהבת שלום) זצ"ל, סגולה לשבחה, לומר מנשמת עד ישתבח בכוונה רצויה, אזי ימצא הסגולה בניקל. הרה"ק מזידיטשוב העמיק ברעיונותיו למצוא מקורה, באיזה מקום היא מרומזת, ופשפש ולא מצא, עד כי אמר לו הרה"ק מקאסוב, ש'כן ח'זבת כ'ל ה'יצורים ראשי תיבות שכח"ה, והסגולה הוא מה שכתוב אחרי זה, 'לפניך ה' אלקינו', שנהיה תמיד עומדים לפני ה', ואין שכחה לפני כסא כבודך.

(ילקוט עטרת צבי - עמוד תלד בהג"ה כד)

מרגלא בפי האז"ק בעל ספרי פתחי זוטא ז"ל לומר בשם הרה"ק מאפטא זצ"ל שאמר כשאני רוצה לומר "נשמת", בא היצה"ר אלי, ומציע לפני כל החטאים שעשיתי עד הנה, וטוען כי חוטא כמוני אינו ראוי לומר "נשמת" לפני הבורא ב"ה וב"ש וכו', אזי הנני אומר לו: אפשר שכל הדברים שאמרתי לי הם אמת, אבל כעת לך ממני, כי עכשיו אני רוצה לומר "נשמת", ואחר אמירת נשמת תבא אלי וכו'.

(שרגא המאיר - פ' תרומה עמוד רכ)

ב'נשמת' נמשך קדושה מלמעלה שיוכל לשורר לחשי"ת

הגה"ק מהר"י מבעלזא זצ"ל, דיבר בקדשו לאמור, 'נשמת מקרי ברכת השיר' (פסחים קיח.), והענין הוא, דאיתא בהאר"י ז"ל, כי השי"ת ברא את האדם לומר שירות ותשבחות בהשפעת קדושה, ולומר דברי תורה בהשפעת קדושה, ואם חלילה לא זכה האדם להיות קדוש תמיד, יוכל עכ"פ בעת אמירת 'נשמת' לזכות לומר דיבורים לפני השי"ת, בהשפעות קדושה לשורר להשי"ת. וזה המכוון בגמרא שנשמת מיקרי ברכת השיר, שיש המשכת קדושה מלמעלה, כדי שיוכל האדם לשורר לפני השי"ת.

(ספר החסידות - תורת בעלזא עמ' רפו / לקט אמרי קודש – ליקוטים עמוד פא)

איתא בשם הרה"ק ר"י מסקווירא זי"ע: נשמת כל חי וכו' עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך ד' אלוקינו ואל תטשינו ד' אלקינו לנצח. וקשה כפל הלשון, מאחר שאמר לא עזבונו חסדיך ד' אלקינו למה הזכיר שוב ואל תטשינו ד' אלוקינו, ועוד מה ראיה מזה שעד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך שאל יטשנו לנצח, והול"ל בלשון בקשה כן ד' אלקינו אל תטשנו לנצח. וי"ל דכך הוא הפי' דמזה שאנו רואים שעד הנה עזרונו וזה לא היה עבור זכויותינו רק בעבור רחמיך לבד, וכן מה שאנו רואים שלא עזבונו עד הנה והיה זה רק בעבור חסדיך לבד, מחמת שאתה הוא ד' אלקינו, מפני זה אנו בטוחים שאל תטשנו ה' אלקינו לנצח, כי הלא אתה הוא ד' אלקינו לעד ולנצח נצחים. עיי"ש.

(בית פנחס - עמוד כט)

ברעב זנתנו ובשבע כלכלתנו. פעם באו גבירים סוחרי חיטים אל הרה"ק ר' דוד מטאלנא זצוק"ל וצעקו מרה: געוואלד רבי מה נעשה, מחירי החיטים יורדים מיום ליום וצפויים לנו הפסדים מרובים. ענה להם הרה"ק מטאלנא זצוק"ל: תרגעו, אותו רבוש"ע שעוזר לעניים בשעה שמחירי החיטה עולים, הוא ית' יעזור גם לכם העשירים כשהמחירים יורדים וכו', וזהו שתקנו לנו חז"ל בנוסח נשמת כל חי בתפלת

שחרית של שב"ק, להודות לה' על חסדיו, ברעב זנתנו ובשבע כלכלתנו, הקב"ה אשר זן את העניים בשנות הרעב (כשהחטה ביוקר), הוא יכלכל את העשירים בשנות השבע (כשהחטה זולה). רישא דקרא קא אמרי העניים, וסיפא העשירים. עי"ש.

(על אבותינו ועל יהוסם - עמוד 125)

מלפנים ממצרים גאלתנו וכו' ומחליים רעים ורבים ונאמנים דליתנו. חז"ל (עבודה זרה נה.) דרשו עה"פ (דברים כה, נט) וחליים רעים ונאמנים, רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן, כי בשעה שמשגרין יסורין על האדם, משביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני, ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני. אולם נתן הקב"ה לישראל כח התפילה שיוכלו לפעול בתפילתם לשנות את השבועה ויסתלקו היסורין אף קודם הזמן שנצטוו לצאת, וזהו הכוונה ומחליים רעים ורבים ונאמני"ם דליתנו, היינו שהושעתנו שלא יהיו החליים נאמנים בשבועתן, ודליתנו מהם אף קודם הזמן, והראיה לזה, מלפנים ממצרים גאלתנו, שאף ממצרים יצאו קודם הזמן של ארבע מאות שנה שנגזר עליהם בברית בין הבתרים.

(מהר"י מבעלוא – לקט אמרי קודש מועדים עמוד רסח)

שועת עניים אתה תשמע צעקת הדל תקשיב ותושיע. הרה"ק בעל יסוה"ע אמר, כשיהודי מתפלל על ענייני הגשמיים הרי זו בחי' שועת עניים, שאם כי אמנם אתה תשמע אי אפשר תמיד למלא מבוקשו, כי יתכן שמבקש דבר אשר באמת אינו לטובתו כלל. אבל צעקת הדל, מל' דלו עיני למרום (ישעי' לח, יד), היינו כשמבקש ומתחנן מהקב"ה: רבש"ע הרם אותי משפלותי אליך ית', מיד תקשיב ותושיע, כי זה בודאי לטובתו.

(תורת אבות - שבת אות קלה / בית אברהם – ריש פרשת תצוה)

גמרא קודם התפלה מסייע לאמירת נשמת

ללמוד גמרא בחול קודם אור היום, הוא בחינת גן עדן התחתון, ובשבת קודם אור היום, הוא בחינת גן עדן העליון, איר זאלט לערנין א דף גמרא בעיון בשבת קודם התפילה, וואלט דער נשמת אן אנדער פנים גיהאט.

(בית אהרן - חלק דיבורים מלוקטים ד"ה ללמוד)

לפמ"ש בסה"ק דרך אמת להה"ק ר"פ מזבאריז זצ"ל, דעיקר השבת בשעת התפלה, היינו שאז מרגיש האדם בקדושת שב"ק ע"י התלהבות ורשפי אש שלהבת יה בהשתפכות הנפש בשעת תפלה.

וי"ל עוד, דעיקר שבעיקר הוא בשעת התפלה השייכת לשב"ק כגון בנשמת וכו', ומה שאדם מרגיש יתרון גם בשאר התפלה, הוא כעין דברי הגמ' (זבחים צא.) אטו שבת לברכת קידוש אהני לברכת היום לא אהני, וכעין (שבת כד.) דמזכירין של הנוכה במוספין משום דיום הוא דנתחייב בד' תפלות, וכן בזה מתפשט קדושת שב"ק, ורגש הנפש גם על שאר התפלה, אגב התפילה המיוחדת לשב"ק.

(שו"ת ארץ צבי – ח"ב, מסכת ביצה עמוד רח)

כלות הנפש בנשמת

הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע אמר: "איך וויים ניט וי אזוי יונגעלייט גייען ניט אוים ביי נשמת", [איני יודע איך אברכים אינם באים לכלות הנפש בעת אמירת נשמת]. ואמר על זה מרן היסוד העבודה זי"ע: "אנו ב"ה מצאנו עצה לזה, אז מיר האלטען ביי גרויסע אהבה, נעמין מיר זיך צו יראה", [אם אנו אוחזים בגודל מדרגת אהבה, לוקחים את עצמינו למדת היראה].

(תורת אבות - שבת אות לז)

שלא להתנאות בשירות ותשבחות

הן הם יודו ויברכו וגו' (תפלת נשמת). כי כתיב (ישעיה מג, כא) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו, ולא עשה כן לכל גוי, ואעפ"כ כתיב (דברים ג, ז) כי אתם המעט מכל העמים, ואמרו חז"ל (חולין פט.) חושקני בכם שאפילו בשעה שאני נותן לכם גדולה אתם ממעטים עצמיכם וכו'. וז"ש הן, שבני ישראל נקראים הן שאין לאותיות אלו זוג כנודע (שמו"ר פט"ו ס"ז), והטעם כי הם יודו ויברכו, כלומר אם שיודו ויברכו וישבחו וגו', עם כל זה בבחינת הם למפרע מ"ה לשון ענוה.

(רב טוב - פרשת קדושים)

השירה מצד חסדיו ית"ש

אנו אומרים ביום שבת קודש (תפלת נשמת) ואלו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנו מספיקים להודות כו' על אחת מאלף כו', על כן אברים כו' הן הם יודו ויברכו. ולכאורה זהו סתירה מניה וביה דקודם אמר אין אנו מספיקים להודות אפילו אחת מאלף, דמשמע מזה דאסור לברכו ית' כי גנאי הוא לו השבח והברכה, דמשמע מהמברך שמסיים לכלהו שבחא דמארי, ובאמת אינו אתחלתא דאתחלתא ממקצת שבחו, והדר אמר תיכף על כל אברים הן הם יודו. אמנם התשובה בזה ממה דקאמר ואלו פינו מלא שירה כו' כי אין אנו מספיקים להודות אפי' אחת מאלף, דלפי זה זכינו דאפילו למלאכי רומה אין ביכולתם די באר להודות ולשבח לאדון כל העולמים, ואם כן על כרחך כל הענין מה שהקב"ה נתקלם ונשתבח מברואיו, הוא רק מצד חסדיו שמזכה את ברואיו. אמור מעתה על כן אברים שפלגת בנו כו' גם המה יודו ויברכו, שמכוין שהיא רק מצד חסד גם אנו נשיג מאתו רחמים וחסדים ונודה ונברך לשמו ית'.

(קדושת יו"ט - פרשת חיי שרה)

להכנים שמחה עצומה באלקותו

ובוודאי ראוי להלהיב לב האדם כאש אוכלת לדבר התיבות בכח גדול ועצום ולהכנים שמחה עצומה מאד באלקותו יתברך שמו ויתעלה כל כך עד הגיעו קרוב להתפשטות הנשמיות.

(יסוד ושורש העבודה - שער ח פ"ח)

בפי ישרים תתרומם

ידוע הוא בספרי המקובלים דיצחק ורבקה הוא עיקר סוד התפלה, והיינו יצח"ק עולה ר"ח ורבקה עולה ש"ץ, וצירוף זה עולה תקט"ו גימטריא תפל"ה, וזה גימטריא של ואתחנן. וע"ז מרומז בנוסח התפלה של בפי י'שרים צ'דיקים ח'סידים ק'דושים ר"ת יצחק, תתר'ומם תתב'רך תתק'דש תתה'לל ר"ת רבקה.

(חתם סופר – פרשת תולדות, תו"מ עמוד צג בד"ה וג"ל / ה"כ עמוד רנה ד"ה במדרש)

סיפר הרה"ק רבי אברהמ'לע מפוריסוב זצ"ל שהיה מכיר חסיד מפורסם והיה משבח אותו מאוד, שהיה לו מרירות גדול כשהגיע בשב"ק לתפילה בפי ישרים תתרומם וכו', כי נעשה בעצמו מבויש שעם מי יוכל להתאחד ולהכלל, הלא הוא יודע בעצמו שאינו כאחד מהם ולא שייך לחברותא זו, והיה מר לו מאוד, אך כשהיה מגיע ל'במקהלות רבבות עמך בית ישראל', אז נתיישב דעתו כי בתוך 'עמך' בין איך אויך, וגם אני אוכל לשבח את בוראי, וכשהגיע ל'הכל יודוך והכל ישבחוך' היה שמח מאוד והתחיל לרקוד כי גם אני בתוך 'הכל', ואוכל לדבר לפני בוראי.

(זכותא דאברהם, פאריסוב - עמוד ל)

שכן חובת כל היצורים

שמעתי מה שאומרים בשבת קודש ש'כן ח'ובת כ'ל ה'יצורים ר"ת שכחה, הענין כי איך יצאנו ידי חובותינו, מה שאנו חייבין להלל ולהודות לשמו יתברך בכל עת ובכל שעה, על רוב נפלאותיו וטובותיו וכו', אבל המליצה עבור זה כי ר"ת הוא שכח"ה, שמה שאינו משבח ומהלל הוא מחמת שנטבע בנו כח השכחה, לשכוח טובותיו ונפלאותיו אשר הם בכל עת ובכל שעה, ואין בעל הנס מכיר את ניסו, עד כאן שמעתי.

(ייטב פנים – חנוכה אות א בד"ה נ"ל)

הבוחר בשירי זמרה מה שאינו יכול להתאפק

בשם הה"ק זי"ע בעל באר מים חיים, הבוחר בשירי (השיריים של) זמרה, היינו מה שאי אפשר עוד להצניע בתוך לבו ואבריו, ועל ידי זה מוכרח לשורר ולזמר כמו השיריים אלו העוברים על הכלי שנתמלא כבר על כל גדותיו, ולא יכול עוד להתאפק ולהחזיק בפנימיותו, בזה בוחר השי"ת.

(דברי תורה – מונקאטש - מהדו"ר אות יא)

הבוחר בשירי זמרה מה שנשאר בלבו

שמעתי ממו"ח הה"ק [מהרי"ד מבעלזא] ז"ל בשם הה"ק מסטרעליסק ז"ל על הנוסח בתפלת ישתבח, הבוחר בשירי זמרה, שלכאורה הלשון כפול, ששיר היינו זמרה, ועכ"פ היה לו לומר בשיר וזמרה, ופי' שהוא מלשון שיריים, כלשון שיירי מנחות, והכונה שהשי"ת בוחר השיריים, דהיינו במי שהיה בלבו שפע תפלות ויותר ממה שהתפלל נשאר בלבו, באלו השיריים בוחר השי"ת.

(שארית לפינחס - שמח"ת)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

נשמת בגודל היראה

רבינו רבי אלימלך זי"ע כשאמר נשמת בתפלת שב"ק, המשיך עליו היראה, כהיראה שהמשיך עליו הרמב"ם זי"ע בעת שכתב חיבורו הגדול. **(אוצר ישראל - מערכת ר"ר אלימלך אות לג)**

פע"א ביום השבת בשעה שהתפלל רבינו [הגה"ק מוהרי"א מזידיטשוב זי"ע] תפילת נשמת בישיבה בינו לבין עצמו בלחישה, וידו הימנית היתה מונחת על השלחן שבצדו, וכשהגיע רבנו לפסוק 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך' ראה אחד מתלמידיו הק' שפתאם נזדקפו שערות ידו הקדושה כמסמרות נטועים למעלה, ונבהל ממראה עיניו, וכמעט שנתעלף מפני הפחד הגדול שנפל עליו.**(פאר יצחק, זידיטשוב - עמוד יד ס"ח אות ג)**

נשמת כל ח"י תברך

ומסופר על הרה"ק הרבי ר' מרדכי דוד מדאמבראווא זי"ע, שפעם אמר לו הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, שראה עליו גזירה קשה שצריך ח"ו להסתלק מן העולם, רק בזכות עבודתו הקדושה, ובמיוחד על שאמר תפלת 'נשמת' בהתעוררות יתירה ובהתלהבות כלפיד אש קודש, נתבטלה הגזירה. **(כרם החסידות - חוברת ג עמוד ע)**

בעיני בשר ראינו הכתלים מתפללים

פעם שבת מרן הרה"ק בעל בית אהרן זיע"א בעיר אחת לרגל נישואי אחד מצאצאיו, והשתתפו שם הרבה צדיקים וחסידים, והיה עומד בתפילת שבת ואמר נשמת לפני התיבה והקהל עמו בהתלהבות עצומה, ואחד מהצדיקים זי"ע שהיו שם על שבת היה מספר כל ימיו בהשתוממות והתבטא: "מיט מיינע פליישיגע אויגין האב איך גיזעהן אז דיא וועלט האבין מיט גידאוונט".

(ישע אהרן, קארלין - עמוד קמה)

כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך

שמעתי שאחד מחסידי קארלין, שהיה עובד ה', ובפרט בעת התפילה היה צועק בקול גבוה כמנהג חסידי קארלין, פע"א הוצרך לשבות שבתו בעיר סאדיגורא, שם התפללו בקול דממה דקה כידוע, ונכנס לפני השבת אל הרה"ק רבי אברהם יעקב

מסאדיגורא ואמר שהוא מבקש סליחה, אם במשך השבת לא ישלוט בעצמו ויצעק בתפילה כדרך חסידי קארלין. אמר לו הרה"ק למה לך לצעוק במקום שאין עושים כן, תתפלל כמנהג המקום, שלא לבלבל את המתפללים ולא להפריע להם. ואכן אותו חסיד התאמץ לשמוע בקולו, ובמשך תפלת השבת שלט על עצמו ולא צעק כלום, אבל כשהגיע לתפילת 'נשמת' לא יכול יותר להתאפק, ופרץ בצעקות וקולות רמים. במוצאי שבת נכנס אל הרה"ק מסאדיגורא להיפרד ממנו וביקש מחילה על צעקותיו בשעת התפילה. אמר לו הרה"ק, בודאי הנני מוחל, ולא אקפיד ח"ו על יהודי יר"ש שמתפרץ בצעקות באמצע התפילה. שאל החסיד אם הרבי מסכים לכך מדוע בער"ש אמר לי הרבי שלא אצעק, השיב לו הרבי בער"ש באת ואמרת שאתה עתיד להתפרץ, וע"ז אינני מסכים, שמתחלה תקבע בדעתך להתפלל בקול נגד מנהג המקום, אבל לאחר שבאמת לא יכולת לשלוט בעצמך והתפרצת, בודאי איני מקפיד על כך, שהרי כן נאה ויאה לחסידי קארלין. (שה לבית - גשמי ברכה עמ' תא)

כשבאו הציבור לתפילה כבר החזיק אצל נשמת

התפלה בשבת בבוקר התחילה [אצל הגה"ק מקאזאגלאוו בעל ארץ צבי] בשעה מוקדמת, ובעת שהמתפללים באו לתפלת שחרית, הרב כבר החזיק בתפלת נשמת כל חי, והאריך בה כדי מחצית השעה ויותר, והדגיש כל מלה היוצאת מפיו בנעימה מיוחדת, ובקול רעש גדול, והיו כל אבריו מתרעשים, וכל גופו מירתת בהתלהבותו כי רבה, והיה מורגש לכל המתבונן בעבודתו הק' כבן המתחטא לפני אביו בגודל הערגה וכיסופין עד כלות הנפש, ועד שאמרו, מי שעדיין לא שמע את הגאון הקוזיגלובער אומר נשמת, לא הרגיש טעם תפלה מימיו, וכל מי שזכה להיות נוכח במעמד זה לא שכחו כל ימי חייו. (נאוני פולין האחרונים - עמוד רמח / ארץ צבי - ליקוטים קצרים אות ב)

אז ישיר ונשמת עד כלות הכוחות

בהתחלה כשהתחלתי [הרה"ק ר"א ראטה זצ"ל] להנהיג את החבריא, אברהם מאיר (תלמיד מוהר"ק לרביה"ק) היה רגיל לשואלני, למה אני לא מתפלל שבת שחרית לפני העמוד, אני הסתכלתי עליו כאלו בתמהון, איך יכולים עוד אחרי נשמת לעמוד לפני העמוד אחרי אז ישיר ונשמת, ואיך עוד יכול להשאר כל כך הרבה כח לעמוד להתפלל לפני העמוד, לא היה לי השגה לזה עוד היום כשדיבר בשיחה זו בעונותינו הרבים יש לי כבר השגה לזה כמו שאתם רואים וכו'. והמשיך רביה"ק בענוות קדשו ואמר, אני היום כל כך מגושם בעונותינו הרבים, שכבר יש לי השגה לעמוד אחרי נשמת לפני העמוד. (הודאה לבורא עולם, לבעל שו"א - עמוד קיד)

נשמת בקארלין

סיפר רבינו [הרה"ק רמ"מ מווישווא - בעל שארית מנחם] בשיעורו, ששמע מר' יודל עביר רוזנברג ז"ל, כי פעם נסע להסתופף בצל הרה"ק ר' אהרן מקרלין זצ"ל. בשבת בבוקר הגיע הרה"ק לבית המדרש, ומצא את רוב האנשים ישנים על הספסלים, מחמת עייפותם מעבודת הקודש של ליל שבת. מיד העירו את הישנים על פי פקודתו. הרה"ק אמר למשמשו: 'הבא את הקאשע' (דייסה מכוסמת) - ויצק לכל אחד מהמאכל כשהוא אומר: 'אבל עכשיו צריך להתפלל!' והחלו להתפלל בהתלהבות נוראה. והעיד ר' יודל עביר, שההתלהבות היתה כה גדולה, כי בתפלת 'נשמת' הסתיר את ראשו בתוך הסטנדר מרוב פחד. (הגאון הקדוש מווישווא - ח"ב פרק כח אות יד)

תולדה דאש

פעם בשב"ק בשעה מוקדמת בבוקר נכבה האש מהכיריים שהיה מונחים עליהם הקדירות של מאכלי שבת של רבינו, הרבנית ע"ה פנתה בצער לרבינו ואמרה לו שבודאי עד שהוא יחזור מהתפלה אשר כמובן נמשכת שעות ארוכות עד אחר הצהרים, בוודאי יתקררו המאכלים, אך רבינו זי"ע לא הראה סימן לחשש כל דהוא, וכשחזר רבינו מהתפלה ראתה הרבנית ע"ה כי קדירות האוכל עוד רותחים ללא שהאש בוער מתחתיו, התפלאה הרבנית על הענין ושאלה את רבינו על פשר הדבר, ענה לה רבינו בפשטות, כי האש של נשמת כל חי, היא שהבעירה את האוכל עד עתה. (הודאה לבורא עולם, לבעל שו"א - עמוד קיד)

אברים שפלגת בנו יקדישו וימליכו

פעם בא בחור אחד לפני כ"ק מרן אדמו"ר מבאבוב זצ"ל ושפך את מר שיחו שרוצה לחזור בתשובה ולהתחיל לעבוד את ה' ביראה טהורה. הורה לו רבינו שבראשית דרכו יכוון את לבו בעבודת התפלה, ושאל הבחור באיזה תפלה יקדיש את כוחותיו, ענה רבינו 'בתפלות שבת', והבחור התנצל שקשה עליו לכוון בכל תפלות שבת, והורה לו רבינו להתחיל בתפלת נשמת, ויאמרנה במתינות ובכוונה, וע"ז יקל לו לעלות מעלה ולכוון בשאר תפלות שבת. (מגן אבות, באבוב - עמוד רצז)

עד הנה עזרונו רחמיך

הייתי אצל רבי יואל אשכנזי יומיים לפני פטירתו, ובשארית כוחותיו רצה לסבר לי את האוזן מה הרגשתו כשהיה אצל מרן המהר"ש מסלאנים זי"ע, וכך אמר לי, הרי יודע אתה שלא זכיתי בזש"ק כמה שנים לאחר הנישואין שלי, ונסעתי לחו"ל בכדי להזכר לטובה אצל מרן המהר"ש זי"ע, ובעמדי בתפלה בשב"ק בעת שאמר בקולו הערב "עד הנה עזרונו רחמיך" וכו' היה לי כזה תענוג רוחני, שחשבתי בעצמי, אם ישאלני אדם שבידי לבחור אחת משניהם או להתפלל בתענוג כזה, או שתוושע בזש"ק באיזה מהם אני בוחר, הייתי מוותר על זש"ק, ובלבד שאזכה להתפלל כמו שהרבי מתפלל, זאת היתה הרגשתו של רבי יואל. (מזקנים אתבונן - ח"ב עמוד רמב)

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה בשמחת השבע ברכות אצל
הרב הגאון רבי נפתלי הירצקא צוויבל שליט"א
ראה"כ כולל תורה ויראה דרב"י בוויליאמסבורג יצ"ו
בבית המחותן בקרית יואל יע"א

מוצש"ק פרשת וירא שנת תשפ"ג לפ"ק

הג"ר מאיר לייב קטינא שליט"א: איך וועל נאכזאגן א דבר צחות, – אויף די וואכעדיגע סדרה, איך האב געהערט פון ר' אהרן ארי' כ"ץ, אז אין אנהויב וועז מ'האט זיך אהנגעהויבן צו ציען קיין פלעטבוש, און דער רבי ז"ל האט עם לכתחילה נישט אזוי גורם געווען דאם אהין פארן וואוינען, כ'רעד אין יענע תקופה.

א' הנוכחים: דער עולם איז דען נישט געגאנגען אהין וואוינען, מ'האט'זיך נישט אהין געצויגן?.

הגרמ"ל: נישט קיין ווילימסבורגער אידן.

עכ"פ האט איינער געמאכט דארט א ברית, און האט געלאדענט דעם רבי'ן ז"ל, ער האט געוואלט ווייזען פארן רבי'ן אז מ'האט געמאכט א מקוה, ער האט געוואלט ווייזן וויי מ'טוהט אויף און ס'וועלט א גוט מקום צו וואוינען.

האט דער רבי אזוי געענטפערט בצחות, איך פארשטיי נישט, עם שטייט די וואכעדיגע סדרה, 'אולי' יש חמישים צדיקים, איז געווען צדיקים אדער נישט, וואם טוט זיך דא... וואם איז געווען דער מציאות? האט דער רבי געזאגט, עם איז טאקע נישט געווען, נאר עם איז געווען אזעלכע 'סדום' צדיקים, ער האט געמאכט אזוי מיט די אויגן, סדום צדיקים..., ממילא האט ער געפרעגט 'אולי' יש צדיקים.[1]

רבינו: די וועלט זאגט א ווערטל, מ'זאגט עם נאך פון פעטער ז"ל, מ'זאגט עם נאך פון אנדערע, אולי יש עשרה צדיקים בתוך העיר, און אז עם דא צעהן צדיקים וואם וועט שוין זיין?, האט ער געזאגט, צעהן צדיקים אין שטאט וועלן זיי שוין צוויישן זיך הרוב מאכן די שטאט....[2]

*

---

1 כעין זה מובא בס' חידושי הרי"ם (פר' וירא) שכשאברהם אבינו שאל אולי יש חמשים צדיקם וגו' כתיב 'צדיקם' חסר, דהיינו שכוונתו היה לצדיקים כאלו שהיו רק צדיקים לגבי סדום, ע"ש.

אגב, כן מסופר בתולדות הגאון רבי איצל'ע מוואלאזין זצ"ל כששהה פעם רבי איצל'ע במעונות מרפא מחוץ לרוסיא, נתקל בבנם של קדושים מפורסם שהיה מתנהג בביתו כצדיק אך פרק מעליו כל עול בהיותו בנכר, והבריות היו מרננים אחריו, נענה רבי איצל'ע ואמר, זהו שאמר אברהם אבינו 'אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר' (בראשית יח כ"ו), שכן מן הסתם היו 'צדיקי סדום' צדיקים רק בתוך העיר, ואך יצאו ממנה פקעה צדקותם, אלו פני 'צדיקי סדום', ע"ש.

2 עיי' בס' רצון צדיק (מהרה"ח ר' לייביש לעפקאוויטש ע"ה על בניית העיר קרית יואל) שכשמרן רבינו ז"ל הודיע רצון קדשו לבנות עיירה מחוץ לעיר ווילימסבורג, באופן שתהיה על טהרת הקודש מכלי זוהמת ושאון העיר, הגיע א' מרבני העיר ווילימסבורג למרן ז"ל וביקש לדבר על לבו שלא יעזוב את העיר, ובתוך דבריו נענה ואמר 'דער רבי מיט אונז רבנים אינאיינעם וועלן זעהן אויפצובויען דא די שטאט מיט אידישקייט', אז השיב לו רבינו דברי צחות הנ"ל בשם הרה"ק מגארליץ זי"ע, ע"ש.

הגרנ"ח: די וואך איז די יארצייט פון רבי שלום קאמינקער.

רבינו: יא, כ' חשון איז די יארצייט,[3] דאם איז יעצט מאנטאג.

הגרנ"ח: ס'איז דא פון אים א הפלא'דיגע וואורט,[4] אז ס'וועלט געברענגט אז ביי שבירת הלוחות זענען ארויסגעפלויגן טויזענט אורות,[5] וואם איז דער חשבון פונקט אזויפיל?

זאגט ער, ווייל ס'שטייט אין ש"ך על התורה (פ' עקב) אז בשעת שבירת הלוחות איז נאר ארויסגעפלויגן אלע ענדע מ"ם און סמ"ך ם' וואם זענען געשטאנען בדרך נס.[6]

רבינו: יא, מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנם היו עומדין (מגילה ב:).

הגרנ"ח: אין די עשרת הדברות איז דא צוויי אין צוואנציג ענדע מ"ם, אין צוויי סמ"ך ם, צוזאמען באטרעפט עס פונקט טויזענט, ווייל צוויי אין צוואנציג מאל מ', איז אכט הונדערט און אכציג, און צוויי מאל ס' איז הונדערט און צוואנציג, קומט אוים צוזאמען טויזענט.

ס'איז א פלא וואם דער חתם סופר שרייבט אויף א פלאץ אז ס'איז דא 'איין אין צוואנציג' ענדע מ"ם צוזאמען מיט צוויי סמ"ך ם' און ס'איז כמנין 'תתק"ם'.

רבינו: ער זאגט דאם אין פ' תרומה.[7]

אבער באמת, מ'קען דאך זעהן אין פסוק, וויפיל שטייט טאקע.

הגרנ"ח: איך האב אפגעציילט 'צוויי אין צוואנציג' ענדע מ"ם ם'.

אבער מ'קען פארענטפערן דעם חתם סופר, מיט א מדרש, אז די וועלט 'זכור את יום השבת לקדשו' איז געבליבן אין די לוחות וועלן משה רבינו האט עם צובראכן. מ'טייטש מיט דעם, ושני לוחות אבנים הוריד בידו, משה רבינו האט אראפגעווארפן די לוחות, וכתוב בהם שמירת שבת, אבער שמירת שבת איז געבליבן שטיין.[8] במילא שטימט עס, ווייל עם האט איין ענדע מ' זכור את יו"ם השבת לקדשו, וואם דעם איז געבליבן, חוץ דעם איז טאקע כמנין תתק"ם.

רבינו: כ'האב געזעהן א טייטש אויף די גמרא (מגילה ב:) מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנם היו עומדין. אז ס'שטייט אין פסוק דארט ביי די ברכת יעקב (בראשית מט, טו) ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד, איז 'ויט שכמו לסבול', ווער עם נעמט אויף זיך דעם עול התורה, איז ויהי ל'מס' עובד, ער איז אזוי ווי די מ"ם וסמ"ך שבלוחות שבנם היו עומדין, וואם קען נישט שטיין אליינם.

---

3 הרה"ק רבי שלום הלוי ראזענפעלד ז"ל מקאמינקא, מתלמידי הרה"ק מראפשיץ ז"ל והרה"ק מהר"ש מבעלזא ז"ל, הי' ידי"נ עם הרה"ק הדברי חיים מצאנז ז"ל, הי' אבד"ק יארטשוב ואח"כ בקאמינקא, מדברי תורתו נדפס בס' אוהב שלום שי"ל באהרה"ב, נלג"מ בשנת תרי"ב לפ"ק.

4 מובא בס' אוהב שלום (פר' עקב) ובהערות למטה מובא שהרה"ק האמרי נועם שאל את הרה"ק מקאמינקא מהו הענין של האלף אורות, והוא אמר לו את הד"ת הנפלא הנ"ל, ובס' עטרת ישועה (ליקוטים ב') מובא ד"ת זו בקיצור בשם הרה"ק הנ"ל.

ומביא שם שהאדמו"ר מהר"י מפשעווארסק זצ"ל סיפר שהאמרי נועם נענה ואמר על דבר תורה זו, 'דער ישועות יעקב איז טאקע א גאון, אבער אזא תורה קען נאר זאגן דער קאמינקער רב...

5 בס' ילקוט ישר ערך מ' אות ד' פירש בזה אלף זעירא, למה נחסר דוקא אלף אורות, עי"ש.

6 וז"ל: ויש מי שפירש שמה שנשבר הוא תוך המ"ם סתומה ותוך הסמ"ך שהיו עומדים בנם, ואחר שהיו בני חורין כמו שאמרו ז"ל (שמות רבה ל"ב א') חורין ממלאך המות, שנאמר (שמות ל"ב ט"ז) חרות על הלוחות אל תיקרי חרות אלא חירות נעשו עבדים וחייבים ליתן מ"ס שהן מאה ברכות בכל יום, כי אחר שהיו בהם ס"ם חיים נעשה ס"ם המות, זהו שאמרו ז"ל (במדבר רבה י"ח כ"א) בימי דוד היו מתים בכל יום מאה, עד שעמד ותיקן מאה ברכות שנאמר (שמואל ב כ"ג א') נאום הגבר הוקם ע"ל בגימטריא מאה, והסוד הוא שלא יקח המ"ם לבדה אלא עם הסמ"ך, פירוש שיחבר את האוהל להיות אחד עד כאן, ע"ש.

7 וז"ל: והיו הכרובים פורשי כנפים. הנה כל כרוב בפרישות ב' כנפיו והראש באמצע הנה הוא צורת 'שין' וכן השני, והיו מחופפים על אמרת הלוחות העדות, והיינו ש"ש אנכי על אמרתיך.

והנה מה העדות יש בלוחות ובמה יודע שמעשה אלקים המה, אלא במ"ם וסמ"ך שבנס עמדו (מגילה ב:) והיינו עדות, והנה כ"א ממי"ן סתומות בעשרת הדברות וב' סמכי"ן 'פסל' לא תעשה לך פסל, חס"ד ועשה חסד לאלפים, כ"א פעמים מ' וב' פעמים ס' עולה תתק"ס שהוא י"ו פעמים ס', כי חרבו של הקב"ה לעשות דין ברשעים הוא יוה"ך כמ"ש (מג"א סי' תע"ג סע"ק כ"ס)... עיי"ש עוד.

8 כ"כ בספר אורח לצדיק מהרה"ק רבי אליעזר ליפא מ'חמעלניק בן הרה"ק רר"א מליזענסק ז"ל (פ' יתרו), ובספר קדושת אהרן [סאדיגורא] בהוספת שבסוף הספר מביא בשם מדרש הז"ל ישן, 'בשעה שנשתברו הלוחות ע"י משה רבינו ע"ה לא נשארו שום תיבה ואות שלימים שהיו אותיות פורוחות, ונשארו רק שברי לוחות, אולם הדיבור של זכור את יום השבת לקדשו נשארו בו כל התיבות והאותיות שלימים', עכ"ד המדרש.

דער בני ישששכר אין די מאמרים אויף פסח (מאמר ט' אות ג') זאגט אויך ענדליך אזוי.[9]

*

הגרנ"ה: מ'האט דא געדעדט פריער אז אין דברי יואל (פ' אחרי) זאגט דער רבי ז"ל א תירוץ אז וועגן דעם איז יא נוח לו לאדם שנברא משלא נברא, ווייל מען רעכנט דעם טוב העתיד וואם אלע דורות הבאים וועלן טוהן מצות ומעשים טובים.

איך האב אמאל געפרעגט דעם רבי'ן ז"ל דעם ברך משה, וואם איז דער טעם אז מען קוקט אויפן טוב העתיד, האט ער מיר געזאגט מען קען עס פארשטיין מיטן נימוקי יוסף אין מס' בבא קמא, דער נימוקי יוסף פרעגט דארט לויט ר' יוחנן וואם לערנט אז אשו משום חציו, וויאזוי מעג מען אנצינדען לעכט ערב שבת ס'זאל ברענען אום שבת, עס ווערט דאך געראכנט אזוי ווי ער האט עס אליין אנגעצונדן אום שבת.

ענטפערט דער נימוקי יוסף אז אשו משום חציו איז פשט אז אלעם וואם געשעהט שפעטער ווערט גערעכנט אזוי ווי ס'ווערט געטוהן אין די רגע וואם ער האט עס אנגעצונדן,[10] מיט דעם פארשטייט מען זייער גוט פארוואם מען רעכנט שוין דעם טוב העתיד.

אזוי ווי ס'ווערט געברענגט אין די הקדמה (מבן המחבר המסדר והמו"ל) פון ערוגת הבושם על התורה מיט דעם נימוקי יוסף, אז דאם איז דער טעם פארוואם מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (עי"ש בד"ה ובזה מובן).

רבינו: מיר איז קשה געווען א שטארקע קשיא אויף די קשיא פונעם נימוקי יוסף וויאזוי מ'זאל מעגן צינדען לעכט ערב שבת אויב איך לערן אשו משום חציו, ווייל ס'איז דא א בית מאיר (או"ח סי' פ"ד) וואם זאגט אז ביי שבת איז נישט שייך קיין שליחות, ווייל די תורה האט נישט מקפיד געווען אויף די עצם מלאכה וואם ווערט געטוהן, נאר דער עיקר איז די שביתה ממלאכה אז דער גוף זאל רוהען, גופו נח,[11] אסאך זאגן אזוי, דער ישועות יעקב (או"ח סי' רס"ג סק"ו, אבה"ע סי' ה' סק"ה) זאגט אויך אזוי, און אין חתם סופר אין עטליכע תשובות זאגט ער אויך אזוי,[12] אויב אזוי איז דאך נישט קיין קשיא, ווייל בעצם רוהט זיין גוף אום שבת, די מלאכה פון אנצינדן דאם פייער האט ער דאך געטוהן ערב שבת איז דאך שבת גופו נח.[13] האב איך נישט פארשטאנען דעם נימוקי יוסף'ס קשיא.

---

9 וזלש"ק: ...דהנה בכל אותיות האלפ"א בית"א אין לך אות שלא יהיה לו העמדה ומציאות כלל בזולת המקום כמו מ' וס' שאין להם מציאות כלל בזולת המקום הסובלן, דכל האותיות יכולין לעשותן בזולת מקום, מה שאין כן מ' וס', על כן מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין.

וכמו כן יתפרש בכאן וישימו עליו שרי מסי"ם היינו שרים מכשפנים וחרטומים שיהיו פועלים בהם כל כך בטומאתם, עד שנעשו לאחדים עמהם וכפופים לגמרי אליהם ולא היה להם מציאות בזולתם הבן הדבר. ועפ"י הדברים האלה תבין גם כן מעלת ישששכר בעבודת התורה נאמר עליו (בראשית מט, טו) ויהי למ"ס עובד, אין לו מציאות בפני עצמו בזולת התורה... עכלש"ק.

וע"ע בספר ליקוטי מהרצ"א (פר' ויגש) עה"פ ישששכר חמר גרם כתב וז"ל: ויהי למ"ס עובד שאין לך בכל האתוון אותיות שצריכין מקום כמו אלו הב' אותיות. ועוד שם ד"ה ויהי למס עובד כתב: שאלו הב' אותיות מ' וס' צריכין מקום, משא"כ שארי האותיות אפשר לחקוק אות מאיזה עץ או מתכות או קלף ואינו צריך לקביעות מקום, אבל אותיות מ"ס לא יוכלו אלא במקום ע"כ.

10 בגמרא (ב"ק דף כ"ב.) אתמר רבי יוחנן אמר אשו משום חציו, וריש לקיש אמר אשו משום ממונו, פירש"י ז"ל משום חציו, חייבו הכתוב דאיהו קעביד דהוי כזורק חץ, משום ממונו, כשורו ובורו שהזיקן, וידוע קושית הנימוקי יוסף (שם) שהקשה דלמאן דאמר אשו משום חציו, האיך שרינן עם חשיכה להדליק את הנרות, והדלקתה הולכת ונגמרת בשבת, הא מה שדולק בשבת נחשב כאילו הוא עצמו הדליקן, ותירץ דאין הפירוש אשו משום חציו דנחשב העשיה דלהבא כאילו עשה אז, רק אמרינן דכל מה שנעשה במשך הזמן על ידי חציו, נחשב כאילו נעשה עתה ברגע שירה החץ עי"ש.

11 הבית מאיר תי' בזה מש"כ הרשב"א (שבת ס"ד ד"ה אמר רבי יהודה) דישראל שקיבל עליו שבת קודם חשיכה מותר לו לומר לישראל חבירו לעשות לו מלאכה, ובשו"ת פנ"י שם הקשה ע"ד הרשב"א דמה טעם אינו אסור לומר לאחר לעשות מלאכה, הא עיד"י נעשה לשלוחו ושלוחו של אדם כמותו, ואי דאין שליח לדבר עבירה, הא קיי"ל (ב"מ י.) דבמקום דאין השליח בר חיובא יש שליח לדבר עבירה.

12 עי' בשו"ת חת"ס או"ח סי' פ"ד וסי' ר"א, ובחו"מ סי' קפ"ה וח"ו סי' כ"ד ועי' בחי' לשבת ק"ל:, ושו"ת כתב סופר או"ח (סי' מ"א).

13 ועי' בישועות יעקב או"ח (סוס"י תרמ"ח) בתשובה ב' של נכד המחבר שהוא בעהמח"ס שו"ת ברכת רצ"ה ע"ש בד"ה עתה וכו' באמצע הדבור, דלמ"ד מלאכה שאצל"ג פטור אמרינן דבשבת עיקר האיסור הוא על האדם למען ינוח, אבל המלאכה גופה אינו מתועב, כדעת זקינו בישוע"י אה"ע (סי' ה'), ומפורש מדבריו דלמ"ד מלאכה שאצל"ג חייב שפיר י"ל דהמלאכה גופה מתועב, וכ"כ בספר גן דוד (דף כ"ו.) בשם המפורשים, דלר"ש דס"ל מלאכה שאצל"ג פטור, י"ל דמלאכת שבת הוא איסור גברא למען ינוח, ולר"י דמלאכת שבת שאצל"ג חייב, סובר דמלאכת שבת דאסרה תורה הוא איסור חפצא [וכס' במגן אבות להגאון

הגרנ"ח: יא, אין הכי נמי, טאקע א שטארקע קשיא אופ'ן ניטמוקי יוסף'ס קשיא.

ס'איז דא א תשובה אין מנחת יצחק ח"ד (סי' כ"ו) דארט רעדט ער וועגן לייגען א תבשיל ערב שבת עם זאל זיך אנצינדן דורך א זייגער אדער אנשטעלן א וועקער זייגער, ברענגט ער דארט אראפ דעם ניטמוקי יוסף, און ער ברענגט אז דער תשובת ריב"א (או"ח סימן ו') פרעגט די קשיא אויפן ניטמוקי יוסף אז לויט דעם בית מאיר איז נישט שוועער.

רבינו: יא, ער ברענגט דארט פונעם קצות אין [חו"מ] סימן ש"צ וואס פרעגט נאך אויך אויפ'ן ניטמוקי יוסף.[14]

אבער כ'האב געזעהן ס'איז דא דער פני מבין (שו"ת פני מבין או"ח סי' פ"א), ער רעדט אויך פון דעם, לגבי די סברא פונעם בית מאיר, זאגט ער, די סברא איז נאר גוט אויף די עשה פון שביתה, ממילא איז נישטא קיין שליחות וויייל ער איז יא שובת, אבער די לא תעשה פון לא תעשה כל מלאכה דאם איז יא דא, און ער זאגט טאקע אז ס'איז א דאורייתא. ער זאגט אמירה לעכו"ם שבות, אבער ווען איינער וועט טאקע הייסן א גוי עובר זיין, דעם לאו איז ער יא עובר. דער פני מבין מאכט אזא חילוק צווישן די עשה און די לא תעשה פון די מלאכה, אזא אויפטוה האט ער דארט.

הגרנ"ח: שטימט טאקע יא דעם ניטמוקי יוסף'ס קשיא, וויייל דער 'למען ינוח' גייט נאר ארויף אויף די עשה.

רבינו: יא, די לא תעשה איז ער יא עובר, איז עס א דאורייתא, דער פני מבין איז אזוי מחלק די צוויי.

הגרנ"ח: ס'האט א שייכות צו די סדרה, וויייל דער יד יוסף די וואך פרעגט אויפן פסוק ובן הבקר אשר עשה, אז אברהם האט עס באשאפן דורכ'ן ספר היצירה,[15] וויאזוי מעג מען באשאפן.

רבינו: וואס איז דער פראבלעם, פארוואס טאר מען נישט, אלס יום טוב?

ס'איז טאקע דא וואס זאגן טאקע אז פארדעם האט אברהם אבינו געמעגט געבן פאר די מלאכים בשר בחלב, וויייל דאס איז געווען פלייש וואס איז באשאפן געווארן בספר יצירה.[16]

הגרנ"ח: יא, אבער אויב עס איז געווען יום טוב פסח, וויאזוי האט ער עס באשאפן אום יום טוב.

רבינו: ס'איז דא וואס זאגן אז ס'איז אפילו געווען שבת די מעשה מיט די מלאכים.[17]

כ'האב געזעהן דער של"ה זאגט (פ' וישב) אז אברהם אבינו איז געווען דער מחבר פונעם ספר יצירה.[18]

ר"מ בנעט ז"ל שבת (דף ע"ג) כתוב בזה ליישב הדקדוק דבמתני' שבת (פרק ז' מ"ב) תנן הזורע והחורש בלשון אדם הפועל, והרמב"ם (פ"ו משבת ה"א) כתב בלשון החרישה והזריעה על שם הפעולה ולא בלשון אדם הפועל כמתני', ותי' דהרמב"ם לטעמי' דפסק מלאכה שאצל"ג חייב, ע"כ נקט החרישה על שם הפעולה, ומתני' קאי לר"ש דמלאכה שאצל"ג פטור, ע"כ נקט על שם אדם הפועל, וא"כ לר"ש דמלאכה שאצל"ג פטור, לדידי' שבת הוא איסור גברא, משא"כ לר"י דס"ל מלאכה שאצל"ג חייב שבת הוא איסור הפצא].

14 עיי"ש שהקשה על יסודו של הנמוק"י מדברי הטור (סי' תי"ח) שכתב שאם נכנס עם גמל טעון פשתן ודלקה כל הבירה חייב בעל הגמל, ואם הגמל הולך ומסכסך האש בכל הבירה חייב בולו נזק שלם, ואם לא סכסך כל הבירה כולה רק אח"כ נתפשטה האש חייב על מקום שהדליק נזק שלם ועל השאר רק חצי נזק, ע"כ.

והקשה דלפי"ד הנמוק"י דבחין אזלי' בתר מעיקרא א"כ כיון שהדליק מקצת מהבירה הרי הוא כשרוף כולו, ואילו בא אחר ושרפו לא היה משל כלל דאזלי' בתר מעיקרא, וא"כ איהו גופיה כשמסכסך כל הבירה כולה הרי הוא כבר מבוער ולא יתחייב בה נזק שלם, ונשאר בצ"ע.

ועיי' בחזו"א (ב"ק סי' י"א סק"ט) שמחלק בין אש לחץ, ובחי' הגר"ש שקאפ (שם סי' י"ח), וברכת שמואל (ב"ק סי' י"א).

15 בספר זרע אברהם על המד"ר איכה (בפיסקא חסדי ה' כי לא תמנו) הביא בשם ספר יד יוסף (בפרשתן) שהקשה בפסוק ובן הבקר אשר עשה אברהם, שברא אברהם ע"י ספר יצירה, והלא הוי בחג הפסח, והאיך היה רשאי אברהם לבראות, עכל"ק.

16 כן ביאר המלבי"ם, וגם הגרש"ק בחכמת התורה (פ' וירא) ביאר כן דמה שהאכיל אברהם להמלאכים בשר בחלב, היינו משום שהיה בשר שנברא על ידי ספר יצירה.

17 עי' בס' עטרת ישועה פ' וירא שכתב שכ"ז היה בשבת.

18 וז"ל השלה"ק: ושמעתי שנמצא בקובץ ישן, הענין היה, אברהם אבינו עשה ספר יצירה ומסרו ליצחק, ויצחק ליעקב, ויעקב מסר לבניו אשר הם היותר מיוחסים, כי אין מוסרין סתרי תורה כאלה אלא לצנועין ומיוחסי ישראל בכל דור ודור, על כן מסרו לבני הגבירה ולא לבני השפחות. והנה מצינו בגמרא (סנהדרין סה:) דברא עגלא תלתא בכל ערב שבת על ידי עסק ספר יצירה בצירוף השמות, ובודאי זה הנברא על פי השמות ולא מצד התולדה אין צריך שחיטה, וניתר לאוכלו בעודו חי, וכך עשו השבטים. ויוסף לא ידע והיה סבור שהוא הנולד מאב ואם, הביא דבה זו אל אביו שהם אוכלים אבר מן החי, והם כנים היו וכדין עשו. עוד איתא בגמרא (סנהדרין שם) רבא ברא גברא, שדריה לגבי ר' זירא כו', ופרש"י על ידי שמות ספר יצירה. והנה יש שמות שמצירופם נברא זכר, ויש שנברא נקיבה. ואפשר שבראו השבטים בצירוף אותיות מספר יצירה, בראו נקיבה והיו מטיילין עמה, ויוסף לא ידע מזה והיה סובר שהיא נקיבה אשה מאב ואם, ובא והודיע

הגרנ"ח: ס'איז דא א ספר שו"ת תפארת שלמה,[19] ער איז געווען א פעטער פאר מיין זיידן, ער שרייבט דארט אין א תשובה (יו"ד סי' צ) אז לויט דעם בית מאיר איז טאקע נישט שווער, ווייל ער טוט נישט קיין מלאכה, בעצם רוהט זיין גוף, ס'איז גופו נח.

רבינו: מ'פארענטפערט מיט דעם, וואם דער מדרש זאגט אז משה רבינו האט געשריבן ז' אדר, אינעם לעצטן טאג פון זיין לעבן דרייצן ספרי תורות. פרעגט דער רא"ש (פסחים פ"י סי' י"ג) די קשיא, דעמאלטם איז דאך געווען ז' אדר אום שבת נו וויאזוי האט ער געמעגט שרייבן אום שבת.[20]

ענטפערט דער חתם סופר אין די תשובות (ח"ו סי' כ"ט) בשם דעם שלה"ק, אז ער האט געשריבן דורך השבעת הקולמוס. נו אויב ווערט עם געראכנט ווי ער האט עם אליין געשריבן ווערט דאך דאס גערעכנט ווי ער האט געטוהן א מלאכה אין שבת איז דאך צוריק שווער די קשיא פונעם רא"ש, נאר לויט דעם בית מאיר פארשטייט מען ווייל סוף כל סוף איז דאך געווען גופו נח.

הגרנ"ח: אסאך זאכן קען מען פארענטפערן מיט דעם בית מאיר.

אין תשובות גנזי יוסף (סי' ט"ז) פרעגט ער אויך, א יעדע מצוה וואם א מענטש טוט ווערט באשאפן א מלאך, וואם טוהט'זיך מיט שבת.

דער זוהר הק' זאגט אז דורך חידושי תורה באשאפט מען נייע עולמות, נו וויאזוי מעג מען עם טוהן אים שבת עם איז דאך דא א איסור פון בונה?

רבינו: יא, די זעלבע קשיא איז דא, שטייט פונעם ראפשיצער רב, דער זרע קודש, ער ברענגט אין פרשת כי תצא, אז מיט דעם וואם מען איז מקיים מצות ומעשים טובים בויעט מען אוף אין הימל דעם בית המקדש, ער טייטש 'ובנה אותה בקרוב', וויאזוי בויעט מען דאס אוף, 'בימינו', מיט אונזערע טעג וואם מען איז מקיים מצות ומעשים טובים, ער זאגט איינער בויעט מער איינער ווייניגער, יעדער לויט די מעשים,[21] נו וויזוי מעג מען דאס טוהן אום שבת?

הגרנ"ח: יא, לויט דעם בית מאיר איז טאקע נישט קיין קשיא, ווייל ער טוט נישט קיין מלאכה, ס'איז גופו נח.

רבינו: אבער איך האב געקלערט אז מען קען זאגן, אז דאס וואם מען טוהט דורך א שם, צו ס'הייסט גופו נח און מען מעג עם טוהן שבת אדער נישט, קען זיין אז דאס איז תלוי אין דעם, צו דיבור איז במעשה אדער נישט.

אזוי ווי ביי די קשיא פונעם הפלאה, אז תוספות אין כתובות (דף ז) זאגט, אז אליעזר איז געווען א שליח מקדש צו זיין רבקה, איז שווער א קשיא עם ווערט דאך געפסקנט אין שו"ע (אה"ע סי' ל"ה ס"ו) אז א עבד איז נישט כשר צו זיין א שליח אוף קידושין ווייל ער איז נישט בתורת קידושין, נו, וויאזוי איז אליעזר געווען זיין שליח לקידושין, ענטפערט

לאביו שהם חשודים בעריות. וכשעסקו השבטים בצירוף סודות אלו ורצו להתחבר אליהם בני השפחות, אמרו השבטים אתם בני השפחות, וכוונתם היתה לשם שמים, כי לא נמסרו אלו העניינים אלא למיוחסים שבדור הזה. ויוסף לא ידע זה וסבר שהיו מזלזלים בכבוד אחיהם לקרא אותם עבדים, ובא והגיד לאביו, עכ"ד.

19 מהגאון רבי שלמה צוקער זצ"ל ראב"ד בערעגסאז ואב"ד דק"ק האללאס בן הגאון רבי אליעזר צוקער זצ"ל בעמח"ס מגדנות אליעזר, ונכד הגאון בעל הקול אריה זצ"ל, נפטר בשנת תש"ג, וי"ל ממנו ספר באר שלמה ושו"ת הנ"ל.

20 וכן הקשה האור זרוע (ח"ב סי' פ"ט) ובס' האשכול (ח"ב עמוד קפ"ג), והחתם סופר בתשובות (ח"ו סי' כ"ט) מביא תי' השל"ה דכתבן על ידי שם המפורש, ועי' בתורת משה (פ' ויצא) דיעקב אבינו הלך בשבת ע"י שם, ועי' בשו"ת ארץ צבי (ענינים שונים סי' ט) דבריאר דבריו דאין זה מלאכה המשכן ע"ש.

ועי' בדברי יואל לחג השבועות (דרוש קכ"ט) שמפלפל בקושי' זו של הרא"ש ז"ל לתרצו באופן אחר.

21 עי' שם לשו"ק בזרע קודש (פ' תצא): "ע"פ מה שפי' ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם שבונה ירושלים ה' ובמה בונה אותה בימינו ע"י הימים שלנו שבכל יום כשאדם עובד אותו י"ת הכל לפי מעשיו בונה את ירושלים ובהמ"ק יש בונה ביום אחד שורה שלימה ויש מניח למשל לבינה אחת כן בונה האדם מישראל שעובד ה' בכל יום עד שיהי' נבנה בשלימות ב"ב וכן שמעתי מהרב הקדוש מוה' אלימלך זצ"ל שכשעשה עליות נשמה ראה שנושאים את כלי הבהמ"ק ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות ופ"א אמר שנפלה בית טומאה א' בצורה גדול' מאוד ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים ולבנות החומה אבל יש לי שומר טוב שכשהרב מוה' יעקב יצחק מלאנצהוט מתפלל תפילת י"ח מתפילת מנחה מפיל כל מה שבונים והבנתי דבריו הקדושים שמפיל זה ע"י שע"י תפילתו בונה חומות ירושלים ובהמ"ק ולפי ערך שבונה חומות ירושלים לפי ערך זה מפיל בהבית הזה של טומאה כי כשזה קם זה נופל, עי"ש כל הענין.

ועי' בספה"ק ויואל משה בהקדמה (עמוד י) מה שביאור מרן רביז"ל בזה.

דער הפלאה אז אברהם אבינו האט אים משחרר געווען, הגם המשחרר עבדו איז עובר אויף א עשה פון לעולם בהם תעבודו, אבער פאר א צורך מצוה מעג מען.[22]

פרעגט דער תורת חסד אין די תשובות (או"ח סי' מ"ה) וויאזוי האט אברהם אבינו געמעגט משחרר זיין אליעזר לצורך פון זיין זוהן יצחק, מ'וויים מיר דאך א כלל אז 'אין אומרים חטא בשביל שיזכה חבירך', ענטפערט מען אזוי, ווייל ס'שטייט אין מדרש ילקוט (פ' חקת רמז תשכ"ה) אז עוג מלך הבשן איז געווען אליעזר עבד אברהם, איינמאל האט אים אברהם אבינו אהנגעשריגען און פון גרויס פחד איז עם ארויסגעפאלן א ציין, און די הלכה איז דאך אז עבד יוצא לחירות בשן ועין, קומט אויס אז אליעזר איז געווען באפרייט, האט ער געקענט זיין א שליח מקדש צו זיין יצחק.[23]

אבער דאם וועט זיך ווענדן צו א דיבור איז כמעשה אזוי ווי ס'שטייט אין כסף נבחר אין פ' שמות, איז אויב מען זאגט אז דיבור איז כמעשה, איז אליעזר באפרייט געווארן כאטשיג ער האט בפועל נישט ארויסגעהאקט א ציין.

הגרנ"ח: דער ש"ך על התורה אין פרשת חקת ברענגט דעם מדרש, אין ער זאגט אז דאם איז טאקע געווען בשעת אברהם האט געגומען אליעזר מיט זיך מלחמה צו האלטן, צו ראטעווען לוט, קומט אויס אז בשעת ער האט עם געשיקט פאר יצחק'ס קידושין איז ער שוין געווען דעמאלטס באפרייט אין ער האט געקענט זיין א שליח מקדש צו זיין רבקה.

ס'איז אויך דא אן ענליכע קשיא, מ'זאגט נאך אז רבי איציק'ל, דער פשעווארסקער רבי, האט געפרעגט זיין רבי'ן דעם קאלאשיצער רב, אז עם שטייט אין ספרים (מובא בס' אור צדיקים למהר"ם פאפירש סי' ל"ה בשם האריז"ל) אז א עבירה ווערט אויפגעצייכנט אויפן שטערן, אויב ער ווערט נתעורר צו תשובה אין ווייניט מיט טרערן אין לייגט די טרערן אויפן שטערן ווערן די עבירות אויסגעמעקט, האט ער געפרעגט צו מען מעג עם טוהן אין שבת ווען איסור מחיקה, הגם מען זעהט נישט גארנישט אנגעשריבן אויף שטערן, אבער דער אמת איז אז ס'איז דארט אויפגעשריבן, נו וואם טוהט'זיך מיט שבת?,

האט דער קאלאשיצער רב געענטפערט, אז מען דארף טאקע ווייניען נאך בעפאר שבת... מיטוואך אין דאנערשטיג דארף מען שוין ווייניען...

רבינו: דער פעטער ז"ל האט געענטפערט אויף דעם, אז ס'איז נישט געווען אזא מלאכה אין משכן, אין מען לערנט דאך ארויס אלע מלאכת פון מלאכת המשכן, ממילא איז נישט קיין פראבלעם.[24]

הגרנ"ח: מ'זאגט נאך א תירוץ פונעם טשעבינער רב (הגאון בעל דובב מישרים ז"ל) אויף די קשיא, אז ממה נפשך קען ער אזוי טוהן, איז דא א איסור מחיקה אויף אזא אופן, ווען זיך במילא די עבירות נישט אויסמעקן ווען ער איז עובר א איסור, און אז עם מעקט זיך נישט אוים האט ער נישט עובר געווען אויף מוחק, אויב מעקט זיך עם אוים איז א ראי' אז עם איז נישט קיין עבירה....[25]

*

הגרנ"ח: דער רבי האט ביים טיש פרייטיג צו נאכט'ס גערעדט פון דעם וואם די מלאכים האבן געגעסן בשר בחלב.

רבינו: אז זיי האבן געגעסן שלא כדרך אכילתו, ווייל ביי מלאכים וואם עסן קיינמאל נישט נאר מזון רוחני, לחם

---

22 **ההפלאה בקונטרס אחרון לספר המקנה (סי' ל"ה ס"ה וס"ו) בהא דכתב התוספות כתובות (דף ז: ד"ה ויקח) דאליעזר היה שליח לקדש את רבקה, וקשה לפי מה דפסק המחבר (אה"ע סי' ל"ה ס"ו) דהכל כשרין לשלוחות קידושין חוץ מהרש שוטה וקטן וכו' והעבד, לפי שאינו בתורת קידושין, אם כן איך היה אליעזר עבד אברהם שליח לקדש את רבקה, ותי' דשיחררו על תנאי אם יזמין לו השי"ת אשה לקדש יהיה משוחרר, ואף על גב דמבואר בגמרא (גיטין ל"ח:) דהמשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר (ויקרא כ"ה מ"ו) לעולם בהם תעבודו, מכל מקום לדבר מצוה מותר עיין שו"ת תירוש ויצהר (סי' ל"ג).**

23 **הקשה בשו"ת תורת חסד האו"ח (סי' מ"ה אות ו) דהאיך ישחרר אברהם את אליעזר בשביל בנו, הא אין אומרים חטא כדי שיזכה חבירך, ועי' בבנין דוד (בפרשתן אות ס"ט). ותירצו דאיתא במדרש (ילקוט חקת רמז תשס"ח) ובמסכת סופרים (פכ"א ה"ט) עוג הוא אליעזר, פעם אחת געה בו אברהם ומיראתו הפיל שינו, וקיי"ל דעבד יוצא לחירות בשן ועין, ואם כן קושיא מעיקרא ליתא, דלפי זה כבר היה אליעזר או משוחרר, ושפיר נעשה שליח לקדש את רבקה.**

24 **כן מובא במחזור דברי יואל (ליום הכיפורים) בהגהות למטה. ועיי"ש שסיפר רבי איציקל הנ"ל שהגה"ק מוה"ר אביגדור האלבערשטאם זצ"ל אבד"ק דוקלא ביקש פעם מאחיו מרן הקדוש בעל דברי חיים זי"ע שיסתכל במצחו לראות אם כבר נמחקו כל עוונותיו, ומרן הדברי חיים ז"ל לקח נר והציץ בו על מצחו, ואמר, כאן הי' כתוב איזה דבר וכבר נמחק, עכל"ק.**

25 **עיי' בס' בצילו חמדתי מהג"ר יודל ראבינאוויץ ז"ל תלמידו של הגאון מטשעבין זצ"ל שהגאון הנ"ל סיפר לו שרבי איציק'ל מפשעווארסק שאל לו שאלה הנ"ל והוא ענה לו כנ"ל.**

אבירים, ביי זיי הייסט א געהעריגע אכילה 'שלא כדרך' אכילה.

הגרנ"ח: עם קען זיין א תירוץ אפשר נאר בדרך חידוד, ס'שטייט אין הכמת אדם (כלל מ"ח אות ב') אויב מען קאכט קאווע אין א פליישיגן טאפ, מעג מען לייגען נאכדעם מילך אפילו לכתחילה, כאטשיג ביי נ"ט בר נ"ט איז מותר נאר בדיעבד, ווייל דער סדר איז צו טרינקען מילך מיט קאווע איז עס אזוי ווי בדיעבד, קען זיין אזוי איז געווען ביי אברהם אבינו, אין אויף אזא אופן מעג מען לכתחילה לייגן מילך, אבער די מלאכים פאר זיין איז נישט קיין נפק"מ ווייל זיי עסן בכלל נישט, האבן זיי נישט געטארט צולייגען מילך, כ'זאג ס'איז נאר בדרך חידוד, ווייל ס'איז נאך מסתמא דעמאלטם נישט געווען קיין קאווע.

רבינו: אבער באמת דאם איז א שטארקע קשיא, אויב איז עם געווען שלא כדרך אכילה און זיי זענען פטור געווען, נו וויזוי ווערט נסתם די טענת המלאכים פון תנה הודך על השמים, מיט'ן לא זה שאכלתם בשר בחלב, זיי האבן דאך נישט עובר געווען.

נאר דער תירוץ קענען די מלאכים איז באמת יא געווען די טענה פון כלום למצרים ירדתם, איי די מלאכים זענען אויך געווען אין מצרים, ווייל כ'זעה מ'איז ארויס געגאנגען פאר די צייט (ולפי תירוץ א' נשלם הזמן על ידם), אויף דעם קומט דער שלא כדרך אכילה וואם איז אויך געווען ביי די מחלוקת יוסף אין די שבטים, ממילא איז יוסף נישט נערעכט געווען אז ער האט מוציא דיבה געווען, קען מען שוין זאגן דער קישוי השעבוד האט משלים געווען, ממילא איז שוין נישט קיין הכרח אז די מלאכים זענען געווען אין מצרים, ממילא איז צוריק דא די טענה פון כלום למצרים ירדתם, אזוי האב איך געזאגט בדרך דרוש.[26]

---

26 כדי להקל על הקוראים להבין השיחה נעתיק את הדרוש במילואו: - ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו. איתא במדרש (שמו"ר פכ"א ס"א) בשעה שעלה משה למרום לקבל התורה, בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטרין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו. ובמדרש שוחר טוב (מזמור ח) איתא, אמר להם הקב"ה לא אתם כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב, שנאמר ויקח חמאה וחלב ובן הבקר וגו' ויאכלו, לא מצאו לו מענה. וצריך ביאור מה ענין ומה שייכות אכילת המלאכים בשר בחלב למתן תורה, ותו קשה ממה נפשך, היתכן שאברהם אבינו האכילם דבר איסור, ואם תאמר שלא היה בו איסור, במה נסתמה טענת המלאכים.

וי"ל בהקדם מה דאיתא במס' חולין (דף קיד:) אמר רב אשי, מנין לבשר בחלב שאסור באכילה, שנאמר (דברים יד ג) לא תאכל כל תועבה, כל שתעבתי לך הרי הוא בכל תאכל, ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין, כדרבי אבהו, דאמר כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה כו', ולהלן שם בגמרא (דף קטו:) דבי רבי ישמעאל תנא, לא תבשל גדי בחלב אמו, ג' פעמים, אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בישול. ובמס' פסחים (דף כה.) בשר בחלב לוקין עליו אפילו בשלא כדרך הנאתן, דאטו אכילה כתיבה ביה. וכן פסק הרמב"ם (פי"ד מהל' מאכ"א ה"י) כל האוכלין האסורין אינו חייב עליהם עד שיאכל אותן דרך הנאה חוץ מבשר בחלב וכו', לפי שלא נאמר בהן אכילה אלא הוציא איסור אכילתן בלשון אחרת בלשון בשול כו', לאסור אותן ואפילו שלא כדרך הנייה, עכ"ל. וכל זה אליבא תנא דבי רבי ישמעאל דילוף איסור הנאה מלא תבשל, אם כן לא נאמר בו לשון אכילה, לכן גם בשלא כדרכו אסור, מה שאין כן לרב אשי דילוף מלא תאכל כל תועבה, הרי כתיב ביה לשון אכילה, אין הכי נמי שאינו לוקה בבשר בחלב בשלא כדרך הנאה. (ועיין מהרי"ט אלגאזי על הל' בכורות אות ב ס"ק ה).

ובכל איסורין שבתורה איכא פלוגתא (הובא במשנה למלך פ"ה מהל' יסוה"ת) יש אומרים דבשלא כדרך אכילתו אין לוקין ויש עכ"פ איסור תורה כמו חצי שיעור, ויש אומרים דאסור רק מדרבנן, ושיטה ג' דאפילו מדרבנן ליכא איסור, וכן נראה מדברי התוס' (קידושין נו:).

ובכן יש לומר דכיון שהמלאכים אינם אוכלים מאכלי גשמי, כי אם לחם אבירים, אם כן כשבאו אצל אברהם אבינו ואכלו שם מאכלי גשמי בשר וחלב, הוה אכילתם שלא כדרך אכילה, ולרב אשי שרי, ולכן אכלו בשר בחלב. אמנם זהו רק אי בכל איסורי תורה אינו עובר בשלא כדרך הנאה, אז י"ל דגם לרב אשי שרי, כיון דגם איסור בשר בחלב ילפינן בלשון אכילה, ובשלא כדרך הנאה ליכא איסור מן התורה, אבל אי נימא שגם בשאר איסורי תורה יש איסור בשלא כדרך הנאה רק שאין לוקין עליו, אז גם בשר בחלב אסור שלא כדרך הנאה.

והנה איתא במדרש (ב"ר פפ"ד ס"ו) ויבא יוסף את דבתם רעה, מה אמר, רבי מאיר אומר, חשודים הן בניך על אבר מן החי, והתמיהה מפורסמת היאך יתכן שיהיו שבטי ישורון נכשלים באיסור אבר מן החי. וביארנו שהם היו אוכלים את הבשר שלא כדרך אכילה, וסבירא להו דאיסורי תורה מותר שלא כדרך אכילתן, ולא קעבדו איסורא כלל, אבל יוסף הצדיק היה סובר דאיסורי תורה נאסרו אף שלא כדרך הנאתן, ועל כן היו אסורים לאכלו כך.

וממנו נקח אל מה שכתב ביפה תואר (שמו"ר פפ"ו ס"א) בטעם יציאת מצרים קודם הזמן, דקישוי השעבוד השלים הזמן. אך מבואר במסכת שבת (דף י:) ובזוהר חדש (וישב דף לו:) דבשביל חטא מכירת יוסף נענשו ונשתעבדו במצרים. וכתבו בתוס' במסכת שבת (ד"ה ה"ג) שהכוונה דוקא על קישוי השעבוד שנגזר על ידי זה, עי"ש. ומעתה אי איסורי תורה מותרין בשלא כדרכן, צדקו השבטים ולא חטאו במכירת יוסף, ואם כן קישוי השעבוד לא היתה בכלל הגזירה, ושפיר יש

הגרנ"ח: יא, אז די טענה פון בשר בחלב איז מחזק די טענה פון כלום למצרים ירדתם.

ונתכבד רבינו בלחיים

ובירך להחתן והמחותנים וכל הנאספים שם

ובדרך צאתו אמר הגרנ"ח: דער רבי פארט אויף שבת קיין מאנטריאל,[27] די וועלט זאגט אז ווען חסידים פארן צו א רבי'ן רעגנט,[28] דער שם יוה"ך וואם היט אויף די וועגן, די סופי תיבות פין כ'י מלאכי'ו יצו'ה ל'ך, דער שם איז מרומז אין די ראשי תיבות פון כ'אשר י'רד ה'גשם ו'השלג (ישעי' נ"ה).[29]

רבינו: לאו דוקא..., דער שם איז מרומז אויך אין אן אנדערן פסוק אויך, ו'המשכילים י'זהירו כ'זוהר ה'רקיע, עם קען שיינען די זון, עם מוז נישט זיין דוקא דורך רעגן און שניי.

דער פעטער ז"ל האט אזוי געזאגט אמאל דעם רמז.[30]

הגרמ"ל: דאם איז דאך דער שם פון קפיצת הדרך.

לומר דקישוי השעבוד השלים הזמן, מה שאין כן אי יש איסור תורה באכילה שלא כדרכו, נמצא שהצדק עם יוסף וחטאו השבטים במה שמכרוהו, וקישוי השעבוד בכלל הגזירה היא, ואינו משלים זמן השעבוד.

ונקדים עוד מה דאיתא בגמרא (שבת פח:) בשעת מתן תורה קטרגו המלאכים ואמרו תנה הודך על השמים, והשיב להם משה, רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה, אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים (שמות כ ב), אמר להן, למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם, עי"ש.

וכתב בעמודיה שבעה (עמוד הראשון אות ח) שבזה נסתר מה שכתבו (ילקוט ראובני פ' לך אות כב בשם ספר ציוני) בברית בין הבתרים כשנגזר גזירת הגלות, מיד ירדו מלאכי השרת למצרים והיו שם עד שיצאו, וזה שאמר (שמות יב מא) מקץ שלשים וארבע מאות שנה יצאו כל צבאות ה', ר"ל אף המלאכים, ולא תמצא חשבון על נכון ת"ל שנה, אלא מעת ברית בין הבתרים, עכ"ד. אך אי נימא שגם המלאכים ירדו למצרים, למה ניתנה תורה לישראל ולא להמלאכים, ועל כרחך מזה ראיה שהמלאכים לא היו במצרים, עכ"ד.

ובזה יתפרש המדרש בשעה שעלה משה למרום לקבל התורה, בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, שהם באו בטענה תנה הודך על השמים, ואף שמשה רבינו עמד כנגדן ואמר תורה מה כתיב ביה אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים כלום למצרים ירדתם לפרעה נשתעבדתם, עדיין לא נסתלקו המלאכים, שהם נתווכחו ואמרו שמיציאת מצרים קודם הזמן מוכח שמקצת מלאכים ירדו למצרים בשעת ברית בין הבתרים, וכיון שהיו בגלות מצרים שפיר ראוי התורה להנתן להם, לכן עשה הקב"ה קלסטרין של פניו של משה דומה לאברהם אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו בשר בחלב, ולכאורה כיצד אכלו המלאכים דבר איסור, ועל כרחך שהמלאכים נקטו כרב אשי דאיסור אכילת בשר בחלב הוא מלא תאכל כל תועבה ואינו אסור בשלא כדרך אכילתו, ואם כן גם באבר מן החי לא נאסר אכילה שלא כדרכו, נמצא שצדקו השבטים, ושלא כדין הוציא יוסף דיבה עליהם, ולא חטאו במכירתו, ושפיר י"ל דקישוי השעבוד השלים הזמן, שוב אין הכרח לומר שהמלאכים ירדו למצרים, ושפיר קאמר משה כלום למצרים ירדתם תורה למה תהא לכם, ונסתמו טענת המלאכים.

27 רבינו שליט"א נסע על שב"ק פ' חיי שרה לעשות את השבת בקרב אנשי שלומינו בעיר מאנטריאל לרגל חנוכת בית מדרשינו המפואר בנין שמואל בניימין, ונסתובבה השיחה כי על משך הימים באותו שבוע אמרו החזוים שירד גשמים ושלגים מרובים.

28 עיי' בס' חמדה גנוזה (ח"ב עמ' שנ"ב) הרב הגאון רבי משה מינץ ז"ל שהיה רב ב'אלטאויבן היה פעם אצל אא"ז הרה"ק בעל 'ישמח משה' מאוהעל זי"ע והיה אז זמן שהיו צריכים מאד לגשם, אמר לו זקני הנה חבל לנו שאין הרב חסיד, ולא באת אלי בתור חסיד, שהרי העולם אומרים 'ווען חסידים וואנדערן גייט רעגן', ואם היה הרב בא אלי בתורת חסיד בוודאי היה יורד גשם.

השיב הרב הגאון תיכף, כי זה טעות, שהרי באמת צריכים להבין למה כשחסידים נוסעים יורד גשם, אך העניין הוא לפי מה שאמרו חכמינו (ברכות סד) צדיקים אין להם מנוחה בעולם הזה, ממילא כשהם בביתם הרי יש להם עול בני ביתם עליהם, אבל כשהם בדרך הרי יש להם מנוחה, לכן יורד הגשם כשהם בדרך, אבל אני שהבאתי אתי בנסיעתי את בני ביתי בין כך לא היה בא גשם, ודפח"ח.

29 עיי' באמרי נועם (ליקוטים אות ע"ג) שמביא שהפסוק הנ"ל רומז על השם הנ"ל, וכותב שלכן אין מקבלין תפילת עוברי דרכים לענין הגשם, כי ממנ"פ כשמעוררים שם קדוש זו, ממילא יורד גשמים, עיי"ש.

אגב, עיי' בס' ילקוט הגרשוני (פר' בחוקותי) שפירש בדרך צחות ונתתי גשמיכם בעתם, בעתם בשעה שאין דרך בני אדם לצאת בגון בלילי שבת (רש"י), דהרי יש בכוחו של צדיק לעצור על ידי תפלתו את הגשם, כפי שהגמרא מספרת על רבי חנינא בן דוסא שבשעה שהלך בדרך והתחיל לרדת גשם קרא רבש"ע בל העולם כולו בנחת וחנינא בצער פסק מיטרא (תענית כ"ד), אם כך, הרי אם יהיו כולם צדיקים כפי שהפסוק אומר אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו, יש סכנה שלא יהיו עוד גשמים, שהלא בכל שעה יימצא אי שם בדרכים צדיק, שהגשם עשוי לגרום לו צער, לפיכך נאמר 'ונתתי גשמיכם בעתם בלילי שבת', כשהצדיקים יושבים בבתיהם... עי"ש.

30 עיי' בס' נועם שיח (סאלקא אות צ"ב) סיפר, דפעם איקלע יחד עם רביה"ק הדברי יואל זי"ע בסעודת פדיון הבן, ונשתרבב שם השיחה אודות מה שהעולם אומרים דכשהחסידים נוסעין אז יורד גשם, משום דהשם של יוה"ך השומר על הדרכים יוצא מר"ת כ'אשר י'רד ה'גשם ו'השלג, אמר רבינו ז"ל דאי משום הא לאו מילתא דכתיב קרא אחרינא ו'המשכילים י'זהרו כ'זוהר ה'רקיע, שיוכל להיות יום מבורר ואינו צריך לירד גשם ע"ש.

רבינו: יא, דער שם פון שמירת הדרך.[31]

ס׳איז דא א מדרש, הנפטר מחבירו אל יפטר אלא מתוך דבר הלכה, מאי הלכה, יחיד ורבים הלכה כרבים. טייטשט דער אפטער רב (בליקוטים בסוף ספה״ק אוהב ישראל), אז דער שם פונעם מלאך וואס איז ממונה על הדרכים יוה״ך די סופי תיבות פונעם פסוק (תהלים צא, יא) כי מלאכיו יצוה לך, דאס איז די ראשי תיבות פון יחיד ורבים הלכה כרבים, קומט אויס הנפטר מחבירו זאל דערמאנען דוקא די הלכה כדי דער שם זאל איהם זיין פאר א שמירה.[32]

ס׳איז דא נאך אסאך רמזים אויף דעם שם, דער אמרי נועם ברענגט אויף עטליכע מאל רמזים אויף דעם.[33]

דער חתם סופר אין פ׳ תרומה וואס מ׳האט פריער געזעדט, אז די מ׳ ום׳ איז תתכ״ם, רעדט דארט אויך פון דעם שם, ער ברענגט דארט דעם מגן אברהם (או״ח סי׳ תע״ג סקכ״ט) אז דאס איז חרבו של הקב״ה לעשות דין ברשעים, ווייל העוסק בתורה מזיקין בדלין ממנו (ברכות ה.) און זיי ווערן בטל בתתכ״ם.[34]

ויש לציין סיפור פלא מה שסיפר הגה״צ רבי יחיאל מיכל ליבערמאן זצ״ל אב״ד בעסערמין שאביו הגה״צ רבי יצחק אייזיק מבעסערמין זצ״ל בעמח״ס טובים מאורות התגורר מקודם בשיקאגא, והלך לקבל פני מרן רביה״ק זי״ע עם עוד כמה מרבני העיר, ולפני שרבינו הגיע שוחחו ביניהם כמה ענינים, ובתוך הדברים נענה א׳ מהרבנים ואמר בצחות, מן הפלא שעתה השמש זורחת על הארץ במלוא עוזה, כי הרי ידוע שבשעה שצדיקים נמצאים על הדרך יורד גשמים, כי השם של שמירת הדרך הוא יצא מהפסוק כאשר ירד הגשם והשלג, והשיחה נסובה לענינים אחרים.

אח״כ רבינו הופיע ונגשו לקבל שלום, ואביו נכנס לתוך האויטא שהוביל את רבינו לתוך העיר, והוא בהיותו ילד ישב על ברכי אביו, ולפתע נענה רבינו ואמר לאביו: הנה ידוע שכשצדיקים נמצאים בדרך יורד גשמים, וכו׳ וכו׳, אך האמת היא, שגם יתכן שהשמש תזרח, כי השם גם מרומז בהקרא והמשכילים ישכילו כזוהר הרקיע.

וסיפר הנ״ל שאביו נזדעזע בראותו את תפיסת המחשבה של מרן רביה״ק ז״ל.

31 אגב, עיין בס׳ חיי מוהר״ן (אות י״א) שמביא שיחה מהרה״ק מהר״נ מברסלב זצ״ל שדיבר בעת נסיעתו ממקום למקום, ובתו״ד אמר: שמי זוכה שנפתחין לן כל השמים וכל החכמות והשכליים וזוכה לראות מראות אלקים, היינו שאלקים מראה לו מה שהוא עושה בעולם, כי ע״י החכמה בעצמה שנפתח לו, עי״ז נפתחים השמים כי כולם בחכמה עשית, ואז כשזוכה לראות מה שהוא עושה בעולם, אזי בוודאי השי״ת שומרו מלהכשל ח״ו, וזה בחינת והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, כי ע״י השכל והחכמה שמתנוצץ ומזהיר, עי״ז נפתחין השמים והרקיעין כי כולם בחכמ׳ עשית, ואזי כשמזהיר ומתנוצץ השכל ונפתחין הרקיעין בחינת והמשכילים יזהירו וכו׳, ואז הוא יודע מה הוא עושה ואז הוא נשמר ממכשול ח״ו כנ״ל. וזה בחי׳ האותיות של ראשי תיבות של זה הפסוק ו׳המשכילים י׳זהירו כ׳זוהר ה׳רקיע שהם ר״ת יוה״ך, שזה בחינת השם הקדוש המסוגל לשמירה, כי ע״י בחינת והמשכילים יזהירו עי״ז הוא נשמר ממכשול כנ״ל שזה בחינת שם הנ״ל שהוא שמירה להולכי דרך מגזלן ורוצח כמובא אצל תפלת הדרך, והוא יוצא מהפסוק כ״י מלאכיו יצוה לך.

32 ויש לציין מה שמובא בספה״ק שהרה״ק החוזה מלובלין זי״ע חזר פעם בערב שב״ק עם כמה מתלמידיו מאיזה עיירה רחוקה מביתו מברית מילה שכובד בה בסנדקאות, ויהי בהיותם בדרך נכנסו הסוסים לביצה אחת והחלו לטבוע בבוץ בלי יכולת לצאת משם, ניסו החסידים להוציאם בדרכים שונות אך ללא הועיל, לא ידעו החסידים לטכס עצה, בעוד הששם גובר שלא יבואו ח״ו לידי חילול שבת, שהרי היו עדיין רחוקים מביתם, עד שאזר אחד התלמידים עוז, ובלית ברירה פנה אל רבו הק׳, ואמר לו שאין מנוס אלא שהרה״ק ישתמש ויאמר השם של קפיצת הדרך, נענה הרה״ק מלובלין ואמר: ״יא, ווער כען הייגט?״, כיון שיצאו מילים אלו מפיו הק׳ הצליחו הסוסים להוציא רגליהם מטיט היון, וחיש מהר הגיעו לביתם בקפיצת הדרך, וביאור הענין הוא, כי השם של שמירת הדרך - יוה״ך - יוצא מסופי תיבות של הפסוק כ׳י מלאכיו יצוה ל׳ך, והרה״ק בענוותנותו ובחכמתו הטמין את השם ברמז באמרו: י׳א ו׳וער כ׳ען ה׳יינט - שראשי התיבות הוא השם הנ״ל ולכן קפצה להם הדרך.

33 עיין בס׳ אמרי נועם (לראש השנה) דחדר פיפיות רומז למוצות שופר שיש לו פיות, וגם פיפיו״ת עולה שופ״ר, וזהו החרב של הקב״ה שהוא שם יוה״ך, ולכן בחצוצרות וקול שופר הריע׳ו לפני המל׳ך ה׳ סו״ת יוה״ך, שבזה השם אנו מבטלין כל המקטריגים, ובקבלת התורה היה ג״כ ע״י שופר כמ״ש ויהי קול השופר כו׳, ולכן דרשו רז״ל סיני שמשם ירדה שנאה לאוה״ע, כי השופר הוא החרב נוקמת נגד אוה״ע, ולכן ויענו כ׳ל ה׳עם י׳חדיו ר״ת יוה״ך עכ״ד.

וכן עיי׳ בספר הנ״ל בפרשת וישלח (אות י״ד), וכן בסוף פרשת שלח, ובפרשת קרח (עה״פ ואתה ובניך).

34 עי׳ לעיל הערה 7 בדברי החת״ס, ונעתיק את המשך דבריו הק׳ שם: ... כי חרבו של הקב״ה לעשות דין ברשעים הוא יוה״ך (כמ״ש מגן א״א סי׳ תע״ג סע״ק כ״ט), [ובזה י״ל מד״ר כי תשא פ׳ מ״ה הורד עדיך ארשב״י כלי הזיין שנתן להם הקב״ה ושם המפו׳ חקוק עליו,] ושלא ישלטו בישראל צריך לבטל כל אחד בס׳ גבורים (פסוק בשיר השירים ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל כולם אחוזי חרב מלמדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות) סביב מגבורי ישראל תלמידי חכמים אחווי חרב פלפול של תורה המגין וס׳ גבורים המה ס׳ אותיות שבברכת כהנים (עיין חסד לאברהם) י״ו פעמים ס׳ עולה תתק״ס שאפי׳ בריה בטילה בתתק״ס (עי׳ בראש חולין פ׳ גיד הנשה סי׳ ל״ג) היינו העוסק בתורה מזיקין בדלין ממנו (ברכות דף ה׳ ע״א).

התודה והברכה

לידידינו הנגידים החשובים והנכבדים, רודפי צדקה וגומלי חסדים

מוה"ר **אברהם סופר** הי"ו

ומוה"ר **מנחם יודא שלעזינגער** הי"ו

אשר השתתפו בהוצאות הגליון
לרגל שמחת נישואי בתם למזל טוב בשעטו"מ

ישאו ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווח מכל יוצ"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, בעידה טובה מרובה וגדושה
מיתך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

לעילוי נשמת

הרה"ח

ר' **אפרים משה לעווי** ז"ל

בן הרה"ח ר' **אלי'** ז"ל

נלב"ע כ' חשון

הונצח ע"י בנו ידידינו הנכבד והנעלה

מוה"ר **אלי' זאב לעווי** הי"ו

אב"י בעיה"ב וויען יע"א

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קול ה' בכח

דברים קילורין לעינים על המצב באה"ק

מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אצל דרשת פתיחת הזמן לתלמידי המתיבתא בקרית יואל יצ"ו
יום ב' פרשת וירא שנת תשפ"ד לפ"ק

מ'מוז רעדן דברים העומדים על הפרק, מיט א תפילה פאר שלום אחינו בני ישראל תושבי ארץ ישראל, און נישט נאר תושבי ארץ ישראל, נאר אויך תושבי חוץ לארץ, אידן אין די גאנצע וועלט דארפן רחמי שמים, דער אייבערשטער זאל רחמנות האבן אויף אידישע קינדער, ווייל מ'איז אין א געוואלדיגע גרויסע סכנה.

איך וויל אביסל רעדן צו בחורים, מ'זאל אביסל פארשטיין דאס ענין דא.

דער צער און ווייטאג אויף דאס אומקום פון יערן אידיש קינד

דאס בית המקדש איז חרוב געווארן, דאס ערשטע בית המקדש, און דאס צווייטע בית המקדש, פארוואס דער בית המקדש איז חרוב געווארן ווייסט יעדער איינער, ומפני חטאינו גלינו מארצינו, וואס האט גורם געווען דעם חורבן בית המקדש, די גמרא אין שבת (דף קיט:) ברענגט אראפ, מ'האט געזינדיגט ליידער מיט שווערע עבירות, עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים, חילול שבת, די ארגסטע עבירות נעבעך, מ'האט נישט געקענט עומד זיין פאר'ן יצר הרע, און דאס האט גורם געווען חורבן בית המקדש, חורבן בית המקדש פארשטייט יעדער איז געווען א גזירה מן השמים.

ירמיה הנביא איז מקונן אין מגילת איכה אויף חורבן בית המקדש, זעהט מען דארט אז ער איז מקונן אויף צוויי זאכן, ער איז מקונן אויפן בית המקדש וואס איז חרוב געווארן, ער איז אבער מקונן אויף כלל ישראל אויך, בפרט אין דעם פערטן קאפיטל (איכה ד ט) **טובים היו חללי חרב מחללי רעב**, ער באווייזט אזוי די חללים, די אידן וואס זענען אומגעקומען דורך די רשעים, נבוכדנאצר וחבריו ביים ערשטן חורבן, און טיטוס הרשע וחבריו ביים צווייטן חורבן.

האט שוין עמיצער אריין געטראכט וועט זענען געווען די חללים? - די וואס האבן געזינדיגט, די וואס האבן גורם געווען חורבן בית המקדש!, אוודאי איז געווען ערליכע אידן אויך, אבער זיי זענען אויך געווען פון די חללים, **און דער נביא איז מקונן אויף ביידע.**

א איד וועז ער ווערט געזהרג׳עט דורך א גוי איז עס א אנדערע מין (רמ״א יו״ד סימן ש״מ ס״ה, וסי׳ שע״ו ס״ד בסופו), **די שכינה הקדושה איז זיך מצער - צי ס׳איז מיתתו כפרתו** (עיי״ש בטו״ז סק״ג ש״ך סק״ט), איך גיי נישט אריין וואס דער ענין איז - **אבער הקב״ה איז זיך מצער בצרתן של ישראל, אפילו וועז ער איז געווען חייב מיתה** (סנהדרין מו.), די מצוה פון קבור תקברנו (דברים כא כג) שטייט דייקא ביי מיתת בית דין, נאך וואס בית דין האט אים געזהרג׳עט איז שוין א אנדערע זאך, אזוי אויך **וועז א גוי הרג׳עט א איד איז דאס א אנדערע זאך.**

מ׳קוקט אריין אין פסוק ביי מלחמת עמלק (דברים כה יח) ויזנב בך כל הנחשלים אחריך, ווער זענען דאס געווען [די נחשלים], די וואס די ענן האט זיי אויסגעשפיגן, וועמען האט די ענן אויסגעשפיגן?, די וואס האבן געהאט דעם פסל מיכה, און אויף דעם זאגט דער פסוק ׳זכור את אשר עשה לך עמלק׳!, וועז עמלק הרג׳עט א איד איז דאס א אנדערע זאך, **הקב״ה איז זיך מצער בצרתן של ישראל, און אז הקב״ה איז זיך מצער דארף זיך ידער איד מצער זיין** - אלעס איז טאקע גזירות מן השמים, ס׳איז דא אבער א ידיעה און א בחירה, דאס איז צוויי עקסטערע זאכן.

ביי די צווייטע וועלט׳ס קריג, זענען געזהרג׳עט געווארן זעקס מיליאן אידן, האט עמיצער ארויסגעטראכט ווער זענען געווען די זעקס מיליאן אידן, זענען די זעקס מיליאן אידן געווען שומרי תורה ומצות? ס׳איז א ווייטאג צו זאגן, און אביסל א בושה, אבער רוב פון די זעקס מיליאן אידן זענען ליידער נישט געווען קיין שומרי תורה ומצות, דאס איז דער מציאות! מ׳ווייסט דאס נישט היינט די היסטאריע פון כלל ישראל, אבער איך זאג אייך רוב - נישט סתם רוב, איך האב מורא א גרויסער רוב, כ׳וויל נישט אריינגיין אין פראצענט - אבער זייער א גרויסע רוב. זעקס מיליאן אידן זענען געזהרג׳עט געווארן, **און מ׳זאגט ׳ה׳ ינקום דמם׳ פאר די אלע זעקס מיליאן אידן!.**

דא האט פאסירט מ׳האט ל״ע געזהרג׳עט פערצן הונדערט אידן - איך וויס, און יעדער איינער ווייסט אז ס׳זענען געווען דארט מחללי שבתים, אזעלכע וואס די תורה הקדושה זאגט אויף זיי (שמות לא יד) ׳מחלליה מות יומת׳, יא מחלליה מות יומת!, אמת!, **אבער אז א גוי האט זיי געזהרג׳עט דארף מען עס אנדערש אנקוקן, מיט אן אנדערן בליק,** דער פסוק (דברים לב מג) **הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום,** גייט ארויף אויף אלע אידישע קינדער.

ס׳איז געווען א דרשה פון פעטער ז״ל אין די קריג (דרשה לפני קריה״ת שב״ק תשא שנת ת״ש בעיר זענטא יצ״ו) לגבי די הצלה פון פליטים פון פולין, זאגט ער דארט, אז ס׳איז א חוב מציל צו זיין די פליטים אפילו די וואס זענען נישט שומרי תורה ומצות, און ער באנוצט זיך מיט דעם אויסדרוק (סנהדרין מד.) ׳ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא׳ [הדרשה נדפסה בספר חידו״ת להחזקת המוסדות ח״א עמוד תרכו].

מתפלל זיין פאר די הצלה און נישט פאר די הצלחה

איך געדענק, וועז ס׳איז געווען די זעקס טאג׳יגע קריג (בשנת תשכ״ז), ס׳איז נעבעך געפאלן דעמאלטס אידן, דער פעטער ז״ל האט זיך זייער מצער געווען אויף ׳אלע׳, דאס דארף מען צו וויסן.

ס׳איז דעמאלטס געווען א יום תפלה - ווער ס׳געדענקט - האט ער דעמאלטס געזאגט פאר ר׳ סענדר דייטש ז״ל ׳**מ׳דארף מתפלל זיין פאר די הצלה, און נישט פאר די הצלחה פון די ציונים**׳. האט מען אים געפרעגט ווי אזוי קען דאס זיין?, האט ער געזאגט: **הקב״ה איז א כל יכול, פארן אייבערשטען געבט מען נישט קיין עצות, דער אייבערשטער איז א כל יכול!.**

די נקמה איז נישט אויף די הרוגים נאר אויפן דורכפאל

עס איז דא פאר וועם ס׳האט ווי געטון אז עס זענען געזהרג׳עט געווארן אידן, **ס׳איז אבער דא אנדערע וואס ס׳טוט זיי עפעס אנדערש ווי, די וואס האבן זיך שטענדיג געגרויסט מיטן כוחי ועוצם ידי, די מיליטער איז זייער שטארק, דער כוחי ועוצם ידי האט געכאפט א גרויסע מפלה, א גרויסע השפלה, ברעש גדול, פאר די גאנצע וועלט!**, און ס׳איז דא ליידער מענטשן וואס דאס טוט זיי מער ווי וויי די גאנצע זאך, די בושה און די כעס איז אויף דעם זייער גרויס.

הגם אונז זאגן מיר אז אויף דעם חלק האב מיר אונז הנאה, מיר דאנקן דעם באשעפער אויף דעם - ס׳האט נאר ליידער געקאסט א טייערע פרייז - די השפלה פונעם גאות, דאס טריפה׳נע וואלט ׳ישראל בטח בצה״ל׳, האט געכאפט א קלאפ, דאס איז צושמעטערט געווארן!.

אונז געדענק מיר מיט א פאר יאר צוריק וועז דער ראש הכופרים האט זיך אויפגעטון מיטן כוחי ועוצם ידי, מ׳האט אים יעצט געוויזן פון הימל א גרויסע השפלה, און ס׳איז פאר אים פערזעגליך א גרויסער בזיון, **און דאס פארדריסט זייער שטארק פאר וועמען ס׳פארדריסט, און אויף דעם גייט ארויף**

די נקמה, די נקמה איז מיר גייען זיי ווייזן איינמאל פאר אלעמאל.

און אויף דעם זענען מיר באזארגט, מי יודע וואר ס׳וועט פאר וועמען?!, ס׳גייט שוין אן אזוי יארן לאנג א נקמה פאר דעם, א נקמה פאר דעם, דער געבט און יענער דערלאנגט צוריק, אזוי גייט עס שוין ליידער אן יארן לאנג, און ס׳קאסט אידישע נפשות, ס׳האט ליידער נישט קיין ענדע דאס שפיכות דמים.

אונז געדענק מיר, בערך פערציג יאר צוריק (שנת תשמ״ב) איז געווען א מלחמה, מ׳האט דאס אנגערופן ׳די מלחמה פון לבנון׳, דער דעמאלטס׳דיגער ראש הכופרים האט זיך אויפגעטון ׳ותשקוט הארץ ארבעים שנה׳, מ׳גייט אין מלחמה, און ס׳וועט זיין פערציג יאר שטיל. וואס האט זיך ארויסגעשטעלט? לא מיניה ולא מקצתיה, צענדליגער יארן שפיכות דמים וואס קאסט אידישע נפשות ה״י.

עס הערשט היינט א געוואלדיגע סכנה די מלחמה זאל זיך נאך מער צופלאקערן חלילה, ס׳זאל נאך ווערן אסאך א גרעסערע מלחמה מיט אנדערע מדינות, און ס׳קען אריינשלעפן גאנץ כלל ישראל אין די גאנצע וועלט, ס׳הערשט א גרויסע סכנה!. איבעראל איז דא אידן, און איבעראל איז דא רשעים, כלל ישראל דארף גרויס רחמים אין די גאנצע וועלט, און דא פאר אונז אין מדינת אמעריקע אויך.

מיר בעטן ניצול צו ווערן סיי פון די רוצחי הגופים און סיי פון די רוצחי הנפשות

בעצם הענין, מ׳דארף צו וויסן פון איין זייט שטייען רוצחים, אכזריות׳דיגע רוצחים, רוצחי גופים, און פון די אנדערע זייט שטייען רוצחי נפשות, זיי האבן מעביר געווען על הדת הונדערטער טויזנטער אידישע נפשות, און המחטיא את האדם קשה יותר מן ההורגו - הונדערטער טויזנטער אידישע נפשות האט מען מעביר געווען על הדת אין משך פון יארן, **און דאס איז אסאך א גרעסערע עבירה, און אסאך ארגער ווי די רוצחי הגופים!.**

ס׳איז דא ליידער אין ארץ ישראל אין פלטרין של מלך א מלכות המינות, וואס יעדן טאג איז דאס מכעיס דעם בורא כל עולמים מיט אלע עבירות האמורות בתורה, כפירה אין ביאת המשיח, כפירה בכל התורה כולה, אונז בעטן מיר און אונז זענען מתפלל צום הייליגן באשעפער, **הייליגער באשעפער! דו ביסט א כל יכול!, ער זאל מציל זיין כלל ישראל פון ביידע!.**

דער אייבערשטער זאל העלפן, ער זאל מעביר זיין ממשלת זדון מן הארץ מיט רחמים וחסדים פאר כלל ישראל, אן קיין שום היזק פאר א אידיש קינד, ווי אזוי דאס זאל זיין?, דער הייליגער באשעפער ווייסט! און מיר האפן אז דער אייבערשטער וועט דאס טוהן.

כלל ישראל איז מתפלל צום הייליגן באשעפער שומר ישראל שמור שארית ישראל מיט א גרויסע שמירה, א שמירה מעולה מכל צער ונזק, א שמירה פאר אחינו בני ישראל תושבי ארץ ישראל, און א שמירה מעולה פאר אלע אידישע קינדער בכל העולם כולו - ווי איך האב פריער געזאגט מ׳דארף איבעראל רחמי שמים - דער אייבערשטער זאל זיך מרחם זיין על עמו ועל נחלתו, ער זאל אפהיטן אלע אידישע קינדער מכל צרה וצוקה ברוב רחמיו וחסדיו, ביז דער אייבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין צו ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

שיעור תהלים לפני תלמידי ישיבה״ק בקרית יואל יע״א

יום ה׳ פרשת וירא תשפ״ד לפ״ק

עס איז מיר אויסגעקומען די וואך צו רעדן פאר די בחורים פון האקעלע ענינים, איך האב געטראפן א דרשות חתם סופר, און כ׳האב געמאכט א ברכה ׳ברוך שכיוונתי׳.

איך וועל נאכזאגן די ווערטער פונעם חתם סופר, דער חתם סופר אין די דרשות אויף פרשת זכור, אין די אלטע דפים איז עס דף קפ״ז עמוד א׳, שטעלט זיך דער חתם סופר אזוי,

כ׳וועל נאכזאגן לשו״ק: ״**יש לדקדק מה טעם הרעיש העולם כל כך במלחמת עמלק**״, וואם איז אזא גרויסע איבערקערעניש מיט מלחמת עמלק, ״**הלא לא יכול להיכנס לפנים מהענן**״, ער האט דאך נישט געקענט אריין גיין אינעם ענן, ס׳איז דאך געווען דער עמוד הענן, ״**רק נלחם עם אותם שפלט הענן**״, ער האט זיך נאר געשלאגן מיט די וואס פלטן הענן. נו וואר איז דאס געווען? זאגט ער, ״**שבטו של דן שהיה פסלו של מיכה עמם**״, אזוי ווי ס׳שטייט אין ילקוט (סו״פ כי תצא), אז דארט איז געווען דער פסל מיכה, ״**ואם כן דין שיהרגו ע״י עמלק**״, איז דאך בדין אז זיי זאלן געהרג׳ט ווערן דורך עמלק, ״**לבער הקוצים מן הכרם**״, וואלט דאך אזוי געדארפט זיין אז זיי זאלן געהרג׳ט ווערן דורך עמלק, ״**וכן שמעתי מרבים מבני עמינו האומרים על אחינו אנשי הצבא הקוצים מתבערים מן הכרם**״, אזוי זאגט דער חתם סופר ״**ושרו להו מרייה כי לו נניח דיתבי בתוונא דליבא ויודעים כי הם קוצים חס ושלום**״, עס איז אמת אז זיי זענען קוצים, ״**וטוב שיתבערו**״, און ס׳איז גוט אז זיי זאלן נתבער ווערן, זיי זאלן אומקומען, ענדיגט ער, ״**אבל לא על ידי אנשים אשר לא מבני ישראל המה**״, אבער נישט דורך גוים, ״**כי אם או בידי שמים**״ נאר בידי שמים ״**כאשר היה בימי אפילה**״, אזוי ווי ס׳איז געווען אין די ששת ימי אפילה וואס זיי זענען דעמאלטס אויסגעשטארבן, ״**או שיומסר דינם לבית דין של מטה וידונם**״, אדער ס׳זאל אנקומען צו א בית דין וידונם, ״**וחלילה להמיתם בידי אינם נימולים**״, חלילה זיי זאלן שטארבן דורך גוים.

במילא זאגט ער, טייטשט ער שוין אויס דארט אין פסוק ״**צא הלחם עם עמלק ושלא תאמר מה אכפת לי לצאת משום אותן שפלטם הענן הלא טוב לבער הקוצים**״, זאגט ער ״**מחר אנכי נצב על ראש הגבעה להתפלל שיהיה מטה אלקים בידי**״, זיי זאלן געהרג׳ט ווערן דורכ׳ן בית דין, ״**ולא בידי עמלק, על כן חלילה לכם אחיי להסיר מעל לבבכם צרת אחינו הנתונים בשביה**״.

דאס איז אויף אין פלאץ.

און אויף א צווייטן פלאץ זאגט דער חתם סופר אין **תורת משה פרשת בשלח**, אויף לגבי מלחמת עמלק, זאגט ער אויך די זעלבע זאך ״**יש לפרש דהנה לא נפחדו ממלחמת עמלק**״, מ׳האט נישט מורא געהאט פון עמלק, ״**כי אם אותן שפלטתן הענן**, אזוי ווי רש״י זאגט (בפ׳ כי תצא) ״**חסרי כח מחמת חטאם שהיה הענן פולטן דעליהם שלט**״. וואר איז דאס געווען? ״**שבטו של דן שהיה פסלו של מיכה ביניהם ונתחייבו מיתה לשמים**״, זיי זענען באמת מחוייב געווארן מיתה, ״**ואם כי לא נמסרה לבית דין כי לא היו עדים והתראה**״, ס׳איז נישט געווען קיין עדים והתראה האט מען זיי נישט געקענט הרג׳ענען, ״**מכל מקום משמים מסרוהו למלכות עמלק**״, פון הימל האט מען עס איבער געגעבן פאר עמלק, ווייל ״**דדין ארבע מיתות לא בטלו**״, ס׳איז טאקע נישטא קיין ארבע מיתות בית דין, אבער ס׳איז דא דער דין פון ארבע מיתות בית דין, אזוי ווי די גמרא זאגט אין כתובות דף ל׳, ״**ומעתה אין טעם להזדרז להלחם נגד עמלק**״, פארוואס דארף מען גיין מלחמה האלטן מיט עמלק? ״**אך האמנם ראוי לכל גודר גדר**״, עס איז ראוי פאר יעדן גודר גדר, ״**להציל עמו**״, מציל צו זיין זיין פאלק, ״**מיד אויביהם ולהתפלל אל ה׳**״, מתפלל זיין צום אויבערשטן, ״**שיגלה החוטאים בענין שיענשו בידי ישראל**״, זיי זאלן נענש ווערן דורך א ישראל, דורך א בית דין ״**ולא על ידי שונאיהם**״. בקיצור דאס זאגט ער, אזוי טייטשט דער חתם סופר דארט.

איך האב נישט געזעהן דעם חתם סופר - כ׳זאג אויס דעם אמת - כ׳האב נישט געזעהן דעם חתם סופר, כ׳דאנק דעם באשעפער ״ברוך שכיוונתי״, כ׳האב נאכגעזאגט דעם רעיון, די מעשה מיטן פסל מיכה, מדעתיה דנפשיה, און כ׳האב מכוון געווען צום דעת גדול פונעם הייליגן חתם סופר.

דער מקור איז - יעצט אביסל וועגן די הלכה - איז אינטערסאנט אין הלכות אבילות, אין דריי פלעצער, אין יו״ד סימן ש״מ, שמ״ה, און סימן שע״ו, לגבי אבילות, לגבי קדיש זאגן אויף א מומר, שטייט אין שולחן ערוך (סימן שמ״ה סעי׳ ה׳) אז א מומר - זאל נישט פארקומען - אין מתאבלין עליו, מ׳איז נישט מתאבל, און דער ש״ך (שם ס״ק ט׳) זאגט וויל באבוד רשעים רנה, וועז ער שטארבט איז א שמחה, באבוד רשעים רנה. זאגט דער רמ״א, דאס איז נאר וועז ער שטארבט, אבער טאמער ווערט ער גע׳הרג׳ט דורך א גוי, איז מען יא מתאבל, און מ׳דארף זאגן קדיש. און דער ש״ך (ס״ק ט׳) און דער טורי זהב (ס״ק ג׳) זאגן פארוואס, ער איז דאך א מומר, וויל אז ער ווערט גע׳הרג׳ט דורך א גוי איז זיין מיתה כפרתו, און דער מקור איז א גמרא אין סנהדרין דף מ״ו, דארט איז דער מקור פון דעם.

במילא דאס וואס מיר האבן געזאגט שטימט מיטן שולחן ערוך, און ס׳איז א גרויסע סייעתא די ווערטער פונעם הייליגן חתם סופר.

בי האיש מרדכי הולך וגדול

ברכות בכפליים, טובים השנים,
נשגר בחדא מחתא, בהאי עידנא דחדוותא,
לדגל הגיע עת משוש בסימן טוב ובמזל טוב
באירוסי צאצאיהם בשעה טובה ומוצלחת
ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל

החתן החשוב והנעלה, תורה יד"ש וחסידות אצלי כלולה

כמר **יוסף גוטמאן** נ"ו
עב"ג הבחלה הה' והמהוללה שתחי'

יה"ר שיזכו לדוות מכל יו"ח רב תענוג ונחת דקדושה,
במידה מרובה וגדושה, מתוך בריות גופא ונהורא
נפישא, אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות
ושובע שמחות, תמיד בכל עת, וכל טוב סלה.

החותמים לטען שמם ברגשי תודה והערכה

יחזקאל האטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

מעומקא דלבא, נשגר ברכת מזלא טבא,
קדם מעלת כבוד ידידינו היקר המהולל
בתשבחות, כליל המעלות והמידות, נודע
בשערים, שבחזו בפי ישרים, מרידוק מקום
מצודתו פרוסה עלינו, מוזיל זהב מכיסו
למען כל קדשינו, ובמיוחד לבו ער וחם
למען מוסדותינו, רב פעלים כבירים
לתורה ולתעודה, כל פה אליו יודה

מוה"ר

יואל מרדכי גוטמאן

הי"ו

אב"י בקהילתנו הק' בארא פארק יע"א

וברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר
כוס של ברכה, אל מעלת כבוד ידידינו
וידיד מוסדותינו, הרבני היקר החשוב
והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, האדם
היקר באנשים, תומך נלהב למען החזקת
מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד
לכל דורשים ומבקשים, ארי שבחבורה,
איש חי ורב פעלים חשיבה כאודה

מוה"ר

שלום ברוך מרדכי גאלדבערגער

הי"ו

אב"י בעיר עזה לט קרית יואל יע"א

על בניו ועל דורותינו,
ועל דורות זרע ישראל.

היליגע דורות אויף די הייליגע יסודות!

אונזערע עסקנים, פאר אונזערע דורות!
עפענט אייער טיר, עפענט אייער האַרץ!

דינער קאמפיין כ"א כסלו תשפ"ד